

LUPTA CONTREGULUI POPOR

Colegiul de redacție

CUPRINS

- ILIE CEAUȘESCU
(președintele
Comisiei Române
de Istorie Militară)
- CONSTANTIN ANTIPI
- ION ARDELEANU
- CONSTANTIN
CĂZĂNIȘTEANU
- FLORIN
CONSTANTINIU
- MIRCEA MUȘAT
- ȘTEFAN PASCU
- ȘTEFAN
ȘTEFĂNESCU
- FLORIAN TUCA
- GHEORGHE TUDOR
- GHEORGHE ZAHARIA

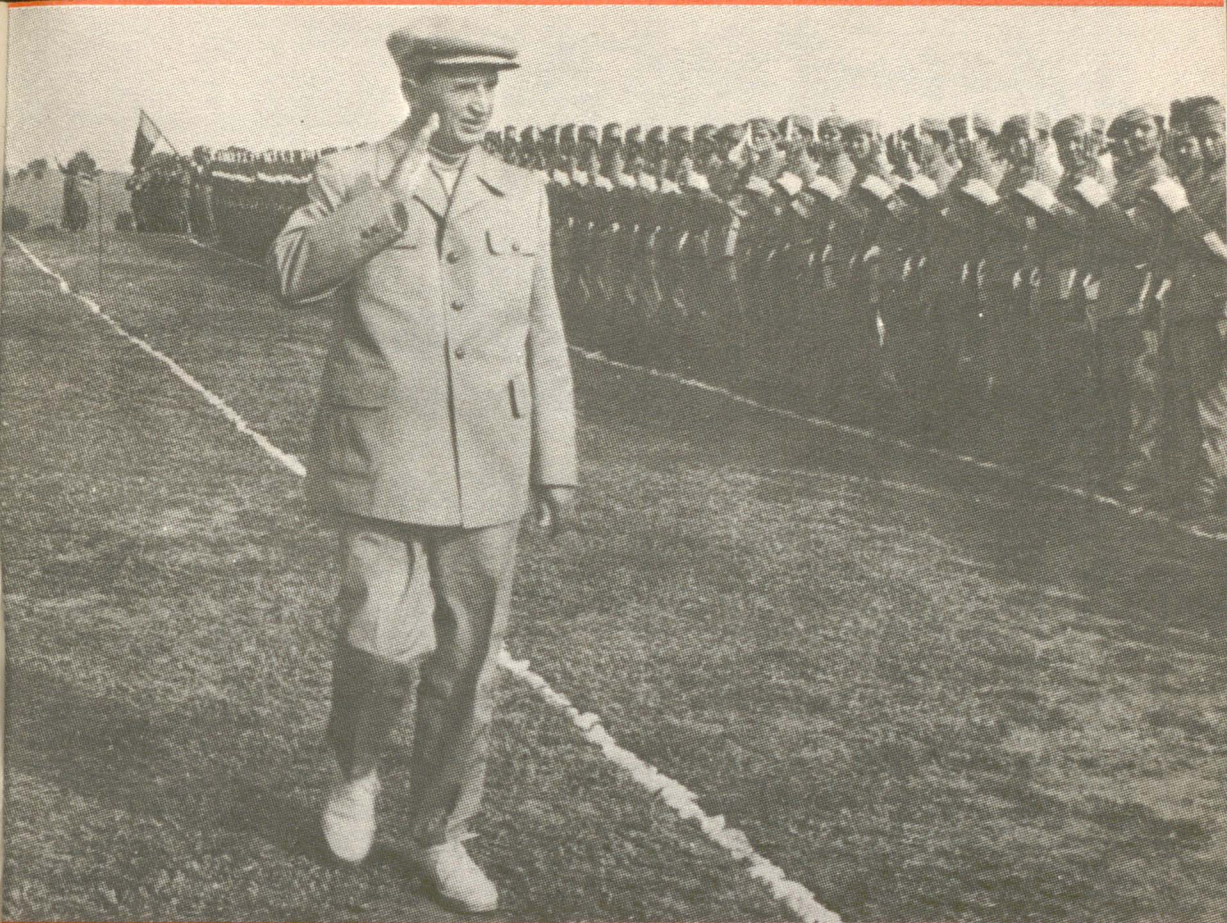
● Tovarășul Nicolae Ceaușescu, întemeietorul edificiului doctrinar militar al României socialiste — colonel EMIL BURBULEA	1
● România, țară a păcii și prieteniei — prof. univ. dr. GH.I. IONIȚĂ	4
● Ianuarie 1512 — ianuarie 1987: 475 de ani de la urcarea lui Neagoe Basarab pe tronul Țării Românești Muntenia. Cu gândul și cu fața în slujba apărării țării — dr. RADU-ȘTEFAN CIOBANU	9
● 125 de ani de la deschiderea adunării legislative unice a României. Dezbateri parlamentare privind problemele apărării naționale — MARIA GEORGESCU	11
● Remarcabilă participare românească la primul concurs aviatic militar din lume: Reims, 1911 — dr. ing. ALEXANDRU NICA, dr. GELCU MAKȘUTOVICI	13
● România în războiul de eliberare și reintregire națională — Repere cronologice (III) — colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU, dr. DORINA N. RUSU	14
— Războiul invizibil în România (1914—1918) 2. Acțiuni și eroi — VASILE BOBOCESCU	16
— „Soarele la București răsare” — dr. ȘERBAN RĂDULESCU ZONER	18
● A știut sau nu I.V. Stalin că Uniunea Sovietică va fi atacată de Germania nazistă? — colonel (r) dr. LEONIDA LOGHIN	19
● Conferința de pace de la Paris, 1946 — „Poporul român nu se prezintă ca un învins” — prof. univ. dr. ȘTEFAN LACHE	21
— Impresiile maiorului IULIU C. VASILIU-RĂȘCANU, participant la conferință	23
— Probleme militare românești în dezbaterile conferinței — maior ALESANDRU DUȚU	24
● Conceptul de acțiune armată în istoria și arta militară universală (I) — maior EUGEN CÂMPAN	26
● Adevărul fundamental ale istoriei naționale. Era revoluțiilor moderne la români — general-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU	27
● Memoria documentelor — România în anii celei de-a doua conflagrații mondiale — dr. FLORIN CONSTANTINIU, ANDREI BUSUIOCEANU	33
— Mărturii germane privind România în anii neutralității conf. univ. dr. MIRCEA N. POPA	34
● Oamenii de seamă — Mareșalul Constantin Prezan — colonel C. CONSTANTIN — Albert Huet. 450 de ani de la naștere — SERGIU IOSIPESCU	35
● Incredibil, dar adevărat... Programul revizionist al regimului horthyst (2) — MIHAI RETEGAN	36
● Tradiții. Cavaleria în istoria modernă și contemporană a României — căpitan IOAN VLAD	37
● Monumentele luptei — colonel dr. FLORIAN TUCA	40
● Serialele revistei — Misiunile colonelului Rudeanu (III) — DUMITRU PREDA	42
— Războaie și conflicte locale: Indonezia, 1945—1946 — căpitan NICOLAE DOLGHIN	44
● Mărturiile muzeistice. „Pe aici inamicul nu va trece” — NECULAI MOGHIOR, ADRIANA TUCA	46
● Personalități străine despre istoria poporului român. Henri Gaidoz: Românii sînt un popor unitar — PAUL OPRESCU	48
● Cartea de istorie — prof. univ. dr. NICOLAE PETREANU, colonel VALENTIN MOLDOVEANU, MIRCEA SOREANU	50
● Din activitatea Comisiei Române de Istorie Militară — căpitan de rangul III ILIE MANOLE, locotenent-colonel ANGHEL FILIP	53
● În atenția filialelor: principalele evenimente politico-militare naționale din perioada aprilie-iunie — maior GHEORGHE VARTIC	56
● Convorbire cu Henri Bernard — maior dr. MIHAIL E. IONESCU	59
● Dialog cu cititorii — REDACȚIA	60
● Sumarul sumarelor din anul 1986	61

● APARE sub egida Comisiei Române de Istorie Militară — supliment al revistei VIAȚA MILITARĂ

● ADRESA: Comisia Română de Istorie Militară, București, str. Drumul Taberei nr. 5—7, sector 6, tel. 31.30.44.

● ABONAMENTELE se fac prin oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții; revista apare de patru ori pe an.

● CITITORII DIN STRĂINĂTATE pot face abonamente adresându-se la ROMPRESFILATELIA — Sectorul export-import presă, București, Calea Griviței nr. 64—66, sector 1, P.O. Box 12—201, telex 10376

Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU *întemeietorul edificiului doctrinar militar al României socialiste*

Tezaurul de gândire creatoare al cărui strălucit artizan este tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, comandantul suprem al forțelor armate, cuprinde și tezele directoare, oficial adoptate, privind apărarea independenței și suveranității naționale, a integrității teritoriale a țării, ca parte integrantă a procesului de făurire a socialismului și comunismului, ca ansamblu de acțiuni obligatorii, justificate prin necesități aflate în acord cu interesele vitale ale poporului nostru, ale edificării unei lumi mai bune și mai drepte acum și în viitor. Elaborate în epoca cea mai fecundă din istoria patriei, inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, tezele și principiile care alcătuiesc doctrina militară națională se integrează armonios în gândirea social-politică a genialului nostru conducător; ele stabilesc cu deosebită claritate ce anume trebuie făcut sub raport politic, economic,

ideologic, juridic și militar, în plan material și spiritual, pentru ca autoorganizarea poporului român să decurgă astfel încît niciodată țara să nu cadă victimă agresiunii; definesc apărarea națională ca operă de căpetenie a celor ce muncesc, a generațiilor de azi și de mâine, ca realitate și necesitate istorică. Ideile de referință se sprijină atît pe marile lecții ale istoriei naționale și universale, cît și pe cerințele radical deosebite astăzi, în raport cu oricare etapă anterioară.

Definitorii pentru concepția revoluționară a Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu privind apărarea națională sînt recunoașterea rolului decisiv al factorului politic în raport cu cel militar, refuzul argumentat de a privi războiul ca pe o fatalitate, respingerea fermă a ideilor și practicilor care consideră că prin înarmare și supracapacitate de distrugere se poate crea echilibru ori stabilitate, promovarea fermă a ideii că pacea și colaborarea trebuie

Realizări
ale României
socialiste:
instruire
conformă
doctrinei
militare
naționale
cu tehnică
modernă:
elicoptere
românești...

să triumfe asupra concepțiilor și practicilor confruntării armate.

Războiul declanșat în oricare parte a lumii nu numai că lasă nesoluționate o seamă de probleme și generează altele noi, dar el constituie astăzi un pericol letal pentru pacea generală. Conflictele armate destabilizează raporturi construite prin eforturi mari și îndelungate, distrug valori materiale și spirituale, împiedică dezvoltarea, provoacă mari suferințe umane. De aceea gândirea materialist-dialectică a secretarului general al partidului nostru situează securitatea națională în raporturi de intercondiționare și interdependență cu securitatea europeană și mondială, climatul general punindu-și amprenta pe viața și viitorul tuturor națiunilor. Amplificarea continuă a raporturilor de înțelegere politică, economică, tehnico-științifică și de altă natură, bazate pe respectarea independenței naționale, neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc, renunțarea la forță și la amenințarea cu forța „corespunde — așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — atît intereselor progresului economic și social multilateral al poporului nostru, cît și propășirii celorlalte popoare, cauzei generale a progresului și păcii în întreaga lume”.

Orientarea strategică fundamentală a statului român pe arena internațională, avînd în tovarășul Nicolae Ceaușescu un strălucit și consecvent promotor, urmărește realizarea destinderii efective, înlăturarea suspiciunii din arsenalul politicii, înlocuirea definitivă și necondiționată a „dreptului la forță”, cu „forța dreptului”, construirea unor raporturi noi astfel încît toate popoarele lumii să trăiască libere, să-și croiască destinul așa cum doresc, fără ingerință și dictat, iar spectrul sumbru al holocaustului nuclear să fie înlăturat definitiv, pacea, bunul cel mai de preț al omenirii, să fie apărută.

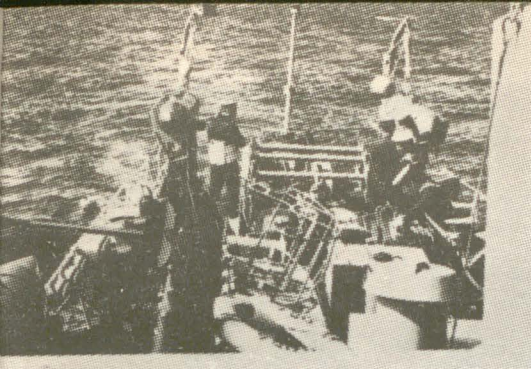
Concepția Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu privind apărarea națională, drept cauză și operă a întregului popor, reliefează argumentat necesitatea menținerii la nivelul convenit a

potențialului luptător propriu-zis, a existenței unor forțe umane îndeajuns de cuprinzătoare, modern înzestrate și multilateral pregătite, în stare să răspundă prompt, foarte organizat și în modalități variate, oricărui plan aventurist de cotopire, în cazul cînd forțe imperialiste iresponsabile ar declanșa operațiuni folosind armate puternice, numeroase. Structural și funcțional privind lucrurile, Partidul Comunist Român asigură, prin politica generală de edificare socialistă, o asemenea evoluție a societății noastre încît disponibilitățile materiale și spirituale naționale să poată fi plener angajate atît pentru dezvoltare, cît și pentru nevoi de apărare. În acest mod se rezolvă în esență două obiective organice legate între ele, și anume: primul, țara are în permanență suficiente disponibilități pentru a respinge orice atentat; al doilea, pregătirea forțelor luptătoare — unități militare și formațiuni populare — se efectuează asigurîndu-se participarea întregului potențial uman național la activitatea constructivă, la înfăptuirea programelor adoptate de partid. De aici decurg principiile doctrinei militare a Republicii Socialiste România, strălucit fundamentate în opera secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu; ele alcătuiesc un ansamblu armonios, unitar și ireductibil, un edificiu ideatic care orientează întreaga activitate a forțelor armate și formațiunilor populare de apărare, se reflectă în măsurile ce se întreprind pe linia întăririi capacității de apărare. Doctrina militară românească respinge orice idei de împrumut, acreditează teze izvorite din situațiile complexe ale lumii contemporane, îndreaptă gândirea militară spre orizonturi noi și fecunde, care îi sporesc puterea de adevăre și mobilitatea. Reconsiderarea postulatelor în raport de prefaceri și mutații, receptivitatea la schimbările ce se produc în teoria și practica militară contemporană, renunțarea la ceea ce-i depășit și rigid asigură doctrinei noastre militare caracter creator, viabilitate pentru întreaga perioadă istorică pe care o parcurge societatea românească spre comunism.

Doctrina militară românească este, prin excelență, o

...transportoare românești ...

...nave românești...

...tancuri românești

doctrină nonagresivă, o doctrină care slujește un singur scop, și anume apărarea națională. „România socialistă — subliniază în repetate rânduri președintele țării — nu urmărește și nu va urmări niciodată țeluri agresive, împotriva vreunui stat”. Această orientare de bază își are consacrarea în Constituția Republicii Socialiste România, în prevederile legii privind apărarea națională, în alte acte normative ale puterii de stat, se oglindește în politica internă și internațională a României, stă la baza tuturor directivelor și ordinelor comandantului suprem. Întreaga organizare a puterii armate a statului nostru socialist este realizată exclusiv pentru a avea instrumentele necesare respingerii, la nevoie, a oricărei agresiuni. Această orientare politico-militară izvorăște din dreptul legitim al poporului la autoapărare, stipulat și de dreptul internațional; ea afirmă voința și hotărârea neclintită a conducerii de partid și de stat a României și a cetățenilor ei de a-și apăra cuceririle revoluționare, pământul străbun, personalitatea și proiectele sale de mai bine, de a lupta fără rezerve, în orice condiții, pentru a-l determina pe invadator să renunțe la agresiune.

O altă caracteristică a doctrinei militare naționale vizează modalitatea în care s-ar organiza replica. Împotriva violenței venite din afară, România ar declanșa un război al întregului popor, un război generalizat, un război total. Prin urmare, țara noastră ar recurge la un mod de ripostă deosebit de războiul clasic, întemeiat pe ridicarea la arme a întregii națiuni, ca unică soluție pentru a înfrunța și învinge un agresor care dispune de efective numeroase și înzestrare supermodernă. În consecință, doctrina militară fundamentată de comandantul nostru suprem, tovarășul Nicolae Ceaușescu, relevă importanța sistemului diversificat al puterii armate, avînd în componere elemente diferite ca natură, organizare și înzestrare, dar convergente ca misiune de bază, și anume: a) structurile de tip militar compuse din unitățile armatei și trupele Ministerului de Interne și b) formațiunile populare constituite pe principiul teritorial și al locului de producție.

În cadrul sistemului național de apărare, armata, strict organizată pentru luptă, cu dotare care îi permite să acționeze împotriva forțelor de invazie de pe uscat, din aer și de pe apă, în stare de permanentă operativitate, joacă rolul de pivot. După cum prezența armatei la viața social-politică și economică a patriei evidențiază gradul ei înalt de integrare, puțința de a sluji interesele patriei, împreună cu întregul popor, de care este legată prin geneză, funcționalitate și țeluri. „Armata — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — ... trebuie în orice împrejurări să apere interesele întregului popor, să conlucreze strîns cu toți oamenii muncii în apărarea patriei”.

Împreună cu forțele armate acționează formațiunile populare de apărare — gărzile patriotice, formațiunile de pregătire militară a tineretului, formațiile de apărare civilă etc. —, prezente în toate zonele țării și

acolo unde nu se află unități militare. Ca alcătuiți atotcuprinzătoare, formațiunile populare dau dimensiunea de masă a sistemului apărării naționale, fiind capabile să îndeplinească misiuni în cooperare cu forțele armate sau independent.

Structura sistemului de apărare materializează în fapt orientări doctrinare de excepțională însemnătate ale comandantului suprem. Este vorba în primul rînd de necesitatea transformării tuturor localităților, orașelor, comunelor și satelor, a întreprinderilor și celorlalte unități economico-sociale în „adevărate cetăți de muncă, luptă și apărare”. O așezare, fie și de dimensiuni relativ mici, dar bine organizată pentru apărare, poate angaja forțe agresoare numeroase, vreme îndelungată. Fiind însă vorba nu doar de o localitate sau alta, ci de sistemul național organizat al apărării, de toate municipiile, orașele și comunele, rezultă ce forță considerabilă se creează în modul arătat. Desfășurînd operațiuni într-o asemenea concepție doctrinară, rezultă, la modul principal, că nu se pune problema de a concentra forțele într-o zonă sau alta, ci a apărării înverșunate, cu orice preț, a fiecărei palme de pământ, forme de relief, localități, străzi sau case, a fiecărui obiectiv economic sau de altă natură. De aici reiese ce importante consecințe generează noua împărțire teritorial-administrativă a țării, transformările generale ce au loc pe întregul cuprins al patriei, atît pentru creșterea potențialului economic, cit și pentru organizarea rezistenței împotriva agresiunii, inclusiv pentru purtarea de acțiuni autonome, în condiții de izolare.

De mare însemnătate sînt prevederile doctrinare privitoare la procesul instructiv-educativ a cărui menire este să formeze un luptător puternic prin calități politico-morale, fizice și intelectuale, prin sentimente și convingeri patriotice, devotament nemărginit față de patrie, partid și comandantul suprem. Arta militară românească reflectînd cerințele doctrinei prefigurează, la toate nivelurile, imagini complexe, înfruntări de maximă gravitate și evoluții nelineare, cu probleme majore, generate de un invadator puternic, experimentat, înzestrat cu armament și tehnică de luptă moderne. Procesul pregătirii tactice și operative a unităților și comandamentelor modelează situații de luptă diverse, foarte instabile, cu grad ridicat de dificultate în cunoașterea situațiilor, a intențiilor inamicului, în acoperirea trupelor, cu evoluții surprinzătoare, dispoziție fragmentate, puțin obișnuite, fără continuitate de foc, în fața sau în spatele inamicului, împotriva forțelor terestre și aeriene, a celor de diversiune, în condiții de izolare.

■ Colonel EMIL BURBULEA

(continuare în pag. 8)

ROMÂNIA

țară a păcii și prieteniei

Prof. univ. dr. GH. I. IONIȚĂ

Din toate timpurile, din adin-cimea istoriei și până în prezent, poporul nostru a fost și este — prin vocație — un popor pașnic, un popor care și-a apărut cu sa-crificii și jertfe nenumărate ceea ce-i aparținea de drept și ale liniștii creatoare, avantajele prie-teniei și colaborării între na-țiuni.

Meleagurile noastre străbune și oamenii lor și-au dobândit prin vremuri meritul de a fi oferit — în spațiul carpato-danu-biano-pontic — un adevărat lea-găn de formare pentru simță-mintele de omenie, pace și prie-tenie, de a le fi promovat prin secole și furtuni multe, de a le fi ridicat în anii socialismului la rangul de principală rațiune a noastră de a exista ca țară, ca popor.

Innobilindu-ne omenia, senti-mentele fierbinți de pace și prie-tenie prin dorința sinceră de conviețuire rodnică cu toți vecinii — în deplin respect și pe temei de egalitate — și, în ace-lași fel, cu toate popoarele lu-mii, nu ne-am împovărat nicio-dată sufletul cu pofta de a rivali la pământul altora sau de a le încălca demnitatea, iar demersu-lui nostru prin vremi i-am dat lumina bucuriei doar în spațiile românești de la Dunăre, de pe Carpați și de la Mare, aici la

noi, acasă, în mindra Românie. Iar atunci când trufia altora ne-a adus clipe de restrînte și ne-a obligat la rezistență, la luptă de apărare a pământului și avutului nostru, eroismul popular, de masă, n-a cunoscut margini, forța sacrificiului depășind sfe-rele a ceea ce se poate imagina.

Războiul de apărare al româ-nilor a devenit popular și nu a putut și nu poate avea în concepția noastră o altă alternativă. Din seria exemplelor ce s-ar putea oferi ne-am rezuma în a aminti, în cele ce urmează, liber-tatea morții preferată de Dece-bal lanțului robiei, purtarea domnului Mircea în fața prea plinului de sine Baiazid, sacrifi-ciul Brîncovenilor pentru legea neamului; să rememorăm, totodată, epopea românească din 1877, glorioasa încrîncenare de la Mărăști, Mărășești și Oi-tuz, nemuritorul August de foc din 1944. Aceste exemple, ca multe altele, vorbesc de pereni-tatea și trăinicia simțămintelor de libertate, de dreptate, de ne-atințare, de demnitate ce ne-au fost caracteristice din toate tim-purile. „*Sîntem un popor de oa-meni care stăm drept și jertfim orice pentru dreptul de a sta așa*” — spunea răspicat Nicolae Iorga, în 1938, într-un moment de apăsătoare încercare pentru Europa și pentru noi, totodată. „*Am biruit adesea, dar cea mai mare biruință e că avem, în ciuda*

tuturora, un pămînt și un steag pe care ai noștri au fost vrednici să le apere” — spunea într-o altă împrejurare, ceva mai tîrziu, același strălucit savant patriot.

Cu încredere nestrămutată în puternicul sentiment al durabilu-lui — pe care certitudinea locu-rii pămîntului nostru din moși strămoși l-a generat — și, mai presus, în năzuința de libertate care ne-a caracterizat permanent ființa și pe care am înțeles s-o respectăm și altora, pașnicul ro-mânesc, setea de adevăr, de li-bertate, de pace, prietenie și co-laborare s-au întrupat în variate forme de manifestări precum: nonagresivitate, nonviolență, to-leranță, spirit de întrajutorare, ospitalitate.

Pentru că a fi agresiv și ne-prietenos înseamnă deopotrivă violență, nedreptate, înjosire de sine și de alții, prea mare trufie și credință bolnăvicioasă că me-riți și poți orice. Pentru că a fi agresiv și neprietenos înseamnă a nega și îneca în singe ceea ce omenia românească prețuiește și impune, de aceea, în fața istoriei judecătoare.

Istoria noastră de mai multe ori milenară dovedește — cu forța de convingere a faptelor — că poporul român nu are la acti-vul său fapte vinovat agresive, care să-i infirme dorința de viață tihnită, dragostea de pace, ome-nia-i caracteristică, valoarea sen-timentelor prieteniești. O înde-

lungată experiență istorică a conturat și conturează felul nostru de a gândi și de a acționa astăzi, potrivit cu înaltele comandamente rezultate din concepția celui mai reprezentativ și mai iubit fiu al poporului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele României socialiste. Într-o împrejurare, adresându-ni-se tuturor, conducătorul partidului și statului nostru aprecia că „...noi, românii, trăind pe pământul locuit, muncit și apărât odinioară de un mare popor, de oameni viteji și drepți, dorim să facem totul pentru ca în această zonă geografică, în Europa și în întreaga lume să domnească pacea și cooperarea, bunăstarea și fericirea popoarelor”.

Referindu-se la strădania românească de a făuri în spațiul sud-est european o zonă a păcii și colaborării internaționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată la cel de-al IX-lea Congres al partidului: „Dezvoltarea unor legături de bună vecinătate, prietenie, între toate statele balcanice corespunde intereselor comune ale țărilor noastre, ale colaborării în această zonă geografică, ale întăririi păcii”.

Într-o altă împrejurare, cu privire la aceleași preocupări fundamentale de politică românească contemporană, tovarășul Nicolae Ceaușescu afirmă: „În această parte a lumii există tradi-

ția unor relații de bună vecinătate, de conviețuire pașnică, de sprijin și întrajutorare reciprocă între popoare. România acționează, prin politica sa, pentru cultivarea și dezvoltarea acestor tradiții, pentru întărirea continuă a prieteniei și colaborării dintre toate popoarele care trăiesc în zona balcanică, ca și dintre toate națiunile lumii. Poporul român, guvernul țării noastre militează cu hotărâre ca Balcanii să devină o regiune a păcii și colaborării între popoare, a bunei vecinătăți, o zonă fără arme atomice. Înfăptuirea acestor țeluri corespunde atît intereselor popoarelor din regiune, cît și intereselor destinderii și securității în Europa care, după cum se știe, este continentul de unde s-au declanșat în secolul nostru două războaie mondiale, dintre care primul a izbucnit chiar din Balcani”.

Angajat și integrat într-un proces social-istoric progresiv, poporul român a înscris — așa-dar — și înscris cu consecvență, printre permanențele sale spirituale, țelurile nobile ale libertății, dreptății sociale și naționale, demnității, independenței și suveranității. Între aceste permanențe, se înscriu la loc de mare cinste și dorința de pace, omnia, sentimentul prietenesc, nutrit multiplu pentru popoarele lumii. Unor astfel de permanențe le răspunde astăzi clarvăzătoarea politică a României so-

cialiste, inspirată cu strălucire de președintele Nicolae Ceaușescu.

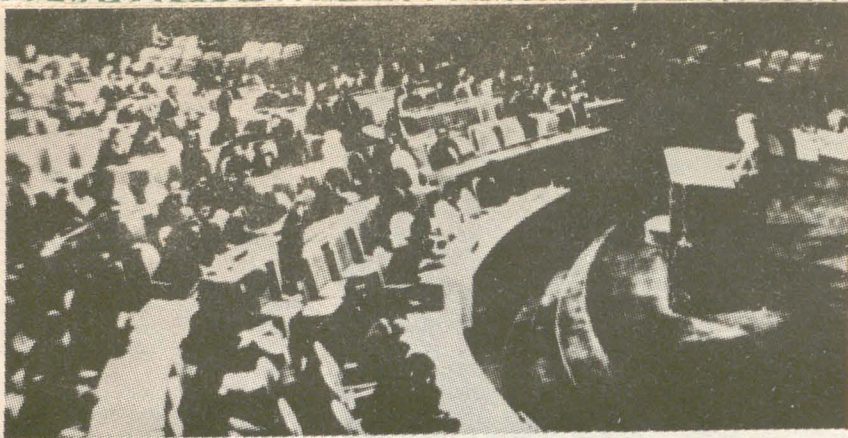
Discutînd despre vocația de pace și prietenie a poporului român în aceste zile cărora le simțim cu toții contemporani, am dori s-o facem desprinzînd — mai întîi de toate —, în chip cu totul simbolic, dintr-un imens buchet de aprecieri și recunoașteri internaționale, următoarele câteva exemple:

Cunoscutul scriitor și exeget grec Menelaos Ludemis arăta că, în perioada pe care o traversăm „...cupola orizontului universal a fost zguduită de o curajoasă și nemaiauzită voce în lumea tranzațiilor și convențiilor. Un om care nu aparține grupului celor cinci mari a oferit bolnavei noastre epoci rețeta salvatoare. A găsit secțiunea de aur. A înlăturat o dată pentru totdeauna politica vorbelor goale și a redat cuvintelor aflate în circulație sensul lor original, îndepărtînd asperitățile conflictuale. Această metodă de a cultiva numai prietenia și nu zizania constituie o descoperire esențialmente românească. Ea poartă numele de Nicolae Ceaușescu, ea poartă numele de România”.

Atico Vilas Boas da Mota, profesor universitar din Brazilia: „Multitudinea de fapte istorice datorate intensei activități pe plan intern desfășurate de președintele Nicolae Ceaușescu, cît și numeroasele sale lădri de poziție în problemele internaționale ale omenirii au confirmat renumele său de mare om de stat contemporan, preocupat îndeaproape de destinele omenirii, de menținerea păcii universale, de consolidarea dreptului sacru al popoarelor la o dezvoltare liberă și independentă”.

Paul Lusaka, președintele ultimii Sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.: „România, președintele Nicolae Ceaușescu personal, își aduc o contribuție extrem de valoroasă — care se bucură de prețuire, prestigiu și autoritate la Națiunile Unite și pe plan internațional — la oprirea deteriorării situației politice mondiale, la preîntîmpinarea izbucnirii unei conflagrații mondiale, la eforturile pentru eliminarea forței din raporturile interstatale, la promovarea metodei dialogului și negocierilor pentru rezolvarea problemelor litigioase, la educarea tinerii generații în spiritul păcii”.

Enzo Bettiza (Italia), membru al Parlamentului european: „Urmarim cu respect și simpatie opera președintelui Nicolae Ceaușescu pentru rolul jucat de

La O.N.U.,
glasul
României
socialiste —
glas de pace

România și de președintele său atît în cadrul propriilor alianțe, în mișcarea comunistă și muncitorească internațională, cît și pe plan mondial. Această diplomatie coerentă, subtilă și marcată de genialitate este unul dintre mirabilele lumii contemporane. Președintele Ceaușescu, mare iubitor al istoriei naționale, a știut să imbine trecutul istoric cu relațiile contemporane, polarizînd în jurul său întregul popor pentru a apăra independența și suveranitatea țării.

În chip simbolic am aminti că, față în față cu cifra de 155 care indică înălțimea cotei a întreținerii relațiilor diplomatice, economice, tehnico-științifice și culturale ale României socialiste cu statele din lumea de astăzi, rămîn absolut de domeniul unui trecut aparținător anilor deceniului al IV-lea amărăciunile ilustrului ministru de externe al României din acele vremuri, Nicolae Titulescu, care, adresîndu-se într-o împrejurare Societății Națiunilor, își făcea publică starea de spirit, pronunțînd următoarele cuvinte învăluite în tristețe: „Despre țara mea, domnilor, se cunoaște prea puțin în lume — și este păcat!”

La căpătarea unui nou statut în contemporaneitate, România socialistă a beneficiat din 1965 (pe cînd avea relații diplomatice doar cu 67 de state), pînă în prezent, de acțiunea multiplă a unui lung șir de factori. La unii dintre ei ne vom referi în cele ce urmează, începînd prin a sublinia că vocația universală de pace și prietenie înseamnă pentru România socialistă vastul și prestigiosul ei demers internațional în problemele esențiale ale colaborării, prieteniei și păcii, ale destinderii și dezarmării, ale apărării independenței fiecărei țări și ale securității în Europa și în lume, în general.

Vocația universală de pace și prietenie a României socialiste

înseamnă permanentul său activism în domeniul politicii externe în plan bilateral care, din 1965 pînă astăzi, se concretizează în convenirea a peste 800 de documente bilaterale.

În același interval de timp, președintele Nicolae Ceaușescu a efectuat, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, peste 200 de vizite oficiale în țări de pe toate continentele și a primit în țară, în vizită, peste 300 de șefi de state și de partide, șefi de guverne și de parlamente.

Vocația universală de pace și prietenie a României socialiste înseamnă, concomitent cu dezvoltarea relațiilor bilaterale, creșterea vertiginoasă a rolului ei în examinarea și găsirea de soluții realiste și viabile marilor probleme internaționale cu care omenirea nu a încetat să fie confruntată. Să ne gîndim, în acest sens, la cele trei puncte fierbinți ale luptei pentru edificarea securității și dezvoltării cooperării pe continentul european — Helsinki, Madrid, Stockholm. După cum este cunoscut, președintele Nicolae Ceaușescu și-a adus, în fiecare caz în parte, o strălucită contribuție — teoretică și practică — la pregătirea, desfășurarea și încheierea cu succes a acestor reuniuni.

Vocația universală de pace a României socialiste înseamnă poziția ei consecventă pentru rezolvarea problemei cardinale a epocii noastre — dezarmarea și, în primul rînd, dezarmarea nucleară.

Vocația universală de pace și prietenie a României socialiste înseamnă seriozitatea cu care, în mod perseverent, din 1965 încocoace, țara noastră și-a clădit relațiile cu vecinii, a ridicat la rangul de imperativ al vremii dezvoltarea și diversificarea cooperării în Balcani. După cum se știe, România socialistă s-a manifestat și se manifestă permanent pentru transformarea Bal-

canilor într-o zonă a păcii și buneii vecinătăți, fără arme nucleare și fără baze militare străine, pentru organizarea în acest scop a unei întîlniri a șefilor de state și de guverne din țările sud-estului Europei.

Vocația universală de pace și prietenie a României socialiste înseamnă astăzi prezența noastră activă la O.N.U., inițiative valoroase cu care am contribuit și contribuim la apărarea păcii, la impunerea imperativului dezarmării, al extinderii înțelegerii și cooperării internaționale. Iată, în acest sens, doar cîteva exemple:

● După cum se cunoaște, în 1965, la propunerea României, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat Declarația privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare.

● În 1970, la inițiativa noastră, Adunarea Generală a O.N.U. a proclamat deceniul 1970—1980 ca deceniu al dezarmării.

● În 1975, România socialistă a prezentat documente programatice privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale, dezarmarea și creșterea rolului Organizației Națiunilor Unite.

● În 1980, Adunarea Generală a O.N.U. a înscris pe agenda sa, tot la propunerea României socialiste, problema înghețării și reducerii bugetelor militare.

● În 1982, pe baza unui demers românesc, a putut fi adoptată „Declarația asupra reglementării pașnice a diferendelor internaționale”.

● Proclamarea anului 1985 ca An Internațional al Tineretului — sub deviza „Participare. Dezvoltare. Pace” — și marcarea lui sub cele mai bune auspicii au fost, de asemenea, rezultatul strădaniilor depuse de țara

„Eroul păcii” la tribuna Conferinței general-europene de la Helsinki — 1975

noastră.

● Cu deosebită satisfacție a fost primită în noiembrie 1985 adoptarea în unanimitate de către Adunarea Generală a O.N.U. — la propunerea României socialiste — a „Apelului solemn către statele aflate în conflict, pentru încetarea fără întârziere a acțiunilor armate și soluționarea problemelor dintre ele pe calea tratativelor” și a „Angajamentului statelor membre ale O.N.U. de a reglementa stările de încordare și conflict, diferendele existente pe cale politică, de a se abține de la folosirea forței și amenințarea cu forța, de la orice intervenție în treburile interne ale altor state”.

● Cu deosebită vigoare s-a manifestat Republica Socialistă România pe aceste tărîmuri și în cursul anului 1986, „Anul Internațional al Păcii”. O înaltă expresie a rolului jucat de România socialistă pe arena

mondială în apărarea păcii a constituit-o Referendumul de la 23 noiembrie 1986 prin care, în unanimitate, poporul român s-a pronunțat pentru reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare. Aderarea întregului popor român la această propunere istorică nu a însemnat doar o simplă aprobare; ea a reprezentat un crez de viață și, în același timp, un impresionant exemplu și pentru celelalte popoare. După cum lupta pentru independență, pentru neatințarea țării a constituit și constituie o permanență a istoriei noastre și — la fel — un crez de viață.

În pragul celei de-a 110-a aniversări a dobîndirii independenței absolute de stat a României, sărbătoare scumpă nouă, tuturor, sînt acestea simboluri neprețuite care așază țara noastră sub arcu de triumf al istoriei ca țară a păcii și prieteniei.

Sinonimii în conștiința umanității:
Pacea și prietenia—Ceaușescu, România

1986

DEMERSURI ALE ROMÂNIEI SOCIALISTE LA O.N.U.

În 1986, Anul Internațional al Păcii, România a participat activ, în cadrul sesiunii Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, la dezbaterile privind problemele dezarmării, inițind totodată o serie de rezoluții care se referă la domenii esențiale ale cursei înarmărilor și realizarea dezarmării nucleare, astfel:

■ Rezoluția cu privire la reducerea bugetelor militare

■ Rezoluția prin care se solicită secretarului general al O.N.U. ca la cea de-a 43-a sesiune a Adunării Generale din 1988 să prezinte o ediție nouă, actualizată a raportului privind consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și cheltuielilor militare

■ Rezoluția referitoare la reglementarea prin mijloace pașnice a conflictelor și diferendelor dintre state

■ Rezoluția intitulată „Politici și programe pentru tineret — Participare, Dezvoltare, Pace”

■ Proiectul de rezoluție cu privire la „Dezvoltarea și întărirea bunei vecinătăți între state”.

■ REDACȚIA

Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU întemeietorul edificiului doctrinar militar al României socialiste

(urmăre din pag. 3)

În concepția Partidului Comunist Român, a secretarului general, importanță decisivă are realizarea superiorității calitative a factorului uman, prin călirea ideologică, formarea unei înalte conștiințe politice la toți combatanții. Aceasta se încadrează nemijlocit în vasta acțiune declanșată de Partidul Comunist Român pentru educarea colectivității naționale în spirit revoluționar, antrenarea ei cu toate energiile și capacitățile la înfăptuirea neabătută a politicii interne și externe a partidului, a programelor de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, la consolidarea înfruirii dominante exercitate de concepția materialist-dialectică a partidului nostru, magistral fundamentată în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu. Educația desfășurată de comandanți, organele și organizațiile de partid se subordonează nevoii de a contribui permanent la împletirea „spiritului revoluționar, militant pentru cauza socialismului și comunismului, cu spiritul militant pentru dezvoltarea patriei, pentru apărarea cuceririlor revoluționare, a bunăstării și fericirii poporului, a independenței și suveranității naționale”. Opera educativă, așezată pe fundamentul teoretic al materialismului dialectic și istoric, dezvoltă la toți cetățenii o concepție științifică despre om și univers, constituie calea pentru înlăturarea prejudecăților de tot felul, a mentalităților înapoiate, care slăbesc ființa, o fac nesigură, șovăielnică, roasă de incertitudine, stăpinită de teamă, îi reduc puterea de inițiativă, optimismul. În același timp, educația în spirit revoluționar, ca și raporturile interumane întemeiate pe legalitate, etică și echitate socialistă, sădesc convingeri absolut necesare promovării spiritului de ordine și disciplină, a înaltei responsabilități pentru destinele poporului, pentru viitorul comunist al patriei noastre dragi — Republica Socialistă România.

În acord cu principiile și modalitățile de formare a potențialului uman, doctrina noastră militară stabilește, de asemenea, direcții de acțiune în vederea pregătirii corespunzătoare a teritoriului și economiei naționale pentru apărare. Datorăm tovarășului Nicolae Ceaușescu orientările menite să asigure, în cadrul industriei socialiste, componentele tehnice ale potențialului militar al României în scopul satisfacerii a două

obiective de bază: primul, autoasigurarea în cea mai mare parte a necesarului de armament, tehnică de luptă și alte materiale trebuitoare la război, fără de care însăși independența națională este de neconceput; al doilea, aducerea mijloacelor de luptă la indicatorii de tehnicitate, randament și fiabilitate impuși de actuala revoluție în știință și tehnică, în general, în cea tehnico-militară, în special.

Un loc de importanță deosebită în cadrul doctrinei militare naționale fundamentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu îl ocupă ansamblul de teze și orientări referitoare la conducerea de către Partidul Comunist Român a forțelor care alcătuiesc puterea armată a țării ca proces cu caracter legic, ca supremă garanție a înțării continue a capacității de apărare, a unității socialiste a poporului, a adâncirii democratismului societății, înfloririi națiunii, a stabilirii orientărilor strategice și tactice corespunzătoare nevoilor de consolidare a temeliiilor socialismului.

Conducerea apărării nu poate fi împărțită cu nimeni, nu poate fi cedată în vreun fel unor organisme supranaționale și interstatale; independența și suveranitatea nu pot fi de nimeni și prin nimic limitate. Partidul nostru consideră, iar istoria oferă suficiente exemple, că orice amestec în treburile interne lezează suveranitatea reală, constituie practici anacronice, aflate în dezacord cu legile dezvoltării obiective, cu aspirațiile legitime ale popoarelor. Conducerea de către Partidul Comunist Român a sistemului național de apărare este determinantă pentru temeinicia concluziilor desprinse din analiza situației internaționale, a opțiunilor și deciziilor care se iau în acest domeniu, pentru compatibilitatea măsurilor promovate cu nevoile întăririi independenței și suveranității naționale, pentru reacția adecvată și promptă, organizată a resorturilor societății în caz de necesitate, pentru îndeplinirea tuturor obligațiilor pe care România și le-a asumat față de aliații săi prin acordurile și tratatele încheiate.

Modul original în care partidul, centrul vital al întregii națiuni, rezolvă problemele întăririi capacității de apărare reflectă deopotrivă înalta sa competență și responsabilitate pentru destinele României, ca și existența forțelor materiale și spirituale care fac viabilă politica profund patriotică de independență și suveranitate, de neatîrnare, promovată cu fermitate și admirabilă consecvență de către conducătorul României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Din caracterul unitar al procesului construcție-apărare decurge însăși necesitatea conducerii unitare a tuturor proceselor transformatoare, inclusiv în domeniul apărării.

*

Edificiul ideatic care alcătuiește doctrina militară națională pune la îndemîna noastră o gîndire originală și armonioasă, care evidențiază în chip strălucit grija partidului și a statului socialist pentru ca valorile supreme, independența și suveranitatea națională, să nu poată fi încălcate niciodată, pentru ca ceea ce au dobîndit oamenii muncii prin lupta lor demnă, plină de abnegație, printr-un impresionant și eroic efort constructiv să nu poată fi înstrăinat, să slujească mereu progresului și prosperității, cauzei socialismului și comunismului pe pămîntul României. La ocrotirea valorilor societății românești veghează permanent instituțiile social-politice nou create, legea și dreptul, întreaga națiune strîns unită în jurul călăuzei sale glorioase, Partidul Comunist Român în frunte cu secretarul general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, erou între eroii neamului, genial strateg al revoluției și construcției socialiste, ilustră personalitate a lumii contemporane, luptător consecvent pentru cauza păcii și înțelegerii între popoare.

Luptători din gărzile patriotice, la instrucție

CU GÎNDUL ȘI CU FAPTA în slujba apărării țării

Dr. RADU-ȘTEFAN CIOBANU

Neagoe Basarab — fiu prezumtiv al domnului Basarab cel Tânăr, supra-numit „Țepeluș” (1477—1481), dar crescut, educat și format cert de marele boier Pirvu Craiovescu, recunoscut ca tată oficial — apare ca un produs al puternicei familii a boierilor Craiovești.¹ Fiind vlăstar al acestui puternic neam, stăpîn necontestat al țării, Neagoe a fost educat în copilărie și adolescență, acasă, de profesori renumiți ca Macarie de la Bistrița, care l-au inițiat în ciclul cuprinzând „cele șapte arte liberale” și cunoașterea limbilor de cultură, latina, slavona și elina. Alături de acestea, Neagoe a deslușit de la boieri bătrîni, adevărați magiștri pe cîmpul de război, tainele minuirii armelor și comenzii oștilor. În tinerețe, și-a împlinit cunoștințele prin călătorii în Ungaria, în centrul și sud-estul Europei, poposind în special în capitala Sublimei Porți. Acolo, la Istanbul, a cunoscut nu numai modul de viață de la curtea sultanilor, ci și arta militară a otomanilor.

Revenit acasă, în jurul vîrstei de 20 de ani, în 1501, Neagoe Basarab a început să primească dregătorii. Între ele, probabil în 1504—1505, a deținut slujba cu caracter militar de vîtaf de vînatari.² Ea denotă o apreciere deosebită a tînărului, o putere remarcabilă a familiei Craioveștilor care l-a impus la curtea domnului Radu cel Mare (1495—1508).

Noul domn al Țării Românești Muntenia, fiul natural al lui Vlad Țepeș, Mihnea (1508—1510), s-a arătat a fi în bune raporturi cu Craioveștii, în prima parte a domniei. În această situație, l-a menținut și l-a promovat în dregătorii pe Neagoe, care prezenta garanția experienței în slujbe și a rezultatelor bune obținute pînă atunci. Cîrînd, în vara anului 1509, Mihnea vodă, prin politica sa procatolică, de autoritate excesivă, care periclita atît interesele Craioveștilor cît și ale țării, a ajuns în

conflict cu familia lui Neagoe. Atunci, puternicii boieri Craiovești au cerut ajutor rudelor lor din sudul Dunării. În fruntea armatei Craioveștilor a fost numit comandant tînărul Neagoe. El și-a organizat oastea punînd accentul pe cavalerie care se putea deplasa rapid și eficient. Suprafața înghețată a Dunării a fost folosită de Neagoe ca un pod natural, peste care a trecut în grabă în fruntea călăreților săi. Înaintînd fulgerător, în februarie 1510, în condiții de iarnă cu zăpadă nu prea abundentă, Neagoe a ajuns la Cotmeana. Declanșînd atacul noaptea, prin surprindere, Neagoe a obținut o victorie totală asupra armatei lui Mircea, fiul lui Mihnea-vodă, care a scăpat fugînd în Ungaria.³ Acolo a căpătat ajutor militar — un pîlc de călăreți mercenari — cu care a reușit să revină, dar a fost din nou înfrînt, de data aceasta la Gherghița, și obligat să fugă pe Valea Olteului pentru a se ascunde sub pulpana protectorilor săi.⁴

În urma acțiunii temerare a Craioveștilor, în general, și a lui Neagoe, în special, pe tronul de la Tirgoviște a fost înscăunat un tînăr de circa 16 ani, frate mezin al lui Radu cel Mare. Vlad cel Tânăr sau Vlăduț (1510—1512). Relațiile Craioveștilor cu el au fost bune pînă în noiembrie 1511 cînd, datorită tendințelor exprimate de Neagoe de a prelua tronul, a izbucnit conflictul între domn și Craiovești. Tînărul Vlăduț nu putea ierta încercarea de a fi îndepărtat. Craioveștii s-au dus din nou la rudefele lor din sudul marelui fluviu și au cerut ajutor. Au obținut trupele necesare, le-au pus tot sub comanda lui Neagoe, ale cărui calități le verificaseră, și au pornit rapid la acțiune. Podul de gheață așternut de iarnă peste Dunăre a fost din nou un ajutor prețios pentru călăreții lui Neagoe. În luna ianuarie a anului 1512, oștirea boierilor Craiovești s-a îndreptat către Văcărești, în apro-

Neagoe Basarab (detaliu din portretul votiv de la Curtea de Argeș)

prie de București. Acolo, la 23 ianuarie 1512, într-o zi geroasă, cu un cer limpede, Neagoe l-a bîruiț pe Vlăduț și i-a luat tronul.⁵

Cucerirea tronului în acest mod nu a fost blamată, ci aprobată de contemporani, înscriindu-se în spiritul vremii. Cu toate că s-a impus prin forța armelor, Neagoe s-a arătat un domn care nu a iubit războiul. În învățăturile către fiul său Theodosie, noul domn, cunoscut din 1512 ca Neagoe Basarab, și-a expus principiile și concepțiile. Ele au fost integrate în ansamblul scrierii parenetice constituind un ghid pentru orice monarh al epocii.

Războiul a fost privit de Neagoe Basarab ca ultima posibilitate de folosit în raporturile internaționale. În

scrierea sa a arătat că trebuie utilizate toate mijloacele diplomatice pentru a-i îndepărta pe vecinii hrăpăreți. În cazul în care nu se reușea, își sfătuia fiul: „Iar deacă veți vedea că cu cuvintele voastre cele bune și dulci nu veți putea potoli voia și porunca celui ce va fi trimis soli aceia la voi, ci tot vă va sta împotriva, de aceia, voi să nu vă dați cinstea lor, ci să lăsați la dinșii hrăbitori (curajoși — n.a.) (...) Și pentru că au început ei cu rău, asupra voastră, am nădejde (...) aceia să se rușineze”⁶.

În vederea unei bune înarmări a oștirii, domnul cerea să se cumpere tunuri⁷. Pasajul este relevant. El arată că atunci armata Țării Românești Muntenia posedea arma cea mai nouă, căutată și eficientă în întregul continent. Existența și utilizarea ei presupun și o oarecare specializare a oștenilor din vremea lui Neagoe Basarab.

Armata Țării Românești Muntenia trebuia „fracționată” în trei: două „cete” și tabăra mare⁸, adică oastea mare a țării. Cetele urmau să meargă înaintea oștii mari, la mică distanță, pentru a păstra o bună legătură între ele. Ele erau constituite, în special, din lefegii, obișnuți cu minuirea armelor moderne și cu îndeplinirea unor misiuni speciale.

Apărarea personală a domnului avea să fie încredințată unei gărzii speciale. În concepția lui Neagoe Basarab, aceasta era alcătuită din 60 de „bărbați aleși” care nu-l părăseau nici un moment. Încrederea în ea se impunea să fie nemăsurată. Domnul cărturar utilizează aici o parabolă. El scrie că oamenii sînt asemeni „porumbului” (porumbelului — n.a.) care vine acolo unde știe că sînt grăunțe. Oștenii urmau să vină la Neagoe Basarab căci erau convinși că el le putea asigura existența⁹. Domnul era obligat să-și păstreze cu grijă tezaurul, să-l poarte mereu cu sine în caz de război, să-l ascundă în locuri ferite în timp de pace. Tot pentru a-și asigura credința oștirii, domnului i se impunea să aibă grijă de familiile celor plecați să lupte. Acestea trebuiau adăpostite în locuri bine apărute natural sau antropice, pentru a nu fi capturate de inamic și utilizate ca un mijloc de șantaj.

Numărul oștenilor pe care-i putea ridica Țara Românească Muntenia a fost arătat de Neagoe Basarab atît în scrisorile din 1519, cînd se angaja în fața Regatului Ungar și a papalității să le fie aliat în lupta antitotomană, cît și într-o misivă din 29 iulie 1521 a regelui Ludovic al II-lea (1516—1526) care de la Buda scria papei Leon al IX-lea, regelui Franței, Francisc I (1515—1547) și regelui Angliei, Henric VIII (1508—1547). În toate aceste documente contemporane se afirmă că exista puțină să

se ridice o armată impresionantă numeric — 40 000 oameni. Este o dovadă în plus a forței militare a românilor în zorii secolului al XVI-lea.

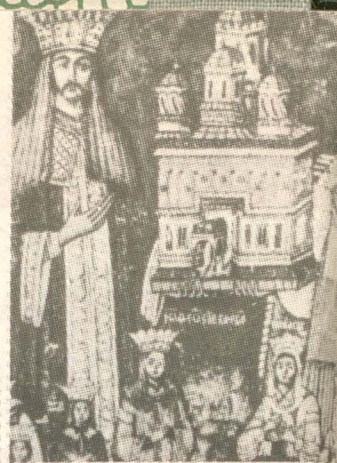
Paralel cu faptele de arme, cu teoretizarea modului cum trebuie organizată armata, cu crearea posibilității ridicării unei mari oștiri, Neagoe Basarab s-a arătat interesat și de crearea unui sistem teritorial defensiv. În vederea atingerii acestui țel a reparat cetățile existente și, odată cu ele, curțile domnești și așezămintele monastice fortificate. Așa a fost cazul cu cetățile din zona București, pilonul sistemului defensiv din cîmpie, cu cetatea Poienari, locul adăpostirii tezaurului și familiei domnului, cu cetățile Orășii și Cetățeni. Concomitent, a refăcut curțile domnești de la Cîmpulung, Curtea de Argeș și Tirgoviște¹⁰. Așezămintele monastice fortificate nu au fost pe un plan, inferior. S-au întreprins mari lucrări la Strehaia, matca boierilor Craiovești, la Bistrița, ctitoria aceluiași neam, la Cozia. Snagov¹¹ etc. Dacă se marchează pe o hartă toate fortificațiile din vremea lui Neagoe Basarab, se remarcă ușor că ele formau o adevărată rețea, bine încheagată. Deși erau mici, toate fortificațiile puteau comunica între ele și, la nevoie, se realiza o cooperare rapidă și eficientă.

Numeroasele întărituri ale țării puteau servi domnului și pentru cazul cel mai rău pentru el: înfrîngerea. Dacă se ajungea la această situație tragică, Neagoe Basarab cerea să nu fie părăsită țara, ci să se întrebuițeze cetățile de margine. Statul pare să încerce să reinvie ce a făcut Ștefan cel Mare în 1476, cînd cetățile l-au ajutat să-l biruiască pe Mehmet al II-lea „el Fatih” (1451—1481).

Gîndurile expuse de Neagoe Basarab, într-un original și întins capitol din „Învățăturii”, îl arată în acel moment a fi un om cu o viziune remarcabilă. El este într-un totu comparabil lui Niccolo Machiavelli, autorul faimosului op. „Principele”. Privind relația între cei doi autori de opere parenetice exclusiv prin prisma discutării artei militare, Neagoe Basarab apare neîndoielnic ca unul dintre primii mari teoreticieni militari din anii virsei de mijloc. Este un titlu de glorie, suficient pentru a-l înscrie în galeria marilor personalități ale neamului. Punerea în lumină prin aceste pagini a calităților de oștean și teoretician militar nu face decît să întregască — luminînd noi fațete — diamantul chipului aceluia care a fost Neagoe Basarab.

¹ Cf. Radu-Ștefan Ciobanu, Neagoe Basarab, Editura Militară, București, 1986, p. 105.

² Cf. P.P. Panaitescu. Contribuții la is-

Pe Argeș în sus — o ctitorie pentru eternitate (pictură de Dobromir Zugravu)

torie culturii românești, Editura Minerva, București, 1971, p. 170.

³ Radu Popescu, Istoriile domnilor Țării Românești în Croniciari munteni, vol. II, ediție îngrijită de Mihail Gregorian, Editura Minerva, București, 1984, p. 36.

⁴ Cf. Al. Lapedatu, Moartea lui Mihnea cel Rău, în Convorbiri Literare, 1916, p. 314—435.

⁵ Radu Popescu, op. cit., p. 37; Gavril Protul, Viața lui Niton, ediție publicată de Vasile Grecu, București, 1944, p. 133; pentru comentariu, Radu-Ștefan Ciobanu, op. cit., p. 54.

⁶ Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie, text ales și stabilit de Florica Moisil și Dan Zamfirescu, cu o nouă traducere a originalului slavon de Gh. Mihăilă, studiu introductiv și note de Dan Zamfirescu și Gh. Mihăilă, Editura Minerva, București, 1971, p. 278.

⁷ Ibidem, p. 280.

⁸ Ibidem, p. 281.

⁹ Ibidem, p. 282.

¹⁰ Istoria militară a poporului român, vol. II, Editura Militară, București, 1986, p. 32—79.

¹¹ Radu-Ștefan Ciobanu, op. cit., p. 117, 118.

Ruinele cetății Poienari (desen de Gheorghe Tattaeșcu)

125 de ani de la deschiderea adunării legislative unice a României

DEZBATERI PARLAMENTARE PRIVIND PROBLEMELE APĂRĂRII NAȚIONALE

Unirea Principatelor Române Moldova și Muntenia la 24 ianuarie/5 februarie 1859 — împlinire unanimă și ardentă a luptei milenare dusă de întregul popor — a pus temeliele statului român modern, a deschis o eră nouă în procesul de modernizare a țării, înscrind-o pe coordonatele unei dezvoltări ce avea să o conducă în 1877 la cucerirea deplinei independențe de stat, iar în 1918, la desăvârșirea unirii românilor într-un singur stat.

Actul energetic al întregii națiuni din 1859 a deschis drumul spre realizarea marilor obiective ale națiunii române, drum pe care ea l-a parcurs cu inteligență, luptă tenace și mari sacrificii. Un pas important în opera de consolidare a statului național l-au constituit realizarea unificării politico-administrative și recunoașterea de către puterile garante.

Proclamația domnitorului Alexandru Ioan Cuza din 11/23 decembrie 1861 — actul intern prin care s-a consacrat unificarea politico-administrativă a celor două țări române, Moldova și Muntenia, aducea la cunoștință în mod oficial că „Unirea este îndeplinită” și „o singură Românie” este constituită¹. Odată-cu proclamația, a fost înaintat adunărilor electivă de la Iași și București mesajul prin care acestea urmau a se întruni într-o singură Adunare Națională.

La 24 ianuarie/5 februarie 1862 se deschidea la București sesiunea Adunării legislative unice a României. Cu acest prilej, șeful statului a rostit un vibrant discurs prin care cerea întregii națiuni „o abnegație completă” pentru rezolvarea problemelor fundamentale ale statului². Al. I. Cuza avea în vedere, alături de rezolvarea chestiunii agrare, a celei electorale, înființarea unor noi instituții, reforma fiscală și întărirea capacității de apărare a statului român.

Problemele armatei, ale apărării naționale au fost pe larg dezbătute

de corpurile legiuitoare, deoarece constituirea unui organism armat modern, capabil să apere integritatea hotarelor și să lupte pentru împlinirea idealurilor de libertate și unitate națională, devenise „o cestiune de viață sau de moarte”³. „Pe lângă puterea morală ce-i dau tratatele” — rostea Mihail Kogălniceanu în 1864 la tribuna Adunării legislative — „fără trebuia „să aibă și puterea materială de a sprijini acele drepturi conștinite prin tratate: hotarele și autonomia din întru”⁴. De aceea încă din prima sesiune a Adunării Naționale au fost adoptate legi privind întărirea și modernizarea instituției militare. Astfel, la 28 martie 1862 au fost votate „Legea privitoare la condițiile de înaintare în armată”, prin care se înlătura practica promovărilor abuzive peste anii de serviciu și „Legea privitoare la ierarhia militară”, prevăzând gradele de la soldat la general de divizie. Același for legislativ a votat, în aprilie 1862, și „Legea pentru înființarea Casei dotației oastei”, ale cărei dispoziții au fost dezvoltate ulterior printr-un regulament, având ca scop acordarea de pensii și ajutoare cadrelor armatei, precum și asigurarea retribuirii reangajaților.

Dar principala realizare a operei de modernizare pe tărâm militar a țării în anii domniei lui Al. I. Cuza a fost instituirea primului sistem național de apărare, fundamentat pe concepția revoluționară și tradițională a înarmării întregului popor și a războiului popular de apărare. Prin importanța deosebită și implicațiile politice și sociale ce se întrevădeau, proiectul legii privitoare la organizarea puterii armate a României a declanșat controverse politice aprinse în cadrul forului legislativ și a avut de parcurs o cale mai dificilă pînă la transformarea sa în lege. Acest proiect, considerat „de cea mai urgentă și mai imperioasă necesitate”⁵, a fost pus în dezbaterile Adună-

Românii dau de veste lumii și vremii, prin luminosul domnitor-ostaș, A.I. Cuza: „Unirea este îndeplinită”!(pictură de Mișu Popp).

rii legislative a României începând din 18 ianuarie 1864. El a fost înțocmit de o comisie militară, al cărei secretar era colonelul George Adrian — revoluționar de la 1848, combatant în oastea lui Avram Iancu, adept al principiului „națiunii armate”.

Comisia a adoptat în principiu proiectul propus de guvern, prin care se chemau la arme, în cadrul armatei permanente, al miliției și al gloatelelor, toți românii și împămintenții români între 20 și 50 de ani. Dînd o mai mare importanță instruirii militare a maselor largi populare, această comisie militară a propus ca miliția să fie despărțită în două instituții distincte: 1) „miliția activă”, formată din dorobanți și grăniceri; 2) „miliția neactivă”, înglobînd oamenii de la 20 la 40 de ani, necăzuți la sorși pentru armata permanentă sau pentru miliția activă, precum și pe cei de la 26 la 40 ani care serviseră deja într-unul din aceste corpuri. Categoria gloatelor urma să primească o organizare proprie, incluzînd toți oamenii valizi de la 17 la 20 de ani și de la 40 la 50 de ani⁶. Susținînd acest proiect în fața Adunării legislative, colonelul G. Adrian a căutat să demonstreze că problema esențială ce trebuia urmărită în organizarea puterii armate a unui stat era instruirea militară a maselor, pentru ca la momentul de primejdie fără să poată avea cît mai mulți oameni deprinși cu minuirea armelor, pe care să-i alăture armatei permanente sau chiar să-i întrebunțeze în acțiuni independente. Explicînd de ce era necesar a se alcătui acea miliție neactivă, el arăta că această categorie militară, primind o anumită pregătire de luptă, putea fi folosită și la instruirea celorlalte „mase imense” — gloatele⁷.

Acest proiect de lege a prilejuit o ascuțită dispută în Adunarea legislativă, evidențiind faptul că înarmarea poporului nu putea fi abordată detașat de celelalte probleme sociale și politice aflate la ordinea zilei. Exponenții marii proprietăți funciare, reprezentanți de conservatori, precum și o parte din liberali au apreciat că proiectul întocmit de comisie era „neaplicabil” și „inoportun”, deoarece înarmarea maselor ar fi creat primejdia soluționării problemei agrare prin „mijloace violente”, de către săteni. „Cestiunile cele mari sociale” nu puteau fi luate în dezbateri sub presiunea țăranilor înarmați — afirma deputatul conservator Gh. Costăforu⁸. La rândul său, deputatul liberal moderat Dimitrie Văscu declara fără echivoc: „Sînt contra înarmării gloatelor”⁹. Din dezbateri a reieșit că opoziția, în ansamblu, se temea totodată că nu cumva domnitorul Al. I. Cuza și guvernul să transforme noile formațiuni înarmate într-un instrument propriu, cu ajutorul căruia să-și consolideze pozițiile și să-și impună reformele preconizate. Toate aceste motive au determinat pe deputații liberali radicali, sprijiniți și de unii conservatori, să susțină un amendament propus de Gr. Arghiropol privind înființarea unei „găzi orașenești în toate orașele României”¹⁰, pe care o socoteau singurul mijloc adecvat pentru a asigura țărilor „ordinea, liniștea și apărarea regimului constituțional”¹¹. În viziunea opoziției, garda orașenească, constituită numai din proprietari, ar fi reprezentat „un mijloc de apărare a libertăților contra guvernului”, deosebindu-se astfel fundamental de „înarmarea gloatelor” care, potențial, ar fi putut deveni un mijloc „de siluire pentru împroprietărirea țăranilor”¹². În final, proiectul de lege pentru organizarea armatei votat de Adunare cu o mică majoritate de voturi, la 7 februarie 1864, prevedea următoarele elemente constitutive: „1) armata permanentă cu rezerva ei; 2) miliția activă, compusă din grăniceri și dobroanți; 3) garda orașenească în toate orașele României; 4) miliția

neactivă de trei clase; 5) gloatele de trei clase, afară de orașe”¹³.

În această formă, proiectul de lege nu a fost sancționat de domnitor, rămînînd astfel neaplicat. Domnitorul și guvernul s-au temut că, în cazul în care s-ar fi înființat garda orașenească, opoziția — în principal liberalii radicali — ar fi avut la îndemînă o forță înarmată apreciabilă, disputele politice putînd degenera într-un conflict sîngeros. Refuzul domnitorului de a sancționa textul votat de Adunarea legislativă a fost determinat și de reacția ostilă pe care prevederile legii o declanșaseră în capitalele marilor puteri garante și, îndeosebi, la Constantinopol. Încă la 11 ianuarie 1864, marele vizir Ali-pașa adresase, în această chestiune, o scrisoare de protest domnitorului Al. I. Cuza. O nouă încordare în raporturile cu Poarta și cu alte mari puteri ar fi stînjinit, desigur, consolidarea internă și externă a statului român.

În aceste condiții, guvernul s-a orientat spre măsuri aparent mai moderate, care, pe de o parte, trezeau mai puțină aprehensiuni în străinătate, iar pe de altă parte, eliminau prevederile privitoare la garda orașenească impuse de liberalii radicali în Adunarea legislativă. La 27 noiembrie 1864 a fost adoptat decretul pentru organizarea puterii armate¹⁴, prin care forțele armate naționale cuprindeau următoarele elemente: 1) armata permanentă cu rezerva ei; 2) miliția compusă din grăniceri și dobroanți cu rezervele lor și 3) gloatele. Primele două categorii își recrutau trupele din tineri între 20 și 26 de ani. În timp de război, corpurile de dobroanți și de grăniceri, unificate pe întreaga țară, intrau în componența armatei de operații, iar în timp de pace își păstrau atribuțiile administrative. Gloatele, mobilizate doar în cazuri de mare pericol extern, cuprindeau toți cetățenii valizi între 17—20 și 26—50 de ani, mobilizați pe trei categorii („clase”). Acest sistem de organizare militară răspundea realităților interne și externe, putea

Mihail Kogălniceanu știa că pentru a apăra „hotarele și autonomia din întru”, constituirea armatei române moderne este „o cestiune de viață sau de moarte”

să pună în valoare capacitățile umane și materiale ale poporului român, valorifica creator tradiția de luptă a înaintașilor și prelua, în același timp, tot ce era nou și valoros în epocă pe tărîmul organizării militare europene. În temeiul acestei legi și al întregului ansamblu de măsuri militare luate în anii 1859—1866 s-a constituit forța armată care, dezvoltată în deceniul următor, a certificat prin singele vărsat pe cîmpul de bătălie Independența de stat.

■ MARIA GEORGESCU

„Monitorul Jurnal oficial”, nr. 271 din 11 decembrie 1861.

¹ Ibidem, nr. 19 din 25 ianuarie 1862, p. 77.

² „Românul”, an VIII din 8/20 ianuarie 1864.

³ „Dezbaterile Adunării legislative a României, Sesiunea 1863—1864”, București, 1864, p. 563.

⁴ „Românul”, an VIII din 8/20 ianuarie 1864.

⁵ „Dezbaterile Adunării legislative a României, Sesiunea 1863—1864”, București, 1864, p. 547—556.

⁶ Ibidem, p. 570.

⁷ Ibidem, p. 615, 773.

⁸ Ibidem, p. 769—771.

⁹ Ibidem, p. 567.

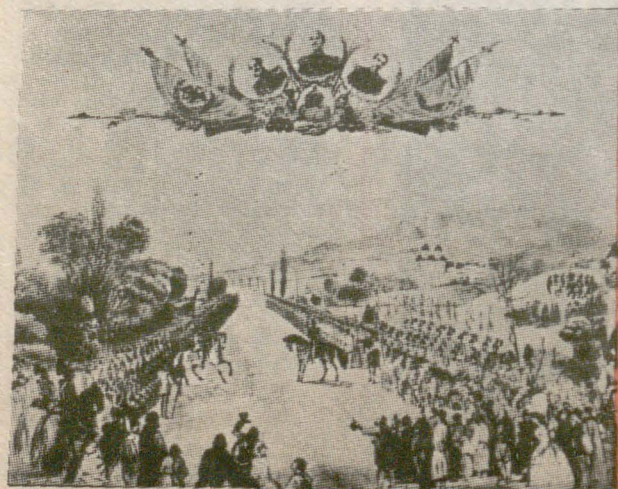
¹⁰ Ibidem, p. 573.

¹¹ A.D. Xenopol, Domnia lui Cuza Vodă, vol. I, Iași, 1903, p. 370.

¹² „Dezbaterile Adunării legislative a României, Sesiunea 1863—1864”, București, 1864, p. 806.

¹³ „Monitorul oastei”, nr. 27 din 19 decembrie 1864, p. 456 și urm.

Oastea unită, Iași, aprilie, 1859

Remarcabilă participare românească la primul concurs aviatic militar din lume: Reims, 1911

Dr. ing. ALEXANDRU NICA, dr. GELCU MAKSUTOVICI

Prima decadă a începutului de secol XX într-o Europă sfîșiată de contradicțiile ireconciliabile ale puterilor imperialiste ale căror interese și sfere de influență se ciocnesc din ce în ce mai violent, rezolvarea conflictelor prin forță devenind tot mai ispititoare. Înarmarea se intensifică, iar manevrele militare, pe apă și pe uscat, se succed tot mai des. Un nou mediu începe să fie tot mai implicat în astfel de activități: spațiul aerian. De cîțiva ani, aparate mai grele decît aerul brăzdează tot mai îndrăzneț cerul (la 18 martie 1906, Traian Vuia se desprinsese de sol, primul în lume, cu mijloace proprii la bord), întrezărindu-se pe lângă performanțele sportive posibilitatea folosirii lor și în domeniul militar.

La manevrele efectuate de armata franceză în anul 1910, în Picardia, s-au evidențiat rolul primordial al aviației ca mijloc de recunoaștere, dar și carențele tehnice ale construcțiilor aeronautice de la acea dată. Pentru a corija acest neajuns, „Serviciul Aeronautic al Armatei” a elaborat regulamentul primei întreceri aviactice militare, rămasă în istorie sub denumirea de „Concursul Militar de la Reims”.

„Inspecția permanentă a Aeronauticii Militare”, organism creat la 22 octombrie 1910, sub comanda generalului Roques, a elaborat pentru prima oară în lume un caiet de sarcini privind condițiile tehnice reclamate de utilizările militare, considerate la acea epocă atât de indispensabile: aeronavă multifuncțională, puternică și capabilă să transporte suficient carburant pentru 300 de kilometri fără escale, avînd un echipaj de trei persoane, o sarcină utilă de 300 kilograme (arme, explozibili, un post de telegrafie fără fir, material foto etc.), la o viteză medie de cel puțin... 60 km/oră (!) și putînd ateriza și decola de pe terenuri neamenajate, inclusiv de pe arătură. Acestea erau condiții extrem de dificile pentru acea epocă și trebuiau confirmate într-un concurs aviatic. A urmat Reims!

Între 8 octombrie și 28 noiembrie 1911, lângă Reims, erau verificate și acceptate pentru primul concurs aviatic mondial 31 de aparate de cele mai diverse construcții.

Aparatul numărul 8 aparținînd constructorului-inventator Henri Coandă prezenta cele mai originale soluții tehnice: era singurul avion bimotor din concurs (două motoare Gnôme de cîte 70 CP fiecare) și primul din lume la care s-a soluționat cu succes utilizarea a mai mult decît un singur motor, prin adoptarea transmisiei diferențiale la unica elice cvadripală, ceea ce constituia altă noutate. În această ultimă privință, orice altă metodă încercată pînă atunci de diverși constructori nu dăduse satisfacție, nereușindu-se sincronizarea motoarelor, unul trăgînd întotdeauna pe celălalt. De asemenea, la acest aparat de concurs cu numărul 8, profilul aripii (denumit „turbină”), ampenajul cruciform, fuzelajul de secțiune circulară variabilă, fixat elastic de aripi, trenul de aterizare etc. avansau ideii tehnice originale, demonstrînd remarcabile contribuții ale geniului românesc, cum se consemnează și în prestigioasa revistă franceză de specialitate „Aviation Magazine”.

Geniul creator al marelui savant român Coandă avea să se impună și prin construirea mai multor tipuri de avioane de concepție proprie, cunoscute și sub denumirea de „Bristol-Coandă”, dar cu deosebire în efectul ce-i poartă numele și în atîtea noi și noi soluții tehnice menite să contribuie la dezvoltarea științei în multe alte domenii. Patriot luminat, Henri Coandă a demonstrat încă o dată marile potențe ale creativității românești, cu rang de pionierat în tehnica aviației pe traiectul zborului înalt, de la Vuia și Vlaicu la Carafoli și la marile realizări ale aeronauticii românești actuale.

* Aviation Magazine 791, nr. 1-12/1980, p. 89

Avionul
cu numărul de concurs 8,
gata de start
(fotoreproducere după revista
franceză
„Aviation Magazine”)

REPERE CRONOLOGICE (III)

(ianuarie-aprilie 1917)

În prima parte a anului 1917, armata română a continuat să desfășoare operații limitate pentru a ocupa alinamente cât mai avantajoase în războiul de poziții la care se ajunsese. În acest timp, organismul militar al țării a fost supus unui profund proces de refacere și modernizare pentru a răspunde cu maximum de randament solicitărilor cimpului de luptă. Astfel, a fost remodelată structura principalelor arme — infanteria, cavaleria, artileria, artileria antiaeriană, aviația etc. S-a acordat o atenție sporită dotării, echipării și instruirii trupelor. În această vastă acțiune de refacere, armata română a primit un substanțial sprijin din partea Misiunii militare franceze, condusă de generalul Henri Mathias Berthelot, sosită în țară încă din toamna anului 1916.

Întreaga acțiune de refacere a armatei, desfășurată în iarnă și primăvara anului 1917, a avut loc într-o stare de spirit animată de un înalt patriotisme, românii de pretutindeni militând, prin cele mai diferite mijloace, pentru menținerea mereu trează a conștiinței naționale, a idealului pentru care luptau: desăvârșirea statului național român.

1/14 ianuarie 1917. În Ordinul de zi adresat trupelor din subordine cu prilejul Anului Nou, comandantul Armatei 2, general Alexandru Averescu, își exprima încrederea în izbînda cauzei eliberatoare, pentru care armata țării era mobilizată să-și continue lupta. *„Anul ce vine — spune el — este un an mare, căci în cursul acestui an sînteți chemați să vă ridicați la înălțimea virtuților strămoșilor noștri, care în timpuri de restriște, cînd și-au văzut țărișoara cotropită, au știut, prin bărbăția și iubirea de neam, să nu dea înapoi de la nici o jertfă pentru ca să-și apere căminul și să lase urmașilor o țară liberă”.*

● A luat ființă Comandamentul artileriei grele, cu sediul la Vaslui, în subordinea căruia aveau să intre regimentele 1, 2, 3 și 4 artilerie grea, ce urmau să se constituie.

● **4/17 ianuarie 1917.** Ziarul „America” al românilor din S.U.A. scria: *„Noi, românii americani, vîstarii Ardealului, ai Banatului, Crișului și Maramureșului, plaiuri pentru dezrobirea cărora luptă armata română, avem o datorie mare și sfîntă de împlinit. Astăzi, dacă nu putem vărsa sîngele nostru pentru dezrobire (...) sîntem datori să jertfim bănește, să aducem contribuția noastră, ca măcar cu atît să ajutăm la opera mare la care lucrează armata română”.*

7/20 ianuarie 1917. Cu toată rezistența dîră opusă, trupele române sînt silite de superioritatea în forțe și mijloace a inamicului să se retragă din localitățile Odobești și Focșani.

● La Iași a luat ființă Comitetul național al românilor din Imperiul austro-ungar, format din 12 persoane, între care dr. Vasile Lucaciu, Octavian Goga, dr. Ioan Nistor, Sever Bocu etc. care semnează declarația de război a românilor transilvăneni împotriva dublei monarhii.

● **9/22 ianuarie 1917.** Și-a inaugurat activitatea Școala de gaze asfixiante de pe lângă Centrul de instruc-

ție al Armatei 2, pregătitoare de instructori pentru apărarea contra gazelor asfixiante aruncate de inamic.

● **9—10/22—23 ianuarie 1917.** Trupele de ocupație ridică din depozitele Academiei Române și ale Muzeului național de antichități numeroase vechi manuscrise privitoare la trecutul de luptă și muncă al poporului român.

● **10/23 ianuarie 1917.** A început să funcționeze efectiv Secția cinematografică de pe lângă Marele Cartier General român.

● **11/24 ianuarie 1917.** *„Țăranul român a dovedit lumii că el e cel mai brav soldat din toată lumea cînd i se dă posibilitatea să-și manifeste această vitejie, ceea ce nu i s-a dat complet pînă astăzi. Deși să înarmăm pe acești soldați și ei vor opri ofensiva puternică a dușmanului”,* declara primul ministru al Marii Britanii, David Lloyd-George, referindu-se la eroismul dovedit de ostașii români în campania anului 1916.

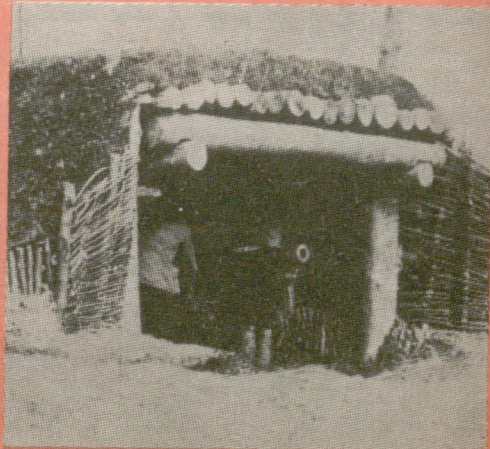
● **19 ianuarie/1 februarie 1917.** În cadrul acțiunii de refacere a armatei se hotărăște ca din organica fiecărei divizii să facă parte și un divizion de „coloane divizionare”, format din două „coloane” de artilerie (una pentru muniția tunurilor de 75 mm și 53 mm și alta pentru muniția obuzierelor de 105 mm, 155 mm și mortierelor de 58 mm) și o „coloană” de infanterie.

● Germania declară războiul submarin total.

● **20 ianuarie/2 februarie 1917.** Direcția superioară a fortificațiilor devine Serviciul de fortificație al armatei, sub comanda generalului Scarlat Panaitescu, în același timp comandant al trupelor de geniu și director al lucrărilor de fortificație.

● **21 ianuarie/3 februarie 1917.** Ruperea relațiilor diplomatice dintre S.U.A. și Germania.

Poziție de tragere pentru obuzier

ROMÂNIA

în războiul de eliberare și reîntregire națională

● **1 Ianuarie—iunie 1917.** Armata română a fost supusă unui amplu și complex proces de refacere și reorganizare, în urma căruia structura ei principală se prezenta astfel: 2 armate (1 și 2), cu 15 divizii de infanterie, 2 divizii de cavalerie, 4 regimente de artilerie grea și 12 escadrile de aviație.

● **1/14 februarie 1917.** La Huși a luat ființă Școala de fortificație cu rol de centru de instrucție pentru perfecționarea ofițerilor.

● **2/15 februarie 1917** Apare numărul 1 al primului cotidian militar românesc — „România”, organ al apărării naționale, editat prin grija Marelui Cartier General și având ca director pe Mihail Sadoveanu și prim-redactor pe Octavian Goga.

Având ca scop fortificarea moralului armatei și al poporului, ziarul a înfruntat în jurul lui, alături de Sadoveanu și Goga, pe unii dintre cei mai de seamă scriitori și publiciști ai timpului — Barbu Ștefănescu Delavrancea, Ion Agârbiceanu, Ion Minulescu, Radu D. Rosetti, G. Tutoveanu, N.N. Beldiceanu, George Ranetti, Eugen Heroveanu, V. Voiculescu, Zaharia Bărsan, Eugen Lovinescu, Corneliu Moldoveanu, G. Rotică, Gheorghe din Moldova, Al. Th. Stamatiad, Claudia Millian, Demostene Botez, G. Gongopol, G. Talaz, Alexandru Colorian și alții —, care au răspuns chemării din editorialul-program de a se face „*de-a lungul satelor și orașelor vestitorii cîntecului de biruință care se urzește ceas de ceas*”.

● **Aviatorul Tase Rotaru** a reușit, pentru prima oară, să regleze prin observare din avion, tragerile artileriei în lipsa stației de telegrafie fără fir; el a comunicat prin viraje — pe baza unui cod dinainte stabilit — rezultatele observării tragerii.

● **12/25 februarie 1917.** Prin înalt ordin de zi pe armată este citat exemplul de înalt eroism al soldatului Constantin Mușat, din Regimentul 2 grăniceri care, deși își pierduse brațul stîng, a refuzat să fie reformat, solicitînd să fie retrimis pe front ca aruncător de grenade.

● Între ministerele de război ale României și Rusiei s-a încheiat o convenție cuprinzînd condițiile evacuării în Rusia, a munițiilor, materialelor și muncitorilor români din teritoriul vremelnice cucerit, precum și ale transportu-

Dialog româno-francez pe front: în prim plan, șeful misiunii franceze în România, generalul Berthelot, și generalul Averescu

rilor prin aceeași țară a munițiilor și armelor destinate armatei române.

● **27 februarie/12 martie 1917.** În Rusia începe revoluția burgheză-democratică; trupele din garnizoana Petrograd au trecut de partea poporului; se constituie Sovietul de deputați al muncitorilor și soldaților. Consemnînd momentul, cotidianul militar „România” aprecia că „*revoluția rusă, în împrejurările și condițiunile în care a izbucnit, devine cel mai considerabil eveniment istoric și politic de la Declarația drepturilor omului*”.

● **28 februarie/13 martie 1917.** Trupe din Divizia 1 infanterie au atacat înălțimea Momîia (cota 625); atacul a fost precedat de o puternică pregătire de artilerie și executat de detașamente de voluntari și subunități din Regimentul 2 grăniceri. În pofida pierderilor grele, cota 625 a rămas în continuare în stăpînirea inamicului.

● **1/14 martie 1917.** La ființă regimentul de tracțiune automobil format din 3 batalioane auto, un batalion depozit, o școală de șoferi și motocicliști.

● **5/18 martie 1917.** Ostașii români din armata austro-ungară căzuți prizonieri în Rusia și aflați în lagărul de la Darnița (Kiev) semnează următorul angajament: „*Subsemnații ofițeri, subofițeri și soldați de naționalitate română declarăm pe onoare și conștiință că vom să luptăm alături de armata română pentru dezrobirea țărilor noastre de sub dominațiunea austro-maghiară și alipirea lor la România. Prin acest angajament, noi devenim ofițeri, subofițeri și soldați români cu aceleași drepturi și datorii ca și cei din armata română (...). Din momentul subscrierii acestui angajament ne considerăm ca făcînd parte din armata română (...) ca prin singele nostru să dezrobim țările și să facem România Mare, unită într-un singur trup pe vecie*”.

● **10/23 martie 1917.** Sub egida Marelui Cartier General, la Tipografia Serviciului Geografic al armatei din Iași au apărut Instrucțiuni asupra hărților de război.

● Prin înalt decret, se acordă Ecaterinei Teodoroiu din legiunea de cercetașe „Domnul Tudor” medalia „Virtutea militară” pentru „vitejia și devotamentul ce a arătat pe cîmpul de luptă”.

Ostașii noștri, vitejii noștri

ROMÂNIA

în războiul de eliberare și reîntregire națională

18/31 martie 1917. Se aprobă înființarea unei companii de motocicliști mitralieri, compusă din 5 grupe a câte trei secții, grupul de motocicliști curieri și un atelier de reparat motociclete.

● **24 martie/6 aprilie 1917.** S.U.A. declară război Germaniei. „*Scopul nostru — avea să spună președintele W. Wilson cu această ocazie — nu va fi nici să ne răzbunăm, nici să afirmăm victorioși forța fizică a țării ci, în mod exclusiv, apărarea dreptului, a dreptului uman.*”

● **27 martie/9 aprilie — 15/28 aprilie 1917.** Se desfășoară bătălia de la Arras (în Artois).

● **28 martie/10 aprilie 1917.** Căpitanul Vasile Craiu a angajat cu succes o luptă aeriană cu un avion inamic, pe care l-a doborât în apropierea comunei Baldovinești.

● **Martie—iunie 1917.** Batalionul 3 pionieri a participat la organizarea sectorului de luptă al Diviziei 3 infanterie la Mărășești, amenajând drumuri, reparând podete, linii ferate etc., secția de poduri ușoare, aflată la Răcăciuni, a luat parte la construcția unui pod peste Siret lat de 8 metri și lung de 400 metri.

● **3/16 aprilie 1917.** Guvernul Rusiei aprobă ca 30 000 de prizonieri de origine română din armata austro-ungară aflați în lagăre să se constituie într-un corp de voluntari pentru a lupta alături de armata română în vederea eliberării fraților lor aflați sub stăpânirea monarhiei austro-ungare.

● **5/18 aprilie 1917.** O delegație română, în frunte cu Vasile Lucaciu, a plecat la Washington pentru a face cunoscută opiniei publice și guvernului american situația politică și militară a României și justetea revendicărilor sale asupra teritoriilor naționale aflate sub dominație austro-ungară.

● **13/26 aprilie 1917.** Comitetul de organizare de la Kiev a lansat un apel pentru înrolarea și participarea, alături de armata țării, a prizonierilor din armata austro-ungară aflați în Rusia, la eliberarea provinciilor ce se găseau sub stăpânire habsburgică și unirea lor cu România „*pentru a forma împreună cu ea un singur stat național românesc, pe care îl vom zidi pe bazele celei mai înaintate democrații.*”

● **19 aprilie/2 mai 1917.** Căpitanul Vasile Craiu a angajat deasupra orașului Galați o luptă cu trei avioane inamice, pe care a reușit să le alunge.

● **22 aprilie/5 mai 1917.** A luat ființă la Iași Partidul Muncii direcționat de dr. N. Lupu, în al cărui program erau înscrise revendicări cu un larg caracter democratic.

■ **Colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU**

■ **Dr. DORINA RUSU**

RĂZBOIUL INVIZIBIL ÎN ROMÂNIA (1914—1918)

② Acțiuni și eroi

Paralel cu contracararea activității serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale, pe teritoriul României, organele de resort din Ministerul de Interne și ale armatei române au desfășurat, în anii neutralității, o activitate informativă în afara granițelor țării. Această activitate a fost îndreptată spre pregătirea informativă a intrării armatei române în război împotriva Austro-Ungariei, în vederea eliberării teritoriilor românești aflate sub dominație străină. Numeroși români transilvăneni, din dorința de a contribui la efortul întregii națiuni române de a-și realiza visul milenar și conștienți că fapta lor constituie o îndatorire patriotică, și-au oferit serviciile organelor informative din România, comunicând datele necesare.

Istoria serviciului de informații din primul război mondial a cunoscut, pe lângă uriașa extindere a rețelei de agenți, introducerea unor mijloace moderne pentru culegerea, păstrarea și transmiterea informațiilor, creșterea rolului femeilor în activitatea informativă și contrainformativă.

Organele respective române au recrutat, la începutul războiului, în Banat, în calitate de colaboratoare-informatoare, o fată cu calități fizice deosebite, inteligentă și cu puternice simțăminte patriotice, pe nume Maria Bălan. Această fată care a adus imense servicii României și Serbiei în timpul războiului a fost numită pe drept cuvânt de către ziarul francez „Paris Soir”, *„faimoasa Maria Bălan, regina spionajului...”*. Acționând sub indicativul de „B. 9”, Maria Bălan, profitând de legăturile ce le avea în rîndurile

ofițerilor germani și austro-ungari din Banat și de ușurința cu care pătrundea în rîndul acestora, a cules informații despre pregătirile militare, mișcările trupelor și planurile Puterilor Centrale împotriva României. Astfel, „*planurile serviciului de spionaj al Vienei — scria „Paris Soir” — erau de jucate de o spioană desăvîrșită, pentru a cărei capturare austriezii erau gata să ofere sume fabuloase.*”

După lungi investigații, agenții Austriei de la București au identificat în agentul „B.9” pe Maria Bălan, care a fost imediat arestată, judecată și condamnată la moarte prin spînzurare.

La proces, Maria Bălan s-a apărut cu un curaj uimitor, iar condamnarea ei la moarte a primit-o rîzînd. Urmărind să o lichideze cît mai repede, autoritățile militare i-au re-

fuzat chiar și înaintarea cererii de grațiere către împărat. În dimineața când urma să aibă loc execuția, celula era goală. „B.9” evadase.

Unele indicii duc la concluzia că evadarea a fost pusă la cale și realizată de organele informative din România, cu sprijinul patrioților din Banat, datorită cărora ea a putut ajunge la București.

Sprijinirea activității serviciilor de resort din vechiul regat în vederea pregătirii armatei române pentru eliberarea Transilvaniei, Banatului și Bucovinei a luat un caracter de masă, devenind o înaltă îndatorire patriotică. Celor mai capabili colaboratori li s-a încredințat sarcina de a-și crea centre informative și de a-și recruta colaboratori proprii. Unii dintre aceștia, ca avocatul Spiridon Boita din Brașov, învățătorul David Pop din Hărman și profesorul Aurel Moldovan din Suceava, și-au constituit adevărate servicii de informații, cu centre de culegere a datelor organizate pe regiuni, orașe și puncte de frontieră, încadrate cu numeroși colaboratori.

Centrul inițiat și organizat de Spiridon Boita, denumit mai târziu „Clubul spânzuraților”, avea aproape 200 de colaboratori în toate orașele și regiunile din Transilvania. Lui Spiridon Boita, ca șef al grupului, organele informative române i-au încredințat misiunea să întrețină corespondența între centre, să verifice rapoartele informative, să distribuie agenților problemele de cercetat și să transmită materialul informativ Siguranței române prin intermediul șefului de poliție din Predeal.

Grupul condus de Spiridon Boita a îndeplinit misiuni informative de mare însemnătate la Timișoara, Seghedin, Szolnok, precum și în Bucovina, pentru a culege informații despre dislocarea unor unități austro-ungare și germane. Una din cele mai grele misiuni a fost procurarea planului fortificațiilor din Carpați, de-a lungul Oltului și Mureșului, care a fost predat organelor informative românești. Ducea la un bun sfârșit a acestei acțiuni i-a solicitat lui Spiridon Boita eforturi deosebit de mari. El apărea deseori în localitățile vizitate „ca geambaș, muncitor de fabrică, tăietor de copaci în pădurile de frontieră, negustor etc.”. În cele mai grele și importante misiuni era dublat, în secret, de un cadru al organelor informative românești. Acest „personaj misterios pe care n-am putut niciodată să-l identific — declara, mai târziu, Spiridon Boita — supraveghea ca un factor de prim ordin în ierarhia secretă a organizației modul cum se îndeplineau instrucțiunile și cum lucra echipa. (...) Era la curent cu toate mișcările, știa cu o uimitoare precizie cum s-a procedat într-o anumită misiune mai grea, dacă rezultatul era cel conform cu realitatea...”

Încă înainte ca raportul și materialele informative asupra unei misiuni în Banat și Ungaria — înminate de Spiridon Boita șefului poliției din Predeal — să ajungă la București, el a primit confirmarea rezultatelor activității sale comunicate organului informativ român de acel „personaj misterios”.

Talentul și calitățile informative ale patrioților și colaboratorilor organelor de siguranță și de informații militare românești au fost recunoscute, cu amărăciune, chiar și de către șeful serviciului de spionaj și contraspionaj austro-ungar — generalul Max Ronge. Într-o carte de circulație mondială, publicată în limba franceză în 1935, el scria: „David Pop era neobosit. Niciodată nu stătea mai mult decât o zi pe săptămână în casa lui, era veghic în căutarea de noi colaboratori. Mai ales îl găsim dînd tir-

Facsimile din presa vremii privind activitatea informativă a românilor transilvăneni

coale în mediul militar. Pretutindeni e la pîndă, pretutindeni caută să culegă o informație. E amabil în tren unde se străduiește prin toate mijloacele să tragă de limbă pe funcționari și călători. Cîte nu iscodește! Ca să se dea bine pe lângă cucoane, le pottește în trăsura lui și înțeală îl interesează lucrările de fortificații, el frecventează imbrăcat în straie de vinător pe muncitorii care trebăluiesc la aceste fortificații. Cînd se brodește într-o localitate se dă drept chibbur, jucînd cărți cu o gentilețe remarcabilă cu soldați cantonați. Îi lasă pe parteneri să dîștige și profită de buna lor dispoziție ca să le scoată informații. Acesta e David Pop!

Lucru bizar! Colaboratorul său cel mai devotat, Spiridon Boita, face cu dînsul un contrast vădit. Pe cit e Pop de fleac, hazliu, galanton, pe atît e Boita tăcut și viclean.

După aproape doi ani de rodnică activitate patriotică

■ VASILE BOBOCESCU

(continuare în pag. 32)

„Soarele la București răsare...”

Dr. ȘERBAN RĂDULESCU-ZONER

N-a fost cituși de puțin o întâmplare că, după cîțiva ani doar de la proclamarea independenței României, s-a constituit la Sibiu (2/14 mai 1881) Partidul Național Român, care avea să dinamizeze mișcarea de emancipare națională a românilor de peste Carpați, aflați sub dominația monarhiei austro-ungare. Unirea Principatelor și, cu atât mai mult, dobîndirea independenței României au mărit încrederea românilor de pe ambele părți ale Carpaților în propriile lor forțe, pentru realizarea idealului desăvîrșirii unității național-statale, ce anima întregul popor. Indiscutabil, „unirea într-un singur stat, aspirație seculară a românilor, cauză înălțătoare pentru care au luptat nenumărate generații de înaintași — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — devenise un obiectiv imediat, o necesitate stringentă impusă de însuși mersul înainte al societății românești”.

În ultimele două decenii ale veacului trecut și, cu atât mai mult, în primii ani ai secolului nostru, opinia publică românească își manifesta, într-o diversitate de forme, acest deziderat, iar forța de atracție a statului român independent a devenit, în mod inerent, tot mai mare pentru frații aflați sub stăpînire străină. „Pentru toți românii, soarele la București răsare”, scria ziarul „Tribuna” de la Sibiu, în primul său număr din 26 aprilie 1884. Era o realitate. Capitala României devenise principalul centru al mișcării naționale. Permanentul contact dintre fruntașii românilor de peste Carpați cu oamenii politici din București, strînsele legături dintre asociațiile culturale ale românilor din provinciile subjugate cu cele din România independentă; larga audiență a activității „Ligii culturale a tuturor românilor”, înființată în capitala țării, în decembrie 1890; atitudinea militantă a publicisticii de toate coloraturile politice, a mișcării socialiste în favoarea românilor aflați sub stăpînire străină sînt doar cîteva din multiplele manifestări, care au conferit orașului București un rol deosebit de însemnat în îndeplinirea năzuințelor de unitate națională, în crearea statului național unitar român.

Tot la București, în urma izbucnirii primei conflagrații mondiale, s-au desfășurat cunoscutele negocieri dintre guvernul român și reprezentanții Antantei (Franța, Marea Britanie, Rusia, iar din 1915 și Italia) care, pentru a atrage România în război, contra Puterilor Centrale, ofereau acesteia posibilitatea eliberării provinciilor românești din Austro-Ungaria. Diplomația franco-rusă începuse să acționeze, în acest sens, încă din primele zile ale lui august 1914, cu atât mai mult cu cît

aceste demersuri aveau loc pe un teren favorabil. În ciuda presiunilor Puterilor Centrale, participanții la Consiliul de coroană de la Sinaia din 21 iulie/3 august 1914 luaseră decizia „expectativei armate”, iar în țară și, mai ales, în Capitală, se desfășurau impozante manifestații populare pentru intrare în acțiune a României, în vederea eliberării „fraților de peste Carpați”.

În cursul celor doi ani, cîtă vreme România a rămas în afara conflagrației mondiale, adoptînd o neutralitate binevoitoare Antantei, la București s-au desfășurat continuu negocieri secrete între guvernul român și reprezentanții diplomației ai Franței, Rusiei, Marii Britanii și Italiei. Acestea au fost purtate, din partea guvernului țării, de către primul ministru Ion I.C. Brătianu. Premierul român — de la bun început un adept al realizării idealului național pe calea unui război de eliberare, cu sprijinul militar al Antantei — a fost totodată hotărît să nu ia o asemenea decizie și să nu cedeze la presiunile crescînde franco-ruse, pînă ce nu se va ajunge la semnarea unui tratat, prin care „aliații” să recunoască viitoarele frontiere legitime ale României. Totodată, intrarea în război era condiționată de către guvernul român de semnarea unei prealabile convenții, prin care să se stabilească viitoarele raporturi militare cu statele aliate, atît pe plan general strategic, cît și pe cel al aprovizionării armatei române cu armament și muniții. Din ambele motive, menționatele negocieri au fost lungi și anevoioase, pînă ce s-a ajuns la semnarea cunoscutului tratat de alianță din 4/17 august 1916, care a prefațat intrarea în acțiune a armatei române în vederea întregirii hotarelor firești ale țării.

Toate negocierile purtate au fost, în măsura posibilului, secrete, pentru a nu fi cunoscute de Viena și Berlin și a se evita astfel o posibilă agresiune a Puterilor Centrale contra României. Pentru excluderea indiscrețiilor, primul ministru a informat pe principalii săi colaboratori asupra cursului respectivelor tratative, pînă în momentul ajungerii acestora în faza finală. Totodată, negocierile au fost purtate în anumite locuri, pînă la urmă, pentru a scăpa de sub observația numeroșilor agenți ai serviciilor secrete de informații germano-austro-ungare.

Pînă în iunie 1916, cînd tratativele intraseră în ultima lor fază, primul ministru a avut dese întrevederi cu Camille Blondel și cu Stanislas Poklevski-Koziell, miniștri plenipotențieri ai Franței și Rusiei. Întîlnirile s-au desfășurat la domiciliul său din strada Lascăr Catargiu nr. 5, unde avea obiceiul să primească și pe alți diplomați străini. După război, numele amintitei străzi s-a schimbat, adresa respectivei clădiri (azi, unul din sediile Bibliotecii Centrale de Stat) devenind Amzei nr. 5—7, foarte aproape de piața cu același nume. În aceeași casă, au avut loc în cursul anilor 1914—1916 și cele mai importante ședințe ale consiliului de miniștri. De cîteva ori, asemenea ședințe s-au desfășurat și la domiciliul ministrului de finanțe, Emil Costinescu, din strada Polonă nr. 8 (actuala ambasadă a Japoniei).

O dată cu întîlnirea tot mai frecventă a reprezentanților guvernului român cu cei ai Antantei, în vederea redactării textului tratatului de alianță, asemenea întrevederi au avut loc acasă la I.G. Duca, ministrul instrucțiunii publice, care locuia

Aici a fost semnat la 4/17 august 1916 tratatul de aderare a României la Antantă

(continuare în pag. 56)

A ȘTIUT SAU NU I.V. STALIN CĂ UNIUNEA SOVIETICĂ VA FI ATACATĂ DE GERMANIA NAZISTĂ?

Colonel (r) dr. LEONIDA LOGHIN

Această întrebare a persistat vreme îndelungată atât în timpul războiului, cât și în perioada postbelică. Sint istorici care apreciază că indicii majore rezultate din atitudinea Reichului nazist — cum ar fi eșecul convorbirilor lui V.M. Molotov cu Hitler și von Ribbentrop din noiembrie 1940¹, semnarea directivei operative „Barbarossa” (18 decembrie 1940) și pătrunderea Wehrmacht-ului în sud-estul Europei prin ocuparea Balcanilor, acțiuni urmate de dirijarea unor forțe militare spre frontierele vesticale ale Uniunii Sovietice — ar fi fost suficiente pentru ca guvernul sovietic să-și sporească atenția și să recurgă la măsuri practice în consecință. Cu două luni înainte de agresiunea nazistă, relațiile sovieto-germane în domeniile politic și economic păreau a fi normale. Astfel, la începutul lunii mai 1941, Krutikov, comisarul adjunct pentru Comerțul Exterior, a plecat la Berlin pentru perfectarea unor acorduri economice cu Germania². La 9 mai 1941, ziarul „Pravda” dezmințea, în numele guvernului U.R.S.S., că forțe militare sovietice s-ar fi concentrat la frontiera sovieto-germană³. În aceeași zi, printr-o hotărâre guvernamentală, legațiile Norvegiei, Greciei, Belgiei, Luxemburgului și Iugoslaviei la Moscova își încetau activitatea, fiind considerate ca state încorporate la Reich, deși aveau guverne oficiale în emigrație stabilite la Londra⁴. Presa sovietică, favorabilă echilibrului politic între cele două mari puteri, bazat pe tratatul sovieto-german din 23 august 1939, informa opinia publică asupra faptului că Germania urmărea să ajungă în Orientul Mijlociu și Orientul Apropiat, dar fără să precizeze pe unde și cum.

De asemenea, o mare cantitate de informații dobândite prin numeroase surse diplomatice și nediplomatice confirmă că I.V. Stalin cunoștea intențiile agresive ale lui Hitler. Începând din primăvara anului 1941, la statul major al Regiunii militare „Kiev” seseau știri din ce în ce mai alarmante în legătură cu pregătirile de război ale Wehrmacht-ului în zona de frontieră sovieto-germană. Co-

lonelul G.I. Bondariov, șeful secției cercetare al regiunii, raporta generalului Kirponos, comandantul acesteia, despre intențiile certe ale Germaniei de a declanșa un atac împotriva Uniunii Sovietice⁵. În luna ianuarie 1941, Sumner Welles, subsecretar de stat american, a prezentat șefului său, Cordell Hull, un pachet de informații cu privire la pregătirile militare ale Germaniei naziste pentru agresiunea împotriva Uniunii Sovietice. Ambasadorul Statelor Unite la Moscova, Lawrence Steinhardt, a înmănat lui V.M. Molotov informațiile în cauză⁶. Diplomatul american nu a primit însă nici un răspuns. La 3 aprilie 1941, sir Stafford Cripps, ambasadorul Marii Britanii la Moscova, înștiința guvernul sovietic că Wehrmacht-ul concentra forțe numeroase la frontierele estice ale Germaniei⁷, deci în imediata apropiere a Uniunii Sovietice, iar la 7 și 17 aprilie 1941, premierul britanic Winston Churchill, adăugând noi informații certe, insistă ca Stalin să fie pus la curent în cel mai scurt timp posibil cu iminența acestui pericol. Cripps a prezentat nota diplomatică la 18 aprilie 1941 lui A.I. Vișinski, adjunct al Comisarului poporului pentru Afacerile Străine, repetind rugămintea ca șeful guvernului sovietic să fie înștiințat, garantînd exactitatea informațiilor.

La 5 martie 1941, Richard Sorge, unul din cei mai mari spioni ai secolului, transmitea la Moscova că atacul hitlerist se va produce la mijlocul lunii iunie, iar la 20 mai informa despre concentrarea la granița Uniunii Sovietice a circa 170—190 de mari unități germane — cifră incredibil de exactă! —, datele fiind obținute de la Ambasadă germană din Tokio. Tot el preciza, la 15 iunie, că atacul hitlerist se va produce la 22 iunie, dimineața⁸. Alte rețele de spionaj, favorabile Uniunii Sovietice — ca, spre exemplu, „Rote Kapelle”, condusă de Leopold Trepper, „Rote Drei” din Elveția, dirijată de Sandor Redo, și altele, deloc puține — avertizaseră Moscova despre iminentul atac german, iar coroborarea acestor date făcea ca veridicitatea pericolului să nu mai poată fi pusă la îndoială⁹.

Puzderia de informații care ajunseseră la departamentul respectiv din Comisariatul poporului pentru Afacerile Străine a determinat cererea unor explicații de la Ambasadă Germaniei la Moscova. Generalul Köstring, atașatul militar, afirmase „cu responsabilitatea funcției” că era vorba de divizii de instrucție deplasate spre est, pentru a fi ferite, pe timpul pregătirii militare, de bombardamentele aeriene engleze.

I.V. Stalin continua să nu ia în seamă eventualitatea unui război germano-sovietic. Credea încă în tratatul politic încheiat. Această atitudine a fost favorizată și de unele elemente interne și externe. Astfel, printre altele, când I.V. Stalin a fost învestit în mai 1941 și cu funcția de președinte al Consiliului Comisarilor poporului, diplomația germană a declanșat o campanie de elgieri, pentru a masca pregătirile lor de război. Atașatul naval german la Moscova declarase public: „*Stalin este pivotul colaborării germano-sovietice*”, iar ambasadorul Werner von Schulenburg preciza că „*Stalin va lua de noile sale prerogative pentru a participa la menținerea și desfășurarea bunelor relații între Germania și Uniunea Sovietică*”¹¹. La asemenea aspecte se adăuga și concluziile eronate ale organismelor specializate ale Armatei Sovietice, formulate atunci când au supus premierului sovietic informații despre pericolul agresiunii naziste. Generalul F.I. Golikov, șeful Direcției informații, de pildă, i-a prezentat lui Stalin sintezele informative din perioada martie—iunie 1941 din care rezulta clar creșterea numărului diviziilor germane de la 40, în luna martie, la 135 la sfârșitul lunii mai 1941, fără a propune măsuri concrete în consecință¹². La 20 martie 1941, după ce i-a adus la cunoștință lui Stalin varianta exactă și completă a planului „Barbarossa” același general conchidea: „*Zvonurile și documentele care indică inevitabilitatea războiului împotriva Uniunii Sovietice în primăvara acestui an trebuie apreciate ca o acțiune de dezinformare întreprinsă de serviciul de informații englez sau poate chiar german*”¹³. Situațiile de acest fel au diminuat gradul de credibilitate în legătură cu un atac german, ceea ce s-a reflectat cel mai pregnant în comunicatul oficial difuzat la 13 iunie 1941 de agenția TASS prin care erau dezmințite știrile în legătură cu concentrarea forțelor germane la granițele Uniunii Sovietice, socotindu-le ca acțiuni ale cercurilor de dreapta vest-europene, întreprinse cu scopul de a deteriora relațiile sovieto-germane. Comunicatul a fost transmis la megafonele de pe străzile Moscovei în aceeași zi¹⁴ începând cu ora 19.

Hitler, însă, nu a dat curs nici unei cereri de dezmințire solicitată de guvernul sovietic continuând să-și definească măsurile militare în vederea agresiunii. Cu despre tratatul semnat cu nouă luni în urmă, era decis de atunci să-l ignore cum o făcuse, de altfel, și cu altele. „*Când războiul se va termina* — declara Hitler într-o convorbire intimă cu von Ribbentrop — *imi voi face o ladă bogat sculptată pentru a păstra în ea toate tratatele violate pe timpul exercitării funcțiilor mele*”¹⁵.

Când dispozitivul operativ al Wehrmacht-ului se perfecția pentru atacul stabilit de Hitler, garniturile de trenuri cu materii prime sovietice treceau granița și se adănciau în inima Germaniei. Generalul Thomas, șeful serviciului economic al Wehrmacht-ului, arăta: „*Rușii au efectuat livrările până în anul atacului, iar în ultimele zile livrările de cauciuc provenite din Extremul Orient s-au făcut cu trenuri rapide*”¹⁶.

La 21 iunie 1941, lucrurile deveniseră limpezi. Hitler își va respecta termenul fixat pentru agresiune: 22 iunie 1941, ora 4. În seara aceleiași zile, la ora 19, el îi trimitea lui Mussolini un lung mesaj justificativ cu privire la măsura adoptată considerată ca decizia vieții sale, în-

cheindu-l stător: „*În concluzie, pot să vă mai spun un lucru, Duce! În momentul când am luat această hotărâre, mi-am simțit sufletul decăușat. Dacă mai continuam cu Rusia, aveam impresia că repudiez trecutul meu propriu, ideile mele și promisiunile mele anterioare. Sînt fericit de a mă fi eliberat de această tortură*”¹⁷. La ora 21,30 V.M. Molotov și V. Dekanozov cereau explicații lui von Schulenburg și lui von Ribbentrop în legătură cu situația creată, cu violențe crastmanente ale frontierei de trupe terestre și de aviație Reichului. Răspunsurile date au avut un caracter net evaziv. În noaptea de 21 spre 22 iunie, la ora două V.M. Molotov și V. Dekanozov au fost informați de cei menționați mai sus, primul la Moscova și al doilea la Berlin, că între Germania și Uniunea Sovietică a intervenit stărea de război. Comisarul pentru Afacerile Străine, surprins, desigur, ascultase nota guvernului nazist, îl întreabă pe ambasadorul german: „*Este o declarație de război?*” Apoi Molotov a continuat: „*Este război. Aviația voastră a bombardat zeci de orașe deschise. Credeți că am meritat aceasta?*”¹⁸. Era duminică, 22 iunie, o splendidă zi de vară...

Ștuse Stalin că va fi atacat? Da, ștuse, dar nu crezuse. O va declara în prima sa cuvîntare radiodifuzată din 3 iulie 1941. Prin această politică de echilibru, urmărea să cîștige timp. Guvernul sovietic mai avea nevoie de doi ani pentru a-și pune țara și armata sa pe picior de război. Dar acest lucru îl anticipase și Hitler.

Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler, Herausgegeben von Andreas Hillgruber, Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH und CoKG München 1969, doc. 15 și 16, p. 166-193.

¹¹ Grégoire Gafenco, *Preliminaires de la guerre à l'Est, Egloff, Paris, 1944*, p. 235.

¹² Ibidem, p. 231, „Pravda”, 9 mai 1941.

¹³ Ibidem, p. 232, vezi și Winston Churchill, *La deuxième guerre mondiale, Librairie Plon, Paris, vol. 5*, p. 385.

¹⁴ Mareșal I.H. Bagramean, *Așa a început războiul, Editura Militară București, 1974*, p. 659.

¹⁵ Istoria Velikoi otecestvennoi voini Sovetskogo Soiuza, 1941—1945 tom pervii, Voennoe Izdatelstvo Ministerstva Oboroni Soiuza SSR, Moskva, 1961, p. 403; în continuare I.V.O.V.S.S.; Maxime Mourin, *Reddition sans conditions, Editions Albin Michel, Paris*, p. 54.

¹⁶ Henri Bernard, Georges-André Chevallaz, Roger Gheysens, Jacques de Launay, *Les dossiers de la seconde guerre mondiale, Editions Gerard and Co., Verviers (Belgique), 1964*, p. 35.

¹⁷ Lewis Broad, Churchill, premier ministre de guerre (1939—1945), Delachaux and Niestlé, S.A. Paris, 1946, p. 81; I.V.O.V.S.S., p. 403.

¹⁸ Gh. Buzatu, *Dosare ale războiului mondial (1939—1945), Editura Junimea, Iași, 1978*, p. 81.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Winston Churchill, op. cit., vol. 5, p. 385; I.V.O.V.S.S., p. 402.

²¹ G.K. Jukov, *Amintiri și reflecții, Editura Militară, București, 1970*, p. 253-259.

²² Ibidem, p. 270.

²³ Grégoire Gafenco, op. cit., p. 249.

²⁴ Jacques Robichon, *Les grandes dossiers du Troisième Reich, Librairie Academique Perrin, Paris, 1969*, p. 338.

²⁵ Winston Churchill, op. cit., p. 385.

²⁶ Les lettres secrètes échangées par Hitler et Mussolini, Editions du Pavois, Paris, 1946, p. 127.

²⁷ Grégoire Gafenco op. cit., p. 254-255.

„POPORUL ROMÂN NU SE PREZINTĂ CA UN ÎNVINS...”

Prof. univ. dr. ȘTEFAN LACHE

Conferința de pace organizată în capitala Franței între 29 iulie și 15 octombrie 1946 se înscrie în seria celor mai importante evenimente ale istoriei relațiilor internaționale contemporane. Această conferință a fost, după cum se știe, urmarea directă a victoriei obținute de Națiunile Unite în cel de-al doilea război mondial, fiind chemată să ia în dezbateră și să ofere soluții unora dintre problemele numeroase și complicate lăsate moștenire Europei și întregii lumi de cea de a doua conflagrație a secolului XX. Concret, Conferința celor 21 de state care formau Națiunile Aliate (Australia, Belgia, Bielorussia, Brazilia, Canada, Cehoslovacia, China, Etiopia, Franța, Grecia, India, Iugoslavia, Marea Britanie, Norvegia, Noua Zeelandă, Olanda, Polonia, Statele Unite ale Americii, Ucraina, U.R.S.S. și Uniunea Sud-Africană) a dezbătut și formulat o serie de recomandări pentru definitivarea Tratatelor de pace cu Italia, România, Bulgaria, Ungaria și Finlanda, ale căror proiecte fuseseră redactate de Conferința miniștrilor de externe ai U.R.S.S., S.U.A., Marii Britanii și Franței. Statele participante, în primul rând marile puteri ale coaliției antihitleriste care au pregătit conferința și și-au asumat, totodată, rolul principal în adoptarea deciziilor, aveau în față nu numai principiile și normele de drept internațional, pe care se angajaseră încă din timpul războiului să le pună în aplicare, ci și marile schimbări înnoitoare ce se petreceau în lume, marcate de afirmarea puternică a voinței de libertate și independență a popoarelor. În numeroase țări de pe toate continentele se dezvoltau, în funcție de condițiile istorice specifice, procese revoluționare și mișcări de emancipare socială și renaștere națională, antiimperialiste, determinând modificarea raporturilor de forțe în favoarea maselor populare, a democrației și socialismului. „Sfârșitul celui de-al doilea război mondial, marea victorie asupra fascismului — arată secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu — a dat un puternic impuls forțelor de eliberare socială și națională, a deschis calea unor profunde transformări revoluționare, a afirmării dreptului popoarelor de a fi deplin stăpîni pe bogățiile naționale, de a se dezvolta liber și independent, corespunzător intereselor și năzuințelor proprii”¹.

Conferința de pace de la Paris din 1946 a fost prima reuniune internațională postbelică la care România a participat, prezentându-se în fața acesteia cu prestigiul dobîndit ca urmare a contribuției deosebite pe care a adus-o la înfrîngerea hitlerismului, la obținerea marii victorii asupra fascismului. Ridicînd armele împotriva cîmpitorilor naziști la 23 August 1944, înfăptuind prin propria sa voință și cu propriile sale forțe insurecția din August, care a marcat începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, poporul român a luptat — timp de aproape nouă luni, pentru cauza sa și pentru cauza altor popoare subjugate de puterile fasciste — cu întreaga sa armată, cu toate resursele sale economice și umane, pînă la înfrîngerea deplină a Germaniei hitleriste. Poporul român a făcut și de această dată, ca de atîtea ori în trecut, dovada năzuinței sale de libertate și independență, a spiritului său internaționalist².

Partidul Comunist Român, celelalte forțe politice care participau la guvernarea țării au prezentat și susținut cu prilejul Conferinței de pace de la Paris un punct de vedere inspirat din politica de apărare a independenței și suveranității statului român, de refacere economică a țării, au avansat propuneri și soluții echitabile corespunzătoare intereselor naționale și deopotrivă dreptului internațional, organizării păcii pe temeiul adevărului. Astfel, prin editorialul consacrat deschiderii Conferinței de pace, „Știința” cerea reprezentanților celor 21 de națiuni să nu facă abstracție de faptul că „România a fost împinsă în război (de partea Germaniei — n.n.)... de un regim dictatorial... , a cărui ascensiune la putere a fost înlesnită de unelțirile de la Berlin ale hitlerismului”, că la 23 August 1944 poporul român a doborât el însuși acel regim, a trecut alături de Națiunile Unite și a pășit pe calea unor adevărate transformări social-politice democratice. În acest fel, sublinia organul central de presă al C.C. al P.C.R. „poporul român nu se mai prezintă ca un învins, pentru că în răstimpul de la 23 August pînă azi, el a reputat o serie de victorii decisive în însăși întocmirea lui internă... România a devenit o țară într-adevăr democrată, un punct de sprijin în acțiunea internațională de consolidare a păcii și democrației”³.

Delegația română
la Conferința
de pace
de la Paris, 1946

Conferința păcii de la Paris din 1946 este importantă pentru România, mai ales prin faptul că a recunoscut drepturile ei legitime, atunci când s-a pronunțat pentru anularea dictatului imperialist de la Viena din 30 august 1940, dictat prin care statului român îi fusese smulsă o parte din teritoriul său național și anexată Ungariei horthyste. Hotărîrea privind anularea odiosului verdict comis asupra României de Germania hiteristă și Italia fascistă se cuvine a fi subliniată pentru că ea a fost o expresie concludentă a condamnării politicii de forță și a aplicării principiilor echității și justiției în relațiile internaționale, reconfirmînd o realitate întemeiată pe cele mai sacre drepturi istorice ale poporului român⁴. În declarația delegației guvernamentale române, prezentată în ședința plenară a Conferinței din 13 august 1946, se releva că recunoașterea drepturilor inalienabile asupra părții de nord-vest a României, „smulsă patriei române prin violență și constrîngere, pune, în sfîrșit, capăt, pentru vecie, agresiunii îndelungată și repetate a cărei victimă a fost poporul român. Pronunțată în numele justiției și, în același timp, sîntem convinși, în numele sacrificiilor comise de întreaga națiune română, această hotărîre deschide perspective serioase unei colaborări fecunde între poporul român și poporul ungar și permite să se stingă ultimele focare de agitație, moștenire a unui trecut dureros, care au împiedicat, pînă astăzi, stabilirea unor relații amicale între cele două popoare”⁵.

Modalitățile în care marile puteri ale coaliției antihitleriste au conceput și au pregătit conferința păcii, obiectivele concrete ce i-au fost atribuite spre a se pronunța asupra lor, organizarea și procedura dezbaterilor și a adoptării deciziilor finale, ca și climatul de tensiune și războiul rece care se profilau în relațiile internaționale au creat României, precum și altor state mici și mijlocii, o situație complexă și dificilă, cu posibilități limitate de acțiune. Acestea decurgeau îndeosebi din faptul că principalele soluții date la Paris și mai apoi deciziile concretizate în textele tratatelor de pace au fost marcate de o serie de înțelegeri prealabile între marile puteri.

În cazul României, dificultățile au fost amplificate de nerecunoașterea calității ei de cobeligerantă. Justificată pe deplin de actul istoric de la 23 August 1944, de uriașul efort militar și economic făcut de poporul român în războiul antihitlerist, recunoașterea cobeligeranței avea o însemnătate de principiu și ar fi dus la schimbarea statutului juridic al României, la situația ei, cum era drept, în rîndurile Puterilor Aliate și Asociate și, prin aceasta, la stabilirea altor raporturi între drepturile și obligațiile înscrise în Tratatul de pace. Statutul de cobeligeranță ar fi însemnat, implicit, recunoașterea drepturilor României de a-și valorifica creanțele împotriva Germaniei naziste și de a fi îndemnizată de aceasta pentru pagubele suferite în timpul războiului purtat de la 23 August 1944 pînă la 12 mai 1945. În pofida evidenței faptelor, a contribuției României la marea victorie împotriva fascismului, ea a fost plasată printre statele învinse în război și, ca urmare, i-au fost impuse grele obligații, mai ales de natură economică și financiară, privind reparațiile, care au afectat opera de redresare și dezvoltare a economiei naționale. O serie de restricții militare reflectau, de asemenea, în mod direct situarea României în categoria țărilor învinse în război, inamice. De altfel, clauzele militare, navale și aeriene ale Tratatului de pace cu România, ca și atitudinea adoptată în acest domeniu de Conferința de pace de la Paris nu oglindeau nici principiul legitimei apărări, formulat de articolul 5 al Cartei Organizației Națiunilor Unite. Un articol intitulat „Paradoxul clauzelor militare”, apărut în „Știința” din 26 august 1946, observa pe bună dreptate „o disproporție categorică între contribuția armatei române în războiul antifascist și caracterul punitiv și de neîncredere care este îmbrăcat statutul militar ce ni se pregătește”⁶. Un alt aspect care a frizat adevărul istoric și a dăunat intereselor poporului român l-a constituit modificarea datei întoarcerii ar-

melor contra Germaniei naziste, considerată ca momentul încheierii armistițiului — 12 septembrie 1944 și înscrisă în Tratatul de pace — în loc de 23 August 1944, cum a fost de fapt. În general, marile puteri aliate n-au ținut cont de numeroase cerințe legitime pe care România le-a formulat cu prilejul Conferinței de pace, de drepturile cîștigate prin aportul ei la înfrîngerea armatelor naziste și la încheierea victorioasă a războiului.

Tără care și-a apărut prin lupte necurmte și imense jertfe, în cursul unei istorii mult milenare, libertatea, independența și unitatea național-statală, România a participat la Conferința păcii de la Paris hotărîită să-și apere ferm și cu demnitate interesele vitale naționale și să contribuie, totodată, la edificarea unui nou sistem de relații internaționale, întemeiat pe principiile echității și justiției, respectării suveranității și independenței naționale, cooperării și prieteniei între state și popoare.

Participarea la Conferința păcii de la Paris din 1946, urmată de semnarea și ratificarea Tratatului de pace — acte ce exprimă exercitarea de către statul român a atributelor sale fundamentale — a încheiat prima și una dintre cele mai complicate etape ale politicii externe postbelice a României. Se creaseră condiții noi, favorabile normalizării și dezvoltării relațiilor externe și încadrării României în Organizația Națiunilor Unite. În aceste condiții, ameliorîndu-și treptat situația atît pe plan intern, cît și pe plan extern, România și-a ocupat locul firesc, tot mai activ, pe arena mondială, în lupta pentru statornicirea unei ordini internaționale întemeiate pe principiile dreptului și justiției, democrației, colaborării și prieteniei între popoare, ale neamestecului în treburile interne, respectului independenței și suveranității naționale.

Orientată pe coordonate tradiționale, activitatea politico-diplomatică desfășurată de România în perioada pregătirii și desfășurării Conferinței de pace de la Paris din 1946 pentru un tratat de pace bazat pe principiile dreptului internațional echitabil exprimă efortul remarcabil și demn al unui popor care se eliberase de sub dominația hitleristă și se angajase neabătut pe calea unor profunde transformări revoluționare și democratice, potrivit aspirațiilor și voinței sale, de a se afirma ca un factor activ într-o lume a păcii și securității, a deplinei egalități în drepturi, colaborării și respectului între națiuni și state suverane.

Ideile și principiile promovate atunci, în zorii erei postbelice, de reprezentanții României privind politica externă și relațiile internaționale se adaugă tezaurului de învățăminte pe care îl oferă contemporaneității istoria poporului român, avînd prin mesajul lor o profundă rezonanță actuală. Ele se regăsesc, amplificate și căpătînd corolare speciale în politica externă a Republicii Socialiste România, în acțiunile constant constructive de mare anvergură ale președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, menite să ducă la statornicirea unui climat de pace și colaborare internațională, de securitate și încredere între state și popoare.

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 11, Editura Politică, București, 1975, p. 562.

² Vezi Ilie Ceaușescu, Florin Constantiniu, Mihail E. Ionescu, *200 de zile mai devreme. Rolul României în scurtarea duratei celui de-al doilea război mondial*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985.

³ „Știința”, nr. 587 din 31 iulie 1946.

⁴ Vezi *Conferința de pace de la Paris din 1946 și recunoașterea drepturilor inalienabile ale poporului român asupra Transilvaniei*, în „File din istoria militară a poporului român”, vol. 11, Editura Militară, București, 1983, p. 544—559.

⁵ *Recueil des documents de la Conférence de Paris*, Palais du Luxembourg, 29 Juillet—15 Octobre 1946, tome II, p. 209.

⁶ „Știința”, nr. 609 din 26 august 1946.

IMPRESIILE MAIORULUI IULIU CONSTANTIN VASILIU-RĂȘCANU, PARTICIPANT LA CONFERINȚĂ

Între membrii delegației române la Conferința de pace de la Paris din anul 1946 s-a aflat și maiorul Iuliu Constantin Vasiliu-Rășcanu. La scurt timp după înapoierea din capitala Franței, ofițerul român a publicat în ziarul „Glasul Armatei” un ciclu de articole privind aspecte ale activității delegației noastre pentru apărarea intereselor fundamentale ale țării. Publicăm în prezentul număr al revistei câteva fragmente semnificative în acest sens.

PUNCTUL DE VEDERE AL ROMÂNIEI ÎN FAȚA CONFERINȚEI

„După o escală neprevăzută la Sibiu și alta de alimentare la Praga, în ziua de 11 august, către orele 17, avionul aterizează pe aerodromul Le Bourget. Sintem întâmpinați de membrii ambasadei române din Paris și Londra. [...] Deși mulți ne cunoșteam pentru prima oară, totuși chiar pe aerodrom o atmosferă plină de căldură și cordialitate ne-a unit pe toți simțind că de acum încolo fiecare în sfera lui de activitate va lucra în vederea aceluiași scop: o pace cât mai dreaptă pentru România.[...]”

Chiar a doua zi după sosire, delegația guvernamentală, în mai multe consilii de miniștri, a pus la punct textul expoziului ce va fi citit de domnul Gheorghe Tătărescu în numele guvernului român.

României i-a fost fixată ziua de marți 13 august, în ședința de după-amiază la ora 16.

Majoritatea celorlalți membri ai delegației, experți, consilieri etc. au primit invitațiuni de a asista la această istorică ședință în tribuna așa-zisă «des visiteurs de marque». Nerăbdători, la ora 15 am plecat spre palatul Luxembourg, iar la 15.30 eram deja instalați în locurile respective. Sala mare de ședință, în amfiteatru, este vechiul senat francez. Locul fiecărei țări este indicat prin niște cartoane așezate pe pupitrele rezervate.

Către ora 15.50 încep să sosească primii delegați ce-și reiau locurile în bănci. Sosirea la palatul Luxembourg a delegației noastre guvernamentale s-a făcut cu un ceremonial deosebit. După ce am fost întâmpinați la ambasadă și escortați pe tot parcursul de mașini și motocicliști din garda republicană, la intrarea în palat două rinduri de agenți ai aceleiași gărzi au dat onorul. Delegația a fost introdusă într-un salon de așteptare.

La ora 16, președintele, domnul Byrnes, deschide ședința și cere secretarului general să introducă în sala de ședință delegația română.[...] După ce iau loc în băncile rezervate României, președintele le urează bun sos și îi invită pe domnul Gh. Tătărescu să facă cunoscut punctul de vedere al României asupra proiectului de tratat de pace.

Domnul Gh. Tătărescu se îndreaptă calm spre tribună în timp ce inimile noastre se-au accelerat bătăile. Vorbind în limba franceză, cu voce clară și limpede, declarația sa, care a durat 30 de minute, a fost onestă și fermă. După ce a terminat discursul a părăsit tribuna într-o tăcere impresionantă. Au

urmat apoi traducerea în limbile engleză și rusă. La sfârșit, președintele dă asigurări domnului Gh. Tătărescu că declarațiile sale vor fi studiate cu grijă de către conferință. Apoi delegația română părăsește sala și palatul Luxembourg.[...]

ARDEALUL DE NORD RĂMÎNE DEFINITIV AL ROMÂNIEI

Prima revendicare oficială a Ungariei relativ la Ardeal nu a provocat mari îngrijorări delegației noastre. Cereau prea mult: 22 000 km pătrați ca să aibă vreo șansă de reușită. Însă ultima cerere, foarte modestă după afirmațiunile lor, a provocat surpriză și trebuie să recunoaștem oarecare teamă. În locul celor 22 000 km pătrați se mulțumeau doar cu o suprafață de 4 000 km pătrați, însă în acest spațiu erau cuprinse toate orașele de la granița de vest ca Arad, Salonta, Oradea, Marghita, Carei și Satu Mare... Hărțile de care speram la început să nu avem nevoie au fost scoase din lăzi. Sub nici o formă nu-mi putea intra în cap că revendicările ungare ar putea fi acceptate. Făceam parte dintr-o divizie ale cărei unități se găseau tocmai în garnizoanele ce formau obiectul litigiului, deci un motiv în plus ca această chestiune să mă intereseze direct. [...] A doua zi delegația română este chemată să-și spună cuvântul.[...] Președintele dă cuvântul domnului Tătărescu care își începe discursul cu o voce în care se putea citi oarecare emoție dar și fermitate. Pe măsura desfășurării discursului, prin care toate argumentele revendicărilor ungare erau înlăturate, din sufletele noastre se risipeau îngrijorările și teama că dreptatea cauzei noastre ar putea fi atinsă. Iar la sfârșitul discursului eram convins că frontiera de vest nu poate fi pusă în discuție. În tot timpul am urmărit și expresia figurilor delegaților unguri. Fenomenul s-a petrecut invers ca la noi. Unde la început li se putea citi pe fețele radioase o doză de încredere și siguranță, pînă la sfârșit s-au transformat în dezamăgire și remanare... Cînd peste câteva zile am aflat rezultatul votului [...] o mare manifestare de bucurie și entuziasm a cuprins pe toți membrii delegației noastre. A fost momentul cel mai fericit al șederii la Paris. Cei care ne aflam în acel moment în secretariatul delegației am băut o cupă de șampanie pentru Ardealul tuturor aspirațiilor românești.[...]

CLAUZELE MILITARE

În fine, la 11 septembrie, după ce s-au discutat provizoriu clauzele noastre într-o ședință, România este invitată să-și expună verbal observațiunile.[...] Domnul general adjutant Dămăceanu, vorbind în limba franceză, expune punctul de vedere al delegației noastre. Prin ținuta sa demnă, prin tonul și argumentele puternice aduse, s-a impus și a fost ascultat cu mare atenție. Impresionant a fost momentul cînd a spus că se adresează ca un soldat, minții și sufletului altor soldați.

După ce a mai răspuns la alte două întrebări puse de delegația Uniunii Sovietice, delegații noștri au părăsit sala cu convingerea că modestele noastre cereri vor găsi toată solici-tudinea.[...]

PROBLEME MILITARE ROMÂNEȘTI ÎN DEZBATERILE CONFERINȚEI

Un loc distinct în cadrul dezbaterilor care au avut loc la Paris în vara și toamna anului 1946 cu prilejul discutării proiectului de Tratat de pace între România și Puterile Aliate și Asociate l-a ocupat problematica militară. Memoriile și documentele înaintate Conferinței de pace de către guvernul român și delegația sa, expunerea verbală ținute de reprezentanții României au abordat în general, din acest punct de vedere, două aspecte principale: reliefaarea contribuției valoroase pe care a adus-o țara noastră la obținerea victoriei finale asupra fascismului și necesitatea îmbunătățirii unora dintre clauzele militare, care ar fi afectat în viitor capacitatea de apărare a României.

Evidențiind, în acest sens, caracteristicile participării noastre la războiul antihitlerist, consecințele strategice deosebite pe care le-a avut intrarea României la 23 August 1944 în coaliția Națiunilor Unite asupra evoluției operațiilor militare în Europa, jertfele și sacrificiile făcute de români pentru zdrobirea Reichului nazist, guvernul nostru sublinia în *Memoriul privind efortul militar și economic al României în războiul împotriva Germaniei și Ungariei*, înaintat la sfârșitul lunii aprilie Conferinței miniștrilor de externe ai U.R.S.S., Statelor Unite ale Americii, Marii Britanii și Franței, care și-a desfășurat lucrările tot la Paris în perioada aprilie — iulie 1946, că „*acțiunea militară a României prin consecințele pe care le-a avut pentru sud-estul Europei și pentru ansamblul teatrelor europene de acțiuni de război a marcat o adevărată cotitură, contribuind decisiv la răsturnarea poziției politice și militare a Bulgariei și Finlandei, care efectiv, într-un termen foarte scurt, au încetat ostilitățile împotriva Națiunilor Unite. Nici una din țările care în ultima fază a războiului și-au unit efortul cu cel al principalelor puteri ale Națiunilor Unite, nu a egalat contribuția militară a României nici sub raportul forțelor aduse în luptă..., nici sub aspectul duratei operațiunilor, nici sub raportul întinderilor cucerite (eliberate — n.a.) prin lupte grele în această perioadă*”.

Într-adevăr, de la 23 August 1944 până la 12 mai 1945, armata română, acționând pe una din direcțiile principale de pătrundere spre centrul Europei, a străbătut prin lupte grele 1700 km, de la țărmul Mării Negre până în apropiere de Praga, a traversat 20 de masive muntoase, a forțat 12 cursuri mari de apă și a eliberat în total 8 717 localități, contribuind la eliberarea unei însemnate zone geografice. După ce a eliberat singură, în perioada 23—31 august 1944, întregul teritoriu național aflat sub jurisdicția guvernului român, armata noastră a luptat eroic, cooperând eficient cu armata sovietică, pentru alungarea inamicului din partea de nord-vest a țării răpită de Ungaria horthystă la 30 august 1940, pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei. În Ungaria, armatele 1 și 4 române (aproximativ 210 000 de militari) au acționat pe un front de 100—120 km pătrunzând în dispozitivul trupelor hitleriste și horthyste pe o adâncime de 250—300 km. Prin jertfele celor 42 700 de militari români (morți, răniți și dispăruți) au fost eliberate 1 237 de localități, inclusiv capitala țării, Budapesta. În Cehoslovacia, cei aproape 250 000 de militari români, din care s-au jertfit 66 495 (morți, răniți și dispăruți) au desfășurat, într-un sector de front larg de 50—130 km și adânc de 400 km, 259 de lupte mai importante în cursul cărora au eliberat 1722 de localități. Suprafața eliberată în Ungaria și Cehoslovacia, circa 25—30 la sută din aria fiecărei țări, evidențiază faptul că pe direcția Oradea (sau Arad) — Budapesta — Viena, deschisă practic de armata română, o pătrime din efortul militar strategic al forțelor aliate a fost depus de forțele militare ale României.

Analiza stenogramelor dezbaterilor care au avut loc în diferitele comisii ale Conferinței de pace referitor la România evidențiază faptul că efortul total militar și economic al țării noastre în războiul antihitlerist, contribuția sa importantă la zdrobirea fascismului au fost recunoscute de majoritatea delegațiilor Puterilor Aliate, îndeosebi de reprezentanții Uniunii Sovietice, Cehoslovaciei, Franței și Iugoslaviei. Elocvente în acest sens sînt aprecierile făcute de A.I. Vișinski, la 10 august 1946, care a recunoscut că „*România a acordat ajutor Națiunilor Unite și, în primul rînd, Uniunii Sovietice*”². V.M. Molotov, la 10 octombrie 1946, a subliniat că țara noastră „*a făcut sacrificii considerabile în această luptă și noi toți recunoaștem serviciile aduse de poporul român acestei cauze*”³. H. Pika, reprezentantul Cehoslovaciei, a subliniat cu claritate adevărul că România „*din prima zi a ruperii cu Germania a aruncat în luptă tot potențialul său atît uman, cît și material*” și a concluzionat că aportul armatei române la victorie „*a fost incomparabil mai mare decît, de pildă, al Italiei, care a fost recunoscută ca stat beligerant*”⁴.

Aceste aprecieri favorabile privind masiva contribuție militar-strategică și economico-financiară a României la victoria asupra fascismului, contribuție care a scurtat cel de-al doilea război mondial cu circa 200 de zile și a plasat țara noastră — în intervalul 23 August 1944—12 mai 1945 — pe locul patru în cadrul coaliției Națiunilor Unite, după Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie, nu au fost urmate însă de acordarea statutului binemeritat de cobeligerantă, care ar fi consacrat juridic o realitate istorică incontestabilă și ar fi avut urmări pozitive în ceea ce privește dezvoltarea ulterioară a țării și poziția ei pe plan internațional. Prin urmare, situiind România în rîndul statelor învinse în război, Conferința de pace a recomandat pe nedrept menținerea clauzelor restrictive formulate de Conferința miniștrilor de externe ai marilor puteri. Informînd, la 23 septembrie 1946, guvernul român despre contextul în care delegația militară a trebuit să-și desfășoare activitatea la Paris, generalul Dumitru Dămăceanu, șeful delegației militare române, preciza că „*n-a fost atît de grea ameliorarea condițiilor (militare — n.a.), cît a fost de grea împiedicarea înrăutățirii lor*”. Cu toate acestea însă, la masa tratativelor — așa cum sublinia cu același prilej Gheorghe Tătărescu, șeful delegației române la Conferința de pace —, reprezentanții României au susținut „*cu moderație*” cererile României, dar și cu convingerea că poporul român are dreptul „*să stea cu fruntea sus față de jertfele pe care le-a făcut pentru cauza lui*”⁵. Precizînd că România „*înțelege să adere de acum la toate măsurile pe care Organizația Națiunilor Unite le va lua cu privire la limitarea efectivelor militare și a înarmărilor tuturor națiunilor*”, că în noile condiții de pace armata română urma să acționeze numai și numai pentru apărarea patriei împotriva oricui ar fi încercat să atenteze la independența și integritatea teritorială a țării, declarația guvernului român din 13 august 1946 sublinia consecințele negative ale clauzelor militare incluse în proiectul tratatului de pace și menționa dorința poporului român de a se lăsa „*în mîinile soldaților săi armele cu care ei au luptat alături de Națiunile Unite pentru libertate și justiție*”⁶.

Concret, s-a solicitat, inițial, un spor de efective de 6 384 de militari peste numărul de 138 000 admis prin articolul 11 al proiectului de Tratat de pace, necesar unei mai bune încădrări a unităților marinei și formațiunilor de servicii ale armatei de uscat; păstrarea singurului submarin pe care îl mai avea atunci România și a celor 36 de avioane de bombardament, peste cele 150 de avioane de diverse categorii admise,

Conferința de pace de la Paris, 1946

pentru menținerea și completarea instrucției militarilor la aceste categorii de armament; menținerea unui nucleu de instalații pentru fabricarea și întreținerea armamentului necesar trupelor (un arsenal pentru repararea armamentului, o secție de la fiecare dintre fostele uzine de armament, o pulberărie și o pirotehnie, un șantier naval) și a armamentului excedentar: cel de proveniență aliată sau germană plătit de statul român urma să fie pus la dispoziția aliaților, valoarea lui trecând în contul României; cel neplătit încă sau fabricat în țară s-a propus să fie demontat și transformat în materie primă la dispoziția economiei generale a țării. S-a mai cerut ca în cuantumul de armament și muniție prevăzut să se includă și o rezervă de 25% pentru armament, iar la muniție cantitatea necesară pentru instruirea efectivelor pe 10 ani, plus trei unități de foc pentru toate categoriile de armament din dotare. În ceea ce privește repatrierea prizonierilor de război, guvernul român, exprimând de fapt punctul de vedere general al opiniei publice din țară, a precizat că „*întărirea întoarcerii prizonierilor români rămași dincolo de granițe contribuie la crearea și menținerea unei stări de spirit deprimentă atât în rândurile populației cât și ale armatei*”, că pentru „*redresarea morală a țării și pentru revenirea la o situație normală*” era necesar să se stabilească un termen „*cât mai apropiat*”⁶ pentru repatrierea acestora. Această atitudine a constituit o dovadă în plus a grijii permanente pe care întregul popor român și factorii săi politici o aveau față de cei care se aflau de peste un an de la terminarea războiului departe de patrie, de familiile și locurile lor de muncă în economia națională.

În afara celor arătate mai sus, delegația română și-a dat imediat asentimentul asupra acelor clauze militare care se refereau la colaborarea strânsă pe care România trebuia s-o aibă cu Națiunile Unite pentru a împiedica Germania să ia măsuri de reînarmare și la consimțământul de a nu dispune de vreun fel de material sau modele de material aeronautic german sau japonez.

Dacă efectivele propriu-zise fixate armatei române (138 000 militari; articolul 11) păreau la prima vedere să nu prezinte motive deosebite de îngrijorare, date fiind și marile sarcini ale reconstrucției economice în care se angajase poporul român, realitatea era cu totul altă, deoarece ele nu puteau fi depășite sub nici un motiv, nici chiar atunci când nevoile de instruire a contingentelor tinere sau eventualele concentrări ar fi cerut acest lucru. Consecințe negative asupra capacității de apărare avea și interdicția de a folosi anumite categorii de armament clasic (avioane de bombardament, submarine etc.) și în special de a păstra instalații industriale capabile să înlocuiască în timp util armamentul degradat în procesul de instrucție și să constituie o rezervă de armament și muniție peste necesarul întrebunătățirii forțelor armate admise prin articolul 11, rezervă absolut necesară în caz de necesitate a apărării granițelor.

Propunerile de îmbunătățire făcute de guvernul român și delegația sa la Conferința de pace erau menite să pună de acord clauzele militare cu specificul și caracteristicile armatei române, să evite consecințele negative pe care le-ar fi avut menținerea lor în forma inițială a proiectului tratatului de pace asupra evoluției ulterioare a armatei române. „*Adoptarea integrală a acestor propuneri din partea Conferinței de pace* — se arată în încheierea Memorului guvernului român cu privire la clauzele militare — *ar constitui nu numai o dovadă deosebită a solidității aliaților față de o țară ale cărei jertfe pe cimpurile de luptă au fost făcute cu o adâncă înțelegere și o totală abnegație în vederea victoriei finale, dar ar face din armata română un instrument în serviciul exclusiv al democrației și al păcii, bine pregătită din toate punctele de vedere, moral, profesional și material*”⁷.

Ajunând la concluzia că „în genere nu se revine asupra nici unei clauze inserate în tratatul de pace (proiectul tratatului — n.a.), decît cu condiția unanimă a celor patru (mari puteri —

n.a.)” și că acestea în principiu nu urmăreau acest lucru, delegația română, luînd în considerare și prevederile articolului 19 care menționau posibilitatea modificării clauzelor militare „*în întregime sau în parte, prin înțelegere între Puterile Aliate și România sau după ce România va fi devenit membră a Organizației Națiunilor Unite, prin înțelegere între Consiliul de Securitate și România*”, a hotărît să insiste doar asupra a trei din cererile menționate mai sus: să se admită instalațiile pentru fabricarea și întreținerea armamentului și munițiilor; în necesarul prevăzut să se includă și rezerva; materialul de război excedentar, indiferent de originea lui, să fie lăsat la dispoziția României pentru a fi transformat în materie primă necesară economiei generale a țării.

Revelatoare în susținerea dezideratelor militare românești a fost intervenția generalului H. Pika, delegatul Cehoslovaciei, care a propus un amendament în sensul cererii noastre de la articolul 15 și a cerut apoi inserarea în procesul verbal al ședinței a unei declarații interpretative a celor patru mari puteri aliante în care se arată că păstrarea rezervei de material de luptă necesar va putea fi autorizată cu ocazia aplicării tratatului de pace.

În general, dezideratele românești în domeniul militar au avut un ecou slab în rândurile membrilor Comisiei militare a Conferinței de pace, prezidată de Stephan Mossor (Polonia), care a adoptat în cursul lunii septembrie 1946, în urma a trei ședințe, clauzele militare ale proiectului de tratat de pace practic fără nici o modificare. În schimb au fost adoptate unele amendamente propuse de delegațiile belgiană, engleză, franceză etc., care interziceau României să posede, să construiască sau să experimenteze arma atomică, proiectilele automotoare și dirijabile sau dispozitive pentru lansarea acestora, să întrebunâțeze vedetele torpiloare, torpila normală și alte categorii de armament.

Cu toate consecințele negative pe care le-au creat unele clauze militare asupra dezvoltării armatei române și implicit asupra capacității de apărare a țării, tratatul de pace a statuat totuși organismului militar românesc un cadru recunoscut pe plan internațional, în baza căruia s-a putut trece apoi la noi legiferări militare. Încetarea regimului de armistițiu, corelată cu absența vreunor prevederi care să impună modalități de organizare interioară a armatei, a permis guvernului român să realizeze, în conformitate cu specificul și realitățile românești, schimbări înnoitoare în structura și profilul armatei, corespunzătoare transformărilor generale cu caracter revoluționar petrecute în societatea noastră. Punînd în lumină unele principii tradiționale ale luptei armate la români, vocația pașnică a armatei române, un studiu întocmit de Marele Stat Major român la începutul anului 1947 menționa categoric: „*Poporul român, păstrător al politicii tradiționale de raporturi pașnice cu toți vecinii, nu va întreprinde niciodată vreo agresiune avînd ca scop cuceriri teritoriale sau aservirea de popoare. Prețuind pacea, nu va accepta ideea războiului decît forțat de împrejurări, numai în scopul de a apăra independența, libertatea și drepturile, avutul și hotarele, dacă ar fi atacat direct sau atunci cînd ar fi chemat să contribuie la o cauză comună interesînd menținerea păcii*”⁸.

■ MAIOR ALESDANDRU DUȚU

¹ Mémoire sur l'effort militaire et économique de la Roumanie dans la guerre contre l'Allemagne et la Hongrie, p. 17.

² „*Știința*”, din 16 august 1946

³ Ibidem, din 14 octombrie 1946

⁴ Ibidem, din 16 septembrie 1946

⁵ România și Conferința de Pace, București, 1946

⁶ „ *Glasul Armatei*” din 9 septembrie 1946

⁷ Ibidem.

⁸ Arh. M. Ap. N., fond Comitetul materialelor de război, dosar nr. 811, f. 156.

Conceptul de acțiune armată în istoria și arta militară universală (I)

Analiza științifică a conceptului de acțiune militară, întemeiată pe metode de cercetare specifice materialismului dialectic și istoric, permite sesizarea și înțelegerea conținutului, structurii și specificității acesteia ca tip distinct de acțiune socială, determinarea complexului de interrelații și conexiuni dintre social și militar.

Acțiunea militară — ca de altfel orice tip de acțiune umană — a cunoscut și cunoaște o evoluție istorică, dinamica acesteia fiind generată de intensitatea și profunzimea schimbărilor cantitative și calitative din interiorul modului de producție. Numeroase argumente pledează pentru concluzia că dialectica acțiunilor militare constituie expresia relațiilor, proceselor și fenomenelor ce caracterizează starea internă a acestui domeniu al activității umane, privit în evoluția sa istorică. Totodată, analiza conceptului de acțiune militară impune cu necesitate, pe de o parte, reliefaarea proceselor și fenomenelor sale intrinseci, determinate de legile obiective ale dezvoltării sociale, iar pe de altă parte, reflectarea evoluției caracteristicilor sale — organizare, forme și procedee de acțiune, pregătire și instruire a forțelor etc. Astfel, dialectica acțiunilor militare ne permite să înțelegem procesualitatea lor, faptul că de la o epocă la alta acțiunile militare au cunoscut mutații atît sub raportul unor elemente ale structurii lor interne — agent, scop, mijloace, operații, metode, situații, rezultat —, cît și sub raportul unor alte elemente, ca de pildă: spațiu de desfășurare, înțeles ca teatru al acțiunii militare, dimensiuni acționale, forme și procedee de acțiune, raport de forțe, structuri organizatorice, sisteme de cunoștințe integrate în pregătirea și desfășurarea acțiunilor militare etc.

În cele ce urmează, nu ne vom opri asupra dinamicii acțiunii militare privită din perspectiva filozofico-praxiologică, ci vom insufla câteva considerații pornind de la cel de-al doilea grup de elemente relevante pentru demersul de față și din unghiul de vedere al artei militare.

Sub raportul spațiului de desfășurare, acțiunile militare se pot categorisi în acțiuni locale, zonale și globale. Judecate din perspectivă istorică, acțiunile locale și zonale se regăsesc din timpurile străvechi. Încă din vremea primelor armate asiatice — asiriene, babiloniene și persane — acțiunile militare s-au desfășurat atît pe spații geografice limitate vizînd cucerirea unor cetăți, stăpînirea unor suprafețe de teren importante sub aspect economic, a unor căi de comunicație etc. —, cît și pe spații mari, circumscrise unui continent și chiar pe teritorii aparținînd altor continente. Ambele categorii de acțiuni militare au evoluat sub toate aspectele, transformîndu-se sub raport organizatoric, al concepțiilor strategice și tactice, al mijloacelor materiale și tehnice angajate în desfășurarea acțiunilor de luptă. Dezvoltarea forțelor de producție, perfecționarea continuă a armamentului și tehnicii de luptă și de transport, lărgirea și îmbunătățirea calitativă a căilor de comunicații au influențat nu numai aspectele legate de aria de desfășurare a acțiunilor militare, ci și dimensiunea temporală a acestora. Din relații ale istoricilor antici se poate deduce că acțiunile militare la nivel local sau zonal erau desfășurate de aceleași genuri de armă și structuri organizatorice. Dacă sub raportul genurilor de armă situația a fost deosebit de stabilă — din cele mai vechi timpuri și pînă la sfîrșitul secolului al XV-lea existînd două principale genuri de armă, infanteria (pedestrima) și cavaleria — structurile organizatorice au cunoscut permanente mutații.

De la contingentele provinciale și detașamentele armatelor persane — care, așa cum afirma Herodot, erau împărțite în subdiviziuni de zece, o sută, o mie etc. fiecare fiind condusă de un ofițer și înarmate cu arcuri, săbițe, spade scurte, scuturi —, *infanteria* a cunoscut din punct de vedere structural un pas înainte prin apariția falangei spartane și ateniene. Superioritatea ei în acțiunile militare a fost pe deplin dovedită în bătăliile de la Marathon (490 î.e.n.), Thermopyle (480 î.e.n.), Platea (479 î.e.n.). Această structură organizatorică a atins culmea perfecțiunii la macedoneni sub Filip al II-lea și Alexandru cel Mare (a doua jumătate a secolului IV î.e.n.). Dar imensa falangă macedoneană, invincibilă în acțiunile militare desfășurate în Europa, Africa și Asia, și-a dovedit slăbiciunile atunci cînd s-a confruntat cu un nou sistem de organizare, cel al armatei romane. Legiunile lui Flaminii, suple și mobile, atacînd continuu de front, în flanc și spate falanga macedoneană, pe cîmpiile Thessaliei au reușit dezorganizarea acesteia și înfrîngerea definitivă a ei.

Sistemul de organizare roman bazat pe legiuni, fiecare formată din zece cohorte, care aveau la rîndul lor cîte trei manipule, s-a impus în arta militară a lumii antice prin mobilitate, manevrabilitate, capacitate sporită de acțiune și suplețe în adoptarea unor dispozitive de luptă variate.

Cavaleria în întreaga istorie a artei militare antice a jucat un rol de mai mică importanță, în raport cu pedestrima, în determinarea deznodămîntului acțiunilor militare. Înzestrată cu armament specific pentru lupta călare, săbițe și săbii lungi — la ateniene au existat și arcași călări (hippotoxoi), care purtau mijloace de protecție —, coifuri, pieptare de zale, pieptare metalice cu apărători de șold, acest gen de armă era de regulă destinat pentru asigurarea flancurilor, pentru executarea unor manevre în flancul și spatele adversarului, urmărirea și nimicirea grupurilor desprinse din dispozitivul compact al adversarului, acoperirea retragerilor. Un exemplu concludent pentru marile posibilități ale cavaleriei îl constituie bătălia de la Arbela (331 î.e.n.) cînd Alexandru cel Mare a folosit catafracții în executarea unei manevre decisive împotriva arilor armatei persane. După ce mai întîi izbise puternic și risipise o aripă a acesteia, cavaleria executînd o manevră de întoarcere a căzut în spatele celeilalte aripi punînd-o pe fugă. Ca exemple de folosire eficientă a cavaleriei mai pot fi menționate bătăliile de la Ticinus (218 î.e.n.) și în special bătălia de la Cannae (216 î.e.n.). În toată perioada de dominație romană asupra Europei și bazinului Mării Mediterane, cavaleria și-a pierdut din importanță, ea fiind inclusă în mici detașamente în legiunile romane. În perioada lui Caesar și după acesta se întîlnește, totuși, alături de cavaleria legiunilor și o categorie de trupe călări formată în special din călăreți spanioli, celți și germanici, dar care avea un caracter neregulat.

În structura acțiunilor militare în această epocă istorică întîlnim primele elemente ale unui gen de armă care va revoluționa după secolul XIV întreaga artă militară. Este vorba de *artilerie*. Deși după unele izvoare chinezii cunoșteau și foloseau mijloace de avînzire pe baza prafului de pușcă încă din secolul VI î.e.n., totuși este cert că întrebuintarea substanțelor pirotehnice și construirea unor dispozitive tehnice perfecționate capabile să arunce proiectile la distanțe mari, apar mult mai tîrziu.

(va. urma)

ADEVĂRURI FUNDAMENTALE ALE ISTORIEI NAȚIONALE

ERA REVOLUȚIILOR MODERNE LA ROMÂNI

General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU

Lupta pentru apărarea patriei, a libertății și unității ei constituie o trăsătură definitorie a existenței istorice de peste 2000 de ani a poporului român. Această caracteristică s-a manifestat cu putere și în modalități multiple în epoca modernă, când efortul întregului popor pentru apărarea independenței patriei s-a împletit organic cu intensul proces revoluționar, menit să transforme din temelii societatea românească, să asigure afirmarea nestingherită a progresului social. Astfel, lupta pentru independență a poporului român a dobândit caracterul unei revoluții de eliberare socială și națională desfășurată în mod continuu și în cadrul căreia masele largi populare, împreună cu ostirea țării, au avut un rol de o importanță covârșitoare. O serie de mari evenimente cruciale ale epocii moderne a istoriei noastre — revoluțiile de la 1784, 1821 și 1848, unirea țărilor române Moldova și Muntenia în 1859, cucerirea independenței de stat la 1877—1878, războiul de eliberare și reîntregire națională din 1916—1918 — au cristalizat și jalonat direcții programatice, care s-au dovedit valabile pentru lungi perioade, accelerând cursul înaintării țării pe treptele progresului și impunându-se opiniei publice europene prin caracterul lor original, prin largul ecou și considerabilul impact în zonele continentale înconjurătoare.

Revoluția populară a lui Horea, Cloșca și Crișan din 1784 a fost un moment de vîrf al mișcării de eliberare socială și națională din Transilvania, prefăcînd vremurile viitoare ale revoluțiilor europene. Referindu-se la aceasta, secretarul general al partidului o apreciază ca „una dintre cele mai profunde și mai răsunătoare mișcări țărănești cunoscute pe continentul nostru”, ea producînd „o puternică frământare și agitație în întreg imperiul habsburgic”¹. Prin pregătirea, programul, amploarea, prin uriașul potențial revoluționar al forțelor participante, prin consecințele sale și prin ecoul său internațional, marea ridicare la luptă a românilor transilvăneni, sub conducerea lui Horea, Cloșca și

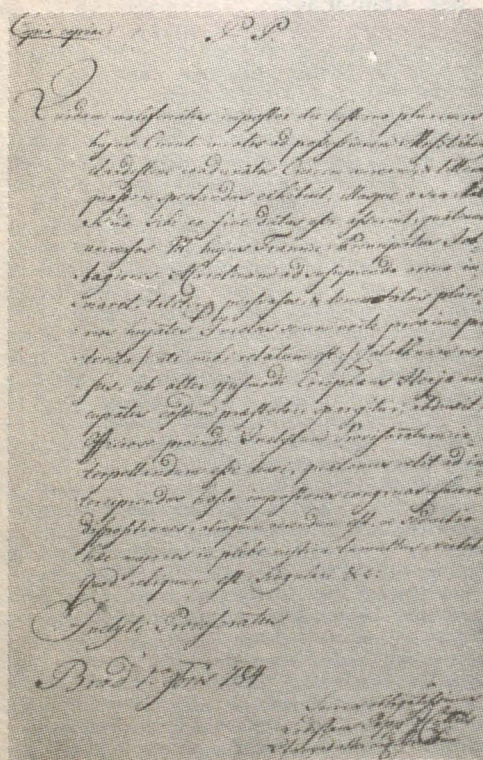
Crișan, întrunește pe deplin caracterul unei revoluții pentru dreptate socială și libertate națională, care inaugurează suita momentelor cardinale de luptă revoluționară a poporului nostru pe calea edificării României moderne. Ea are meritul de a fi enunțat principiul programatic fundamental al unei revoluții burghezo-democratice — desființarea nobilimii și împărțirea pămînturilor latifundiare la țărani —, dar și de a fi adus în circuitul european problemele naționale ale poporului român, care exista ca națiune, revendicînd atît drepturi de ordin social, cît și național, ceea ce înseamnă că forțele participante urmăreau schimbarea unei orînduiri sociale și, concomitent, a unui regim politic. Pentru că marea majoritate a țăranilor iobagi erau români și se confruntau cu exploatarea și asuprirea unor stăpîni de altă origine etnică.

Revoluția a fost pregătită din timp, conducătorii ei dovedindu-se adevărați propagatori ai obiectivelor acesteia și întreținînd în satele transilvane o stare de permanentă agitație revoluționară. Încă din anii 1765—1770 — scria I. B. Mureșianu — oamenii lui Horea „pregătesc în șoaptă răzvrătirea, convingînd poporul de necesitatea absolută a acestui eveniment, prin argumente istorice”². În felul acesta, mulțimile ridicate la luptă știau mai clar decît țăranii răsculați la 1437 sau 1514 nu numai că sînt crunt exploatați, ci și că exploatații lor le-au uzurpat pămîntul pe care-l munceau în folosul nobilimii și, drept urmare, afirmau că acest pămînt li se cuvine de drept³. Pregătirea prealabilă a revoluției și organizarea ei minuțioasă s-au resimțit în amploarea pe care aceasta a luat-o imediat după izbucnire. În cîteva zile a fost constituită, mai ales în Munții Apuseni, o adevărată armată revoluționară de peste 15 000 de oameni, cu un pronunțat caracter democratic, care l-a recunoscut pe Horea drept conducător suprem. Baza socială a acesteia au constituit-o țăranimea și lucrătorii minelor — care au polarizat în jurul obiectivelor revoluției toate celelalte categorii exploatare, acțio-

1784. Prima revoluție din istoria modernă a României condusă de Horea, Cloșca și Crișan

Document de epocă

nind într-o deplină unitate în luptă, fapt ce a asigurat afirmarea impresionantă a revoluției, victoria ei, instaurarea pentru aproape trei luni a autorității democratice românești. În tumultul său, marea ridicare la luptă a antrenat sute de mii de oameni de pe un vast spațiu geografic, din Munții Apuseni pînă în Banat și Maramureș, din Bihor pînă în părțile Albei și Sibiului.

Programul revoluției populare de la 1784 s-a dovedit a fi unul din cele mai radicale ale epocii.

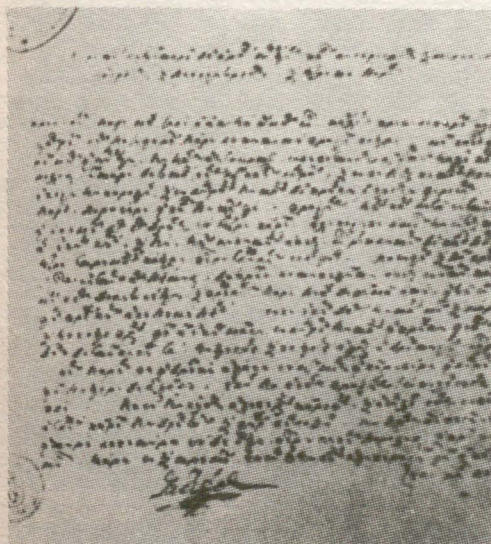
Dacă „proclamațiile” din 4 noiembrie, la Blăjeni, și 8 noiembrie, la Bucium, cereau înlăturarea nobilimii ca clasă, desființarea robotei și dijmei, înlocuirea vechilor funcționari, unguri sau austrieci, cu administrație românească, pe măsura extinderii revoluției și a sporirii numărului luptătorilor se cristalizază sinteza dezvoltărilor programatice, actual fundamental al revoluției, sub forma cunoscutului Ultimatum de la 11 noiembrie, adresat nobilimii refugiate în Deva. Acest document avea să constituie „surprinzătorul și minunatul program al revoluției din 1784, întocmit cu cinci ani înaintea revoluției franceze și care, totuși, cuprinde răspicat bazele acelei revoluții ce a zguduit lumea”⁵. El preconiza de fapt desființarea orînduirii feudale, întemeiată pe proprietatea funciară, și înlocuirea ei cu o orînduire mai dreaptă: „nobile mai mult să nu fie, ci fiecare unde poate primi o slujbă crăiască, din aceea să trăiască, nobilii posesori să părăsească pentru totdeauna moșile nobiliare; și ei să plătească dare tot așa ca și poporul contribuabil de rînd”, precum și instaurarea unor noi rînduiri sociale: „pămînturile nobiliare să se împartă între poporul de rînd”⁶. Scopurile urmărite de mulțimea ridicată la luptă — înlăturarea exploatării, desființarea privilegiilor nobiliare și împărțirea averilor în mod egal, transformarea radicală a societății, cucerirea puterii politice de masele populare și întronarea unor noi relații de producție — au fost cuprinse nu numai în program, ci urmărite și, parțial, chiar îndeplinite temporar⁷.

Alături de evidenta componentă socială, programul revendicativ al revoluției populare din 1784 a avut și un pronunțat caracter național românesc. Cîteva documente de epocă atestă cu prisosință această trăsătură a marelui eveniment de rezonanță europeană. Unul dintre ele certifică faptul că românii din comitatul Alba au fost auziți zicînd, înaintea declanșării revoluției, că „Țara nu este a ungarilor, ci a românilor, așa ungurii și domniilor lor de pămînt trebuie dați afară”, iar în localitatea Cricari țărânii vorbeau că „de acum e a noastră țară (...) pentru că peste tot e plin de români locul”⁸. Alexandru Chendi, secretar al lui Horea în timpul revoluției, declara, la 5 ianuarie 1785, în fața anchetatorilor, că țelul românilor care se ridicaseră la luptă era „desființarea iobăgiei, ridicarea elementului românesc la cîrma Transilvaniei”⁹. „Horea — sublinia Al. Papiu Ilarian — se lupta pentru libertate și încă pentru libertate nu numai socială, dar și politică și națională”¹⁰. O urmare firească a acestor orientări pronunțate naționale a reprezentat-o conturarea unei alte tendințe, la fel de naturală, de unire cu celelalte două țări române, Moldova și Muntenia. Reprezentanți ai nobilimii împilatoare știau că revoluționarii „stăteau în corespondență cu țările vecine, Țara Românească și Moldova, de la care așteptau ajutor”¹¹; că circa 30 000 de români din Moldova se pregăteau să intre în Transilvania; că Horea însuși ar fi trimis solie pentru ajutor în Moldova.¹² Un publicist german al vremii, A. Fr. Geisler, știa că Horea „începuse a coace planuri mari”, deoarece cugetul lui era de a se pune în legătură cu românii de la sud de Carpați, pentru ca împreună cu aceștia să restabilească vechiul Imperiu roman, „din care-și trag originea românilor”, iar în ziarul belgian „Journal politique de Bruxelles” se consemna că Horea voia să restabilească Imperiul Daciei¹³. Este deci pe deplin expli-

1821. Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu cuprinde în iureșul ei românii dintre Carpați și Dunăre (detaliu din marea frescă de la Ateneul Român, realizată de Costin Petrescu)

Document de epocă

cabilă afirmația lui Karl Marx că „Horea a devenit eroul povestirilor populare și simbolul renașterii Daciei”¹⁴.

Revoluția populară condusă de Horea nu a fost, așadar, un fenomen local, ci unul general românesc, care a întărit conștiința solidarității românilor de pe ambele versante ale Carpaților. Expresie viguroasă a forței revoluționare a țărănimii române, ea a exprimat efortul întregii societăți românești de a elimina structuri și rânduiri perimate și de a deschide calea afirmării puternice a noului. Prin obiectivele preconizate, prin spiritul său de radicalitate, revoluția de la 1784 poate fi considerată ca început al epocii moderne a istoriei poporului român. Sesizând legătura organică dintre revoluția lui Horea și revoluția condusă de Tudor

Vladimirescu, marele nostru istoric Nicolae Bălcescu aprecia că Horea a scris „drepturile nației române și programa politică și socială a revoluțiilor ei viitoare”¹⁵.

Revoluția din 1821 continuă de fapt aceeași linie programatică a revoluției populare din 1784 — emanciparea socială, libertatea și unirea națională a tuturor românilor. Așa cum relevă secretarul general al partidului, „Revoluția din Transilvania de la 1784, condusă de Horea, Cloșca și Crișan, și revoluția din 1821 din Țara Românească, condusă de Tudor Vladimirescu, au pus puternic în evidență atît marile resurse revoluționare ale maselor populare, cît și năzuința imperioasă spre unitate a celor trei principate românești”¹⁶.

Determinată de cauze interne și externe de mare complexitate, revoluția de la 1821 din Țara Românească Muntenia a deschis larg porțile spre istoria modernă a României, constituind un moment de cotitură în lupta pentru libertate națională și dreptate socială, pentru scuturarea dominației străine și afirmarea drepturilor legitime ale poporului român la unitate statală și independență națională. Preluînd obiectivele fundamentale expuse de Horea în Ultimatumul de la Deva, revoluția condusă de Tudor Vladimirescu a vizat atît scuturarea jugului exploatații interne, cît și înlăturarea dominației otomane cu intenția, în perspectivă, de a lupta și împotriva imperiilor vecine cîmpitoare, care își întinseseră stăpînirea asupra unor teritorii românești și încercau noi imixțiuni în treburile țărilor române. După cum se știe, în 1775, partea de nord a Moldovei a fost anexată de Imperiul habsburgic, iar în 1812, teritoriul românesc dintre Prut și Nistru a fost incorporat la Imperiul țarist.

Proclamația de la Padeș chema pe toți locuitorii Țării Românești Muntenia să se ridice la luptă „pentru binele și folosul a toată țara”, deoarece națiunea are dreptul să înlocuiască cu forța „o stăpînire care nu emană de la ea...”¹⁷. „Să se aleagă din căpeteniile noastre cei care pot să fie buni. Aceia sînt ai noștri și cu noi dimpreună vor lucra binele, ca să le fie lor bine, precum ne sînt făgăduiți”. Documentul cerea ca „averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri să se jertfească”, primind o nouă destinație „pentru folosul de obște”¹⁸.

Pentru a-și asigura succesul, Tudor a acționat în direcția coordonării acțiunilor românești cu cele ale mișcărilor de eliberare din Balcani, scotînd pe sprijinul Rusiei țariste. A constituit o armată revoluționară, care se baza pe masele țărănești și orășenești, și a încercat totodată să intre în legătură cu românii moldoveni ca „unii ce sînt de un neam și de o tege”. Cînd, la 21 martie 1821, oastea sa a intrat în capitală, Tudor a preluat practic frînele conducerii țării, bucurîndu-se de toate onorurile din partea maselor populare bucureștene. Regimul revoluționar astfel instaurat s-a menținut aproape două luni de zile, timp în care domnitorul Tudor a instituit o adevărată putere populară și a luat o serie de măsuri de îmbunătățire a situației celor exploatați, precum și în direcția întăririi capacității de apărare a țării. Revoluția a fost urmărită cu viu interes în teritoriile românești cîmpotrite de imperiile vecine: românii transilvăneni erau încredințați că Tudor va trece Carpații, ca să facă dreptate și la ei, iar consulul austriac din Iași raporta superiorilor săi că ideile revoluțio-

nare „sînt primite cu mare bucurie și proslăvite în mod public de tîrgoveții moldoveni, de mica boierime și de țărănime care gem sub apăsarea domnilor fanarioși și a marii boierimi solidară cu ei”¹⁹.

Deși în revoluția de la 1821 — datorită politicii nefaste și intervenției brutale a Imperiului otoman, care a înăbușit-o în singe — nu s-au finalizat obiectivele sociale și naționale propuse, ea nu a fost zadarnică. Avînd o puternică rezonanță în toate provinciile românești, revoluția a contribuit la accelerarea luptei pentru redobîndirea independenței și pentru unitate statală. Principala ei consecință imediată a fost abolirea regimului fanariot și restabilirea domniilor pămîntene.

Luptele revoluționare, care au îmbrăcat numeroase forme, au continuat în țările române aproape fără întrerupere după 1821, reflectînd dorința poporului român de a înlătura asuprirea socială, feudală, ca și dominația străină, de a recuceri drepturile naționale, de a făuri un stat național modern, independent și unitar. Ca o urmare firească a acestor lupte, în tratatul încheiat la Adrianopol în 1829, între Imperiul țarist și Imperiul otoman, și-au găsit o expresie economică, politică și militară și revendicările de la 1821. În articolul 5 al tratatului de pace se prevedea că *principatele române Moldova și Muntenia se vor bucura de „privilegiile și imunitățile” ce au avut pe baza tratatelor și hățiserfurilor vechi. „În consecință — se arăta în articol —, ele se vor bucura de liberul exercițiu al culturii lor, de o siguranță perfectă, de o administrație națională independentă și de o deplină libertate de comerț”*²⁰.

Fluxul revoluționar care a cuprins întregul popor român, început în 1784 și accelerat în 1821, a generat un alt mare moment de incandescență, la 1848, urmat de alte înfăptuiri istorice la 1859, 1864, 1877 și 1918. Chestiunea socială exprimată de Horea și Tudor, dar nesoluționată — abolirea relațiilor de servitute a țărănilor și improprietărea acestora — va deveni obiectivul social de căpetenie al revoluționarilor pașoptiști, iar idealul realizării unității și independenței naționale va constitui dezideratul național al românilor de pretutindeni.

Revoluția română din anii 1848 — 1849 și-a formulat obiectivele într-o serie de programe cu caracter unitar, derivat din cauzele generale, comune, ale revoluției, din situația în care se aflau țările române în perioada anterioară anului 1848, din identitatea aspirațiilor sociale și naționale ale unuia și aceluiași popor. „Plămădită în condiții asemănătoare — subliniază președintele României socialiste —, desfășurîndu-se în aceeași perioadă, proclamînd țeluri comune, revoluția de la 1848 a avut un caracter unitar în toate cele trei țări românești. Faptul că pe steagul revoluționar din toate aceste provincii erau scrise aceleași idealuri supreme — desființarea serviciilor feudale și eliberarea țărănimii iobage, cucerirea de libertăți democratice, scuturarea dominației străine și realizarea unității și independenței naționale — ilustrează comunitatea de interese și aspirații ce-i unea pe fiii aceluiași popor, în pofida hotarelor despărțitoare, artificiale și vremelnice”²¹. Condiții similare au determinat ca și forțele sociale ale revoluției să fie aceleași în toate țările române, și anume: burghezia aflată în plin proces de afirmare; țărănimea, clasa cea mai numeroasă și mai asuprită, care a reprezentat și forța

„1848, septembrie 13. Ziua luni la 4 ore după amiază...”

Revoluționarii pașoptiști din Țara Românească Muntenia înfruntă eroic oastea otomană (desen din presa vremii și facsimil dintr-o lucrare de epocă)

Lupta cea vitează din Dealul Spirei în Bucuresci a oștirii Românești cu numărul trupa Otomană ce intra în Capitală sub comanda lui Omar Faşa la anul 1848 Sept 13 sica lual la 4 ore după amiază.

La această luptă laidă narte mi eș Astorisli Bromisrei, fiind meș komandier a 5-a din regiment No. 2 mi în toată aktivitatea kşai mş aflamş de zi neşte stregiam sokotitş de a mea datorie ka şş o deskriş în adevrals ei de a se vedea dektre Romşai mi a se şşii în totş viitorisliş Romşaiel kş kşagisliş Romşaisliş în şşina mai mşltoşş şşimlinge la karş evenimentele laş fostş adşşş nş aş fostş uerdşşş şş ka nşve

socială de bază a revoluției; intelectualitatea patriotică; muncitorimea într-o continuă dezvoltare și afirmare; alte categorii sociale.

Cuprinzînd practic toată aria de trăire românească, revoluția pașoptistă din țările române a fost unitară și prin acțiuni, conducătorii săi conlucriînd strîns și întrajutorîndu-se permanent, ca fii ai aceleiași patrii — Daco-România —, pe care aveau dreptul și misiunea istorică de a o edifica. Marile întruniri politice și manifestările de masă din Moldova, cucerirea, pentru un timp, de către revoluționari în Muntenia a puterii de stat și apărarea de către masele populare a guvernului revoluționar împotriva reacțiunii, luptele armate desfășurate de către revoluționarii din Transilvania au evidențiat gradul înalt de radicalizare a maselor, uriașa forță politică a acestora și capacitatea lor de a determina cursul evenimentelor istorice.

În toate programele revoluționare, emanciparea clăcașilor și desființarea iobăgiei au fost considerate condiții fundamentale pentru a asigura dezvoltarea rapidă a noilor relații capitaliste de producție în agricultură și a slăbi astfel baza economică a marilor proprietari.

Este de remarcat, de asemenea, că revoluționarii români au avut în vedere și probleme privind înarmarea poporului, înființarea gărzilor naționale, considerate — pe bună dreptate — factorul principal în lupta pentru înfrângerea reacțiunii interne și a agresiunii străine. De altfel, succesele obținute de conducătorii revoluției au fost asigurate de participarea armatei române la acțiunile revoluționare, aceasta înscriind pagini de eroism extraordinar în luptele din Dealul Spirii și în Munții Apuseni.

Un obiectiv fundamental înscris în programul revoluționarilor din toate țările române l-a reprezentat constituirea statului național unitar și independent. În *Principiile noastre pentru reformarea patriei*, program întocmit de revoluționarii moldoveni, se prevedea ca o dată cu răsturnarea orânduirii feudale să se realizeze și: „Unirea Moldovei și a Valahiei într-un singur stat neatințat românesc”. *Petițiunea națională* votată la Adunarea Națională de la Blaj, unde dorința de unire a fost exprimată făcându-se consemna: „Națiunea română, răzămănată pe principiul libertății, egalității și frăției, pretinde independența sa națională în respectul politic, ca să figureze în numele său ca națiune română, să-și aibă reprezentanții săi la dieta țării în proporțiune cu numărul său, să-și aibă dregătorii săi în toate ramurile administrative, judecătorești și militare în aceeași proporțiune, să se servească de limba sa în toate treburile ce se ating de dînsa, atît în legislațiune, cît și în administrațiune”²². Prin *Petiția țării*, *Petiția de la Humor* și *Promemoriul la Petiția Țării Bucovinei*, românii din Bucovina au revendicat autonomia acestui străvechi teritoriu românesc. În Muntenia, *Proclamația de la Islaz* prevedea „independența administrativă și legislativă pe temelul tratatelor lui Mircea și Vlad I, și neamestec al nici unei puteri din afară în cele dinăuntrul ale sale”²³.

Datorită lipsei de unitate și fermitate a conducătorilor, neînfăptuirii la timp a cerințelor maselor largi populare, dar îndeosebi în urma intervenției militare a imperiilor habsburgice, otoman și țarist, revoluția de la 1848 din cele trei țări române a fost înăbușită. Cu toate acestea, ea a lăsat posterității o bogată moștenire, consolidînd era marilor schimbări revoluționare naționale și sociale din România, a transformărilor burghezo-democratice, a înfăptuirii năzuințelor de secole ale poporului român de a trăi liber, de a fi stăpîn pe destinele sale. Pe drept cuvînt, dezvoltînd programul de perspectivă al pașoptiștilor, Bălcescu sublinia că „ne mai rămîn de făcut alte două revoluții: o revoluție de unitate națională și, mai tîrziu, de independență națională, pentru ca în felul acesta națiunea să reintre în posesia deplină a drepturilor sale naționale”²⁴.

Marile idealuri ale revoluției de la 1848 aveau să rodească la numai un deceniu, cînd, la 24 ianuarie 1859, prin „*actul energetic al națiunii române*” s-au pus bazele statului național român modern, prin unirea Moldovei și Munteniei sub domnia luminoasă a lui Alexandru Ioan Cuza. Unirea Principatelor s-a bucurat de un deosebit ecou și în celelalte provincii românești, aflate încă sub dominație

străină, care nutreau speranța realizării deplinei unități naționale. „*Cînd s-a ales Cuza domn — declara Alexandru Papiu Ilarian, în 1860 — entuziasmul la românii Transilvaniei era poate mai mare decît în Principate*”²⁵. Înăfptuirea unor reforme structurale cerute de modernizarea societății românești, întărirea capacității de apărare a țării, desfășurarea unor acțiuni de politică externă ce urmăreau să afirme pe plan internațional România în timpul domniei lui Al. I. Cuza au pregătît drumul spre dobîndirea independenței politice a țării.

Proclamarea independenței de stat a României la 9 mai 1877 și consfințirea ei de către armata română pe cîmpul de bătălie — la Plevna, Grivița, Smirdan, Rahova etc. — au deschis o eră nouă în dezvoltarea liberă și independentă a patriei noastre. Viața politică, economică, socială și culturală a țării a înregitrat, în anii ce au urmat, un puternic avînt, materializat într-o serie de înăfptuiri ce au contribuit la consolidarea internă a statului, constituind totodată noi impulsuri în promovarea spiritului și tendințelor de apărare a independenței și realizare a unității statale. La începutul secolului al XX-lea, dezvoltarea social-economică în întreaga arie de trăire românească, progresul societății românești în toate domeniile ridicau în fața națiunii române, în ansamblul ei, necesitatea desăvîrșirii unității național-statale. În numele acestui deziderat, România a participat la războiul de eliberare și reîntregire națională. Pentru acest ideal au luptat soldații români în trecătorile Carpaților, pe Jiu și pe Olt, în Dobrogea, pe Argeș, în campania din anul 1916, ori în Mărăști, Mărășești și Oituz, în vara anului 1917. Hotărîrile adunărilor plebiscitare din anul 1918 ale provinciilor istorice românești au decis unirea lor cu patria mamă — România, încununînd astfel lupta și jertfa nenumăratelor generații de înaintași. Înăfptuirea statului național unitar român a creat condiții favorabile pentru progresul general al societății românești, marcînd intrarea țării noastre într-un nou stadiu al evoluției sale economico-sociale.

Unirea din 1859, independența cucerită prin jertfele națiunii și constituirea statului național unitar român în 1918 reprezintă adevărate culmi ale unui proces revoluționar neîntreput, început în 1784, ale eroismului în desfășurarea neîntrepută a luptei revoluționare a poporului român pentru independență, libertate și unitate, pentru dobîndirea de drepturi sociale de către toți cei ce muncesc. Afirmarea și dezvoltarea clasei muncitoare, constituirea și consolidarea neîncetată a partidului ei politic au asigurat menținerea nestinsă a flăcării luptei permanente de eliberare socială și națională a poporului român, care a culminat cu declanșarea și înăfptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944.

¹ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 8, *Editura Politică, București, 1973*, p. 451-452.

² Ion B. Mureșianu, Un veac și jumătate de la tragicul sfîrșit al martirilor Horea, Cloșca și Crișan, conducătorii marii mișcări de dezrobire socială și națională, Note istorice, *Timișoara, 1935*, p. 14.

³ Ștefan Pascu, *Revoluția populară de sub conducerea lui Horea, Editura Militară, p. 20.*

⁴ Constantin Corbu, 1784 — eveniment de seamă în istoria luptei revoluționare din țara noastră, în „*Anale de istorie*” nr. 5/1984, p. 80–81.

⁵ C. Stoicănescu, *Revoluțiunea lui Horia, Timișoara, 1937*, p. 61.

⁶ David Prodan, *Răscoala lui Horea*, vol. 1, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 441–442.

⁷ Ștefan Pascu, op. cit., p. 338–339.

⁸ Apud David Prodan, *Supplex Libellus Valachorum*, Editura Științifică, București, 1967, p. 27.

⁹ I. Lupășcu, *Răscoala țărănilor din Transilvania la anul 1784*, Cluj, 1934, p. 41–42.

¹⁰ Al. Papiu-Iliarian, Horea, Cloșca și Crișan, în „*Tezaur de monumente istorice pentru România*”, tomul III, București, 1864, p. 30.

¹¹ Apud David Prodan, *Supplex Libellus Valachorum*, p. 275.

¹² Nicolae Iorga, *Documente privitoare la familia Callimachi*, vol. 2, București, 1903, p. 513–574.

¹³ Apud Ștefan Pascu, op. cit., p. 343.

¹⁴ Karl Marx, *Insemnări despre români*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1964, p. 115.

¹⁵ N. Bălcescu, *Scrieri alese*, Editura Minerva, București, 1973, p. 123.

¹⁶ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 26, Editura Politică, București, 1984, p. 432–433.

¹⁷ A. Ofețea, Tudor Vladimirescu și revoluția de la 1821, Editura Științifică, București, 1971, p. 204.

¹⁸ Răscoala de la 1821, Documente interne, vol. I, Editura Academiei R.P.R., București, 1959, p. 207–208.

¹⁹ Hurmuzaki, Documente privind istoria României, vol. II, Rapoarte consulare austriece, București, 1967, p. 619.

²⁰ D.A. Sturdza, C. Colescu-Vartic, Acte și documente relative la istoria renașterii României, vol. 1, București, 1900, p. 321.

²¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 8, Editura Politică, București, 1973, p. 392.

²² G. Barițiu, Părți alese din istoria Transilvaniei. Pre două sute de ani în urmă, vol. II, Sibiu, 1890, p. 120–121.

²³ Anul 1848 în Principatele Române, tom I, 1821–1848, iunie 20, București, 1902, p. 490–501.

²⁴ N. Bălcescu, Opere, vol. IV, *Correspondență*, Editura Academiei R.P.R., București, 1964, p. 277–278.

²⁵ Gîndirea social-politică despre Unire (1859), Editura Politică, București, 1966, p. 274–275.

Războiul invizibil

(urmare din pag. 17)

pe frontul războiului invizibil, grupul condus de Spiridon Boita și David Pop a fost arestat de organele contrainformative polițienești austro-ungare și judecat. Au fost condamnați la moarte prin spânzurare opt membri ai acestui grup patriotic în frunte cu Boita și Pop. Ținuți timp de doi ani și opt luni în închisori, patrioții români așteptau cu îngrijorare ziua execuției. Însă această zi n-a mai sosit niciodată, căci prin prăbușirea monarhiei austro-ungare în octombrie 1918 și înfiptura unei teritorii românești cu patria-mamă ei au fost eliberați și, alături de întreaga națiune, au avut fericirea de a se bucura de istoricul act înfiptuit de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918.

Un alt centru de informații a fost cel organizat și condus de către profesorul Aurel Moldovan din Bucovina, care și-a recrutat colaboratorii dintre prietenii săi. De altfel, întreaga familie Moldovan — Aurel, Dumitru, Iosif și Rudolf — era angrenată în acțiuni patriotice de acest gen în favoarea statului român. Informațiile culese despre armatele Puterilor Centrale în Bucovina au fost de un real folos atât statului român, cât și organelor informative rusești, cu care siguranța română și organele de informații militare colaborau în acel timp. Datorită importanței și calității materialelor informative furnizate, Aurel Moldovan a primit autorizația nr. 12378 din 11 martie 1915 din partea directorului general al Siguranței române pentru a se stabili în București, fiind încadrat în organele informative românești ca agent acoperit.

Mulțimea colaboratorilor transilvăneni în slujba organelor informative ale statului român — care după unele aprecieri se ridica la 1000 de persoane — a exasperat serviciile de contrasponaj austro-ungare.

Concomitent cu organizarea activității informative în Transilvania, Banat și Bucovina, organele de siguranță și de informații militare au intensificat munca informativă și

la sud de Dunăre, unde prezența unei puternice armate germane comandate de generalul Mackensen ridica probleme complicate privind intrarea României în război în vederea eliberării teritoriilor sale aflate sub dominație străină.

Pe lângă supravegherea — în colaborare cu unitățile de grăniceri și cu aviația — a pregătirilor militare ale Puterilor Centrale în porturile dunărene bulgare, Siguranța generală a trimis pe comisarul Constantin Duca, din brigada de siguranță Constanța, într-o misiune informativă specială în Bulgaria, spre a putea afla ce anume pregătiri militare se fac în zona Varna-Șumla-Răzgrad-Ruscic, cu caracter ofensiv care ar viza România.

Fiind un om inteligent și stăpîn pe munca informativă, comisarul C. Duca a cules, în lunile februarie—martie 1916, de pe teritoriul bulgar prețioase informații privind pregătirile militare ale armatei germano-bulgare îndreptate împotriva României, date referitoare la piesele de artilerie din dotare, starea de spirit antirăzboinică a populației bulgare, precum și despre unele nemulțumiri ale soldaților bulgari față de comportamentul trupelor Puterilor Centrale.

Datele procurate dovedeau fără tăgadă că Puterile Centrale pregăteau deschiderea unui al doilea front de luptă împotriva armatei române, în cazul cînd ea va intra în luptă peste Carpați. Informații cu caracter asemănător s-au primit și de la Sofia. Acestea coincideau cu hotărârile convenției militare germano-bulgare de la începutul anului 1916, semnată la Marele Cartier german din Pless, în prezența țarului Bulgariei și a generalului Jekoff, care prevedea o ofensivă comună împotriva României, în cazul cînd un ultimatum cu termen scurt din partea Puterilor Centrale nu va înlătura orice echivoc asupra atitudinii viitoare a acestei țări.

Activitatea organelor de informații române, în serviciul cărora s-au pus numeroși patrioți, a fost subordonată în întregime realizării dezideratului național — unirea tuturor teritoriilor românești aflate sub dominație străină cu patria mamă, România.

ROMÂNIA

în anii celei de-a doua conflagrații mondiale

Dr. FLORIN CONSTANTINIU, ANDREI BUSUIOCEANU

Explorarea sistematică a arhivelor din țară și de peste hotare a permis istoriografiei române să lărgască considerabil, în ultimele două decenii, baza documentară a cercetărilor de istorie contemporană, o ilustrare concludentă a introducerii unui însemnat număr de documente inedite în circuitul științific oferind-o cele patru volume intitulate *23 August 1944. Documente*, indispensabile, de acum înainte, oricui studiază istoria României în anii 1939—1945.

De curând, arhivele lui *Hoover Institution on War, Revolution and Peace* — o fundație particulară, creată de fostul președinte al S.U.A. Herbert Hoover pentru a investiga primul război mondial și urmările sale, dar care, ulterior, și-a extins sfera de preocupări — a intrat în posesia fotocopiei jurnalului și memoriilor fostului diplomat român Raoul Bossy. Născut la București, la 31 octombrie 1894, el a intrat în Ministerul de Externe în anul 1918, ajungând ministru plenipotențiar și fiind reprezentant diplomatic al României în Austria (1931—1934), Finlanda (1934—1936), Ungaria (1936—1939), Italia (1939—1941), Germania (1941—1943). A fost preocupat și de istoria diplomației române, fiind autorul unor lucrări ce rămân și astăzi valoroase.¹

Insemnătatea de izvor a memoriilor și jurnalului lui Raoul Bossy a fost relevată în istoriografia noastră², iar paginile privind dictatul fascist de la Viena au fost reproduse și valorificate de cercetătorii români³.

În paginile de mai jos, prezentăm consemnări din jurnalul lui Raoul Bossy, din perioada misiunii sale la Berlin.

După rebeliunea legionară din zilele de 21—23 ianuarie 1941, generalul Ion Antonescu a pus capăt colaborării sale cu Garda de fier și l-a înlocuit pe ministrul României în Germania, Constantin Grecianu, un legionar, cu Raoul Bossy, care a prezentat scrisorile sale de acreditare la 19 martie 1941.

În discuțiile sale cu înalți demnitari naziști apare regretul acestora că agentura hitleristă din România — Garda de fier — fusese înlăturată de la putere. Astfel, la 16 aprilie 1941, cu prilejul unui dejun dat de șeful serviciului de presă din Ministerul Propagandei, Böhmer, acesta i-a spus lui Bossy: „Nu poate fi înlăturată din viața publică generația tină, o întreagă generație mistică”. De fapt nu era vorba de o generație, cum se exprima demnitarul nazist, ci de elemente fasciste aflate în slujba Reichului nazist. „Trebuie găsită o punte între general și legionari — continua el, Horia Sima adresează o scrisoare generalului, iar el îi respinge mîna”. Concluzia era tipică pentru practicile brutale ale Germaniei hitleriste de imixtiune în afacerile interne ale altor state: „Tot noi, germanii, care ținem atât de mult la dumneavoastră, va trebui să luăm treburile de la dumneavoastră din mîini, ca să vă împăcăm pe toți, unii cu alții”. Trei zile mai târziu, la 19 aprilie, stabschef-ul S.A. Lütze manifestă o atitudine critică față de Garda de fier, judecând-o prea slabă: „Sima nu e un Codreanu, iar un partid care se teme de armată nu e o organizație puternică”.

Presiunile pentru o reconciliere între Ion Antonescu și legionarii apar în consemnările lui Raoul Bossy privind discuția sa cu Joseph Goebbels, ministrul propagandei și unul din cei mai importanți lideri naziști, care a utilizat perspectiva unei posibile reveniri asupra dictatului de la Viena: „Frontierele

sînt încă fluide. Se pot trage așa sau așa. Dar, odată trase, nu se vor putea modifica. Dacă românii se prezintă uniți (adică dacă se reface colaborarea dintre Ion Antonescu și Garda de fier — n.n.) li se pot da hotare mai largi”. La 22 iunie 1941 „împotriva intereselor naționale ale țării, România a fost aruncată în războiul dus de Germania hitleristă contra Uniunii Sovietice”⁴, relevă tovarășul Nicolae Ceaușescu. În noul context, liderii naziști sperau încă în posibilitatea refacerii colaborării dintre Ion Antonescu și Garda de fier. La 26 iunie 1941, Carl Clodius, principalul expert din Ministerul de Externe german în problema relațiilor economice cu România, i-a subliniat lui Bossy „necesitatea de a relua pe legionari în guvern”.

Relațiile româno-germane au continuat să fie grevate de odiosul dictat de la Viena. Desigur, guvernul român refuza să accepte trecerea părții de nord-vest a României sub stăpînirea Ungariei horthyste. La 11 iunie 1941, aflat în vizită în Germania, Ion Antonescu discuta cu ministrul de externe al Reichului, Joachim von Ribbentrop, pe care „l-a găsit extrem de maghiarofil — notează Bossy —, probabil pentru că în războiul mondial a luptat pe frontul nostru, contra noastră și alături de unguri”.

La 14 septembrie 1941, Raoul Bossy a remis lui E. Weizsäcker, secretar de stat în Ministerul de Externe, un document privind măsurile discriminatorii ale autorităților horthyste față de românii din Ungaria. Prin violarea angajamentelor asumate, a arătat Bossy, Ungaria „a repudiat unilateral sentința, dînd astfel României dreptul de a-și reexamina atitudinea (...) Conform instrucțiunilor primite, reamintesc că nici mareșalul Antonescu, nici guvernul român n-au recunoscut vreodată ca definitiv un act care — unic în istorie — trece un teritoriu de sub suveranitatea statului care reprezintă majoritatea populației sub stăpînirea unui stat care nu dispune decît de o minoritate”. Diplomatul nazist i-a răspuns că de fiecare dată cînd este informat „că la noi se fac declarații de nerespectare a arbitragiului (în realitate, *dictatului* — n.n.), este cuprins de «un acces de surzenie»”. Bossy i-a explicat că nici un român nu consideră sentința de la Viena drept definitivă. Weizsäcker a răspuns că „nu caută să știe ce se petrece în sufletul nostru, dar că tot ce cere este să nu deschidem chestiunea cu el”.

Venit în vizită în Germania, Mihai Antonescu a abordat aceeași problemă în discuția avută cu Hitler la 27 noiembrie 1941 și „Cere ajutorul lui pentru normalizarea relațiilor cu Ungaria — notează Bossy. Nu vrea să insiste asupra detaliilor, dar sunt incidente grave zilnice, iar poporul românesc a răbdător peste marginile permise unui popor ce-și respectă onoarea”. Hitler a încercat să justifice poziția sa de inițiator al dictatului de la Viena: „Că ungurii au sau nu drepturi istorice nu discut. Dar ei cred că le au și credința fanatică este un element de care trebuie ținut seama. Am spus o dată unui ungur: «Nu mai vorbi de Ungaria milenară că vorbesc și eu de Germania milenară și atunci vă înglobez în Reich. Totuși ei sînt îndărătnici și se înflăcărează pentru drepturi pe care, pro-

(continuare în pag. 57)

Mărturii
germane*privind România în anii neutralității*

Conf. univ. dr. MIRCEA N. POPA

«Expectativa cu apărarea frontierelor», realistă și posibilă în anii 1914—1916, a fost ultimul act al dramei bunelor relații dintre România, Austro-Ungaria și aliații acesteia și, totodată, preludiul tragediei inevitabile a războiului național și popular pentru eliberarea teritoriilor românești aflate sub stăpâniri străine. Politica românească a trebuit să țină seama în anii 1914—1916 de absența mult doritei răsturnări radicale a raportului de forțe dintre cele două tabere beligerante și totodată să pareze două grave pericole: eventualitatea unui «război preventiv» al austro-germanilor împotriva României; pierderea interesului Antantei pentru sprijinirea realizării aspirațiilor românești legitime. Pericolul unei agresiuni austro-germane a fost evitat prin respectarea ireproșabilă a angajamentelor economice și mascarea cu mare grijă a intențiilor reale politico-militare românești. Guvernul român optase însă hotărât de la începutul conflictului mondial pentru colaborarea cu Antanta, în vederea realizării obiectivelor naționale, progresiste. Tratatul de sale cu marile puteri nu au fost expresia unui «oportunism mercantil», ci a responsabilității, prevederii și înțelepciunii politice.

În acest context politic trebuie privit documentul inedit din care reproducem mai jos extrase în traducere românească. El provine de la Mathias Erzberger (1875—1921), om politic german de mare influență și prestigiu, lider al Partidului de Centru (Catholic), deputat în Reichstag. Din însărcinarea guvernului german, Erzberger a întreprins la începutul anului 1916 o misiune diplomatică de informare și influențare politică în Balcani, la Istanbul, Sofia și București. Concluziile sale politice au fost înaintate guvernului imperial sub forma unui raport, spre a servi la elaborarea politicii Reichului wilhelmean. Unele dintre ideile conținute în document au fost apoi, după război, folosite parțial și la elaborarea memoriilor sale.¹

Documentul conține unele concluzii semnificative și utile interpretării politicii românești din anii 1914/1916, după cum altele vor trebui lăsate de-o parte fiind eronate, subiective.

Raport

cu privire la impresiile mele de călătorie la București (16–20 februarie 1916)².

Deja în timpul șederii mele la Sofia am putut să constat la toate personalitățile politice bulgare cu care am intrat în contact faptul că aversiunea și ura bulgarilor împotriva românilor este mai mare decât cea împotriva Serbiei și Greciei luate la un loc³. În cercurile competente se dorește pur și simplu izbucnirea unui război cu România. Comandantul Armatei I-a, generalul Toșev, pe care l-am întâlnit la Rusciuk, mi-a declarat că așteaptă cu ardore semnalul izbucnirii războiului. Se afirmă că infanteria bulgară, acoperită și sprijinită de artileria germană, ar fi de neînving...)

Prin șederea mea timp de trei zile în București, unde am purtat discuții multiple, am ajuns la concluzia că (...) România nu va ajunge sub nici o formă alături de Puterile Centrale din proprie inițiativă. În cercurile românești domnește astăzi teama că Germania ar putea cere României să ia o hotărâre politică. Toată bunăvoința dovedită pe plan economic este dictată numai de această teamă și corespunde unei intenții de a face concesii economice pentru ca Germania să nu pună condiții politice. Aceste concesii economice românești vor dura atâta timp cât situația noastră militară este bună. Orice schimbare a situației militare în defavoarea Puterilor Centrale va duce în mod absolut sigur la o limitare sau chiar încetare a acestei bunăvoințe pe plan economic. Este, de aceea, necesar să nu ne lăsăm amăgiți de actuala poziție a României în probleme economice. Țara, adică cercurile conducătoare din România sînt împotriva Puterilor Centrale și numai teama pentru propria existență, determinată de succesele armatei germane, împiedică România de a nu lupta împotriva Puterilor Centrale. Această impresie a mea a fost considerabil întărită într-o discuție de o oră și jumătate, organizată de arhiepiscopul din București, dr. Netzhhammer (benedictin din Einsiedeln, născut în Baden), cu Majestatea Sa regele Ferdinand al României, duminică trecută 20 februarie la palatul episcopului. M.S. regele a abordat fără rezerve problemele ridicate de mine. Din expunerile sale am căpătat impresia că M.S. stăpânește foarte bine și foarte clar problemele hotărâtoare și ar fi o eroare să se creadă că regele nu ar fi capabil să aprecieze personal situația existentă. În afară de aceasta, m-am convins că regele României nu va întreprinde din proprie inițiativă și putere măsuri politice importante și că în ceea ce îl privește ar dori mai degrabă să păstreze pînă la sfîrșit neutralitatea. El nu este în stare să determine o schimbare a cabinetului, să declare război Puterilor Centrale, ori să împiedice o alăturare a României Antantei. Sigur că regele Ferdinand, așa după cum a accentuat în mod repetat, are cea mai mare bunăvoință în favoarea Puterilor Centrale de a face tot ceea ce îi stă în putere în calitate de rege al României, dar el nu are energia și forța necesară să aducă țara la momentul hotărîtor de partea noastră⁴, sau să păstreze neutralitatea țării sale la o eventuală pătrundere a rușilor pe teritoriul acesteia. De această realitate trebuie să se țină seama în permanență.

Cu privire la modul în care a decurs discuția în amănunt, am în vedere următoarele: După o scurtă descriere făcută de mine cu privire la superioritatea Germaniei în domeniile militar, economic și financiar, ca o garanție a victoriei finale a Puterilor Centrale, și a impresiilor mele culese la Constantinopol și Sofia, regele Ferdinand a început să vorbească despre poziția României. El a afirmat că Berlinul nu a cerut la timpul potrivit Vienei să rezolve problema românilor din Ungaria într-o astfel de manieră care să transforme în fapt alianța dintre Puterile Centrale și România, la izbucnirea războiului. Regele Carol a insistat în repetate rânduri în acest sens, dar Berlinul și Viena s-au temut prea tare de opoziția ungarilor. Unchiul său decedat⁵ i s-a plins de mai multe ori de această situație. (Arhiepiscopul Netzhhammer m-a asigurat că regele Carol, după ședința hotărîtoare a Consiliului român de coroană la izbucnirea războiului în 1914, s-a gândit cu toată seriozitatea la abdicare și și nici considerentele dinastice nu l-ar fi oprit de la acest pas; regele ar fi fost ferm hotărît că se stabilească în Elveția și să ducă o viață de sihastu. Tratatul de mînăstirea respectivă fuseseră deja începute, cînd bruscul deces al regelui, care la sfîrșitul îndelungatei sale vieți s-a văzut părăsit de toți în afară de Carp, a făcut loc unei alte soluții) (...).

(continuare în pag. 57)

Mareșalul CONSTANTIN PREZAN

PREZAN, Constantin (n. 27 ian. 1861, Butimanu-Snagov — m. 27 aug. 1943, Schinetea, jud. Vaslui). Absolvent al Școlii de ofițeri de infanterie și cavalerie din București (1880) primind gradul de sublocotenent, a activat mai întâi în Batalionul 1 geniu. După stagiul la comandă, a urmat cursurile Școlii speciale de artilerie și geniu din București (1883), apoi a fost trimis pentru specializare în Franța (1892), la Școala de aplicație de artilerie și geniu de la Fontainebleau. Locotenent-colonel în 1895, a fost numit la comanda Cetății București (1896), avind o contribuție importantă la accelerarea definitivării lucrărilor de construcție a forturilor capitalei și la dotarea lor cu mijloace tehnice de luptă moderne (1890—1894). A fost apoi, succesiv, comandant al Brigăzii 13 infanterie (1904) cu gradul de colonel și al diviziilor 3 (1910) și 7 infanterie

(1911), după ce, între timp, fusese avansat general de brigadă. A luat parte la cel de-al doilea război balcanic. General de divizie în 1914, a preluat comanda Corpului 3 armată. Doi ani mai târziu, după intrarea României în războiul de eliberare și reîntregire națională, a condus Armata de Nord în operațiile din Carpații Orientali și estul Transilvaniei. Numele său rămîne însă strîns legat de „Bătălia Bucureștilui” (16/29 noiembrie — 20 noiembrie/3 decembrie 1916), amplă operație defensiv-ofensivă destinată nimicirii forțelor Puterilor Centrale pătrunse în Cîmpia Munteană. În acest scop, a constituit un „Grup de manevră” (diviziile 2/5, 9/19, 21 infanterie), căruia i-a încredințat misiunea să încercuiască și să distrugă — împreună cu Grupul apărării Dunării — trupele invadatoare pătrunse la nord-est și est de Zimnicea după

10/23 noiembrie. Deși operația a debutat încurajator, în condițiile apariției însă a unei mase de cavalerie (Corpul von Schmettow) în spatele „Grupului de manevră” — forțele române neprimind la timp sprijinul aliat — a trebuit să decidă ruperea luptei și retragerea trupelor de sub comandă la est de București. De la 5/18 decembrie 1916 i s-a încredin-

■ **Colonel C. CONSTANTIN**

(continuare în pag. 58)

Comitele ALBERT HUET 450 de ani de la naștere

În ziua de 28 octombrie 1599 stil nou, către orele 4 după amiază de pe zidurile cetății lor, sibienii vedeau împrăștiindu-se într-o fugă dezordonată rămășițele înfrînte ale oastei principelui cardinal Andrei Báthory. Înaintea fugarilor porțile orașului rămăseseră închise din porunca judei orașului, Albert Huet, și a sfatului orașenesc, așa cum se cuvenea celor ce încălcaseră jurămîntul luptei antio-mane declanșate la 1594. După mărturia lui Ioan Darahi, mic nobil din părțile sãtmărene și secretar al lui Mihai Viteazul, imediat după victoria acestuia de la Șelimbăr, Albert Huet, *împreună cu juzii scaunului și cu orașenii jurați din orașul Sibiu, a venit cu daruri la voievod în cort*¹.

Dar cine era acest însemnat personal care sosea atunci la voievodul unificator pe care — deseori, apoi — îl va însoți pe cîmpul de luptă? Albert Huet a fost descendentul unei vechi familii săsești². Bunicul său, Gaspar, asemenea și alții sași, s-a ocupat cu exploatarea miniere. Averea, însă, familia nu a putut-o do-

bindi astfel, ci prin căsătoria fiului lui Gaspar, Georg, cu fiica prea bogatului primar al orașului Sibiu, Mathias Armbruster. Fiul lui Georg a fost Albert Huet născut la 2 februarie 1537. Erau vremurile atît de tulburi ale competiției războinice între Imperiul otoman și cel romano-german declanșate după bătălia de la Mohács, și ale treptatei transformări a voievodatului transilvan în stat suveran, tributar Porții. Era ceasul marilor planuri transilvane ale lui Petru Rareș, al soluțiilor politice preconizate de voievodul Ștefan Mailat, descendentul boierilor români făgărășeni. Și mai erau timpurile Umanismului și Reformei care produceau pe ilustrii învățați de faimă europeană, Nicolae Olahus și Ioan Honterus.

În aceste timpuri, tînărul Albert Huet, după învățătura transilvană, și-a continuat studiile la Viena, nu fără greutăți materiale aduse de moartea timpurie a tatălui său și de sărăciea familiei. A revenit în patrie matur, în vremea domniei lui Ștefan Báthory (1571—1583), iar capacită-

țile sale, înalta cultură însușită deopotrivă cu adîncă pătrundere a afacerilor politice internaționale și ale țării sale îl recomandau în ochii compatrioților săi pentru înalte magistraturi. În 1577 a fost ales comite al sașilor, principalul reprezentant al

■ **SERGIU IOSIPESCU**

(continuare în pag. 58)

PROGRAMUL REVIZIONIST AL REGIMULUI HORTHYST (2)

Paralel cu crearea unei forțe armate ca instrument de forță în vederea impunerii programului revizionist, cercurile guvernante horthyste au acționat pentru închegarea unui sistem de alianțe care să fie contrapus Miciei Antante și să susțină „sfărșirea cătușelor de la Trianon”. Mijloacele de exprimare în plan extern ale fascismului ungar pot fi grupate în patru categorii: incitarea a cit mai multor state în direcția politicii de revizuirii teritoriale; menținerea legăturilor cu foștii aliați; împiedicarea prin orice forme a consolidării noilor state constituite sau întregite pe continentul european; declanșarea unei crize politice care să fie concretizată în subminarea sistemului tratatelor de pace. Cum o atare posibilitate nu putea fi creată pe cale pașnică, cercurile horthyste au urmărit cu atenție încordată orice conflict ce ar fi putut să reprezinte condiții favorizante punctului lor de vedere în legătură cu pretențiile teritoriale. De aici și interesul manifestat față de războiul dintre Grecia, care fusese de partea Antantei în prima conflagrație mondială, și Turcia, care fusese aliată a Austro-Ungariei, conflict care, la începutul toamnei anului 1922, intrase în faza finală. După cum se aprecia în mediile diplomatice europene „succesele militare hotărâtoare obținute de Mustafa Kemal au găsit aici (la Budapesta — n.n.), poate mai mult decît în statele germane înfrînte, un larg ecou (...). De aceea, nu este de mirare că simpatia pe care o manifestă publicitatea ungară față de lupta de eliberare victorioasă a fostului aliat (...) a căpătat foarte entuziasme”; simpatia însă nu trebuie să înșele, deoarece „se îndreaptă mult mai puțin spre poporul turc, cît spre speranța optimistă că astfel s-ar declanșa o avalanșă care, după părerea ungară, va prefăce, mai devreme sau mai tîrziu, în praf și pulbere pînă și «zidurile temniței care au fost ridicate în jurul Ungariei cu prilejul păcii de la Trianon» (...). Iredentiștii unguri, care și majoritatea covârșitoare a opiniei publice (manipulată conform politicii revizioniste — n.n.) se mingiea cu gîndul că va veni și rîndul Ungariei să-și sfărșime cătușele și să reînfințeze Ungaria «seculară»”.

În noiembrie 1922, la București se evidențiază, pe baza informațiilor primite din celelalte capitale aliate, că războiul greco-turc a dat naștere în Ungaria la o activitate „neobișnuită, majoritatea politicienilor așteptînd o schimbare a situației actuale (...); dislocări de trupe par a se face de-a lungul frontierei iugoslave și române. Politica lui Bethlen se rezumă: «războiul pentru recucerirea provinciilor pierdute»”². În prelungirea analizei de mai sus, Marele Stat Major român era informat de la Belgrad asupra pregătirilor militare ce se făceau de către horthysm pentru ca armata ungară să acționeze pe direcțiile est și sud: „comandanții militari de districte au fost convocați la Ministerul de Război și li s-a pus în vedere să pregătească totul pentru o eventuală întărire a efectivului de mobilizare și să anunțe pe toți ofițerii de rezervă să fie gata pentru chemare. Această se face în vederea complicațiilor ce s-ar putea ivi în Balcani”³. Întreaga acțiune s-a desfășurat sub direcția a regentului Horthy, care lansase sloganul „resurrecția ungară va mira toată lumea”⁴. Pentru pregătirea opiniei publice, în martie 1923 s-a ținut la Budapesta o întrunire a mai multor organizații revizioniste ungare, în cadrul căreia s-a relevat țelul politicii externe promovate de guvernul de la Budapesta: „Am pierdut Ardealul, Bacica și Banatul cu toate bogățiile lor și numai redobîndirea lor ne poate vindeca suferințele și satisface nevoile (...). Orice faceți, ori unde ați fi, acesta să fie primul țel și sfînta noastră datorie”⁵.

Relațiile Ungariei horthyste cu unele state europene, canalizate spre redesenarea hărții continentale, au trezit, cum era normal, nelinește în capitalele țărilor Miciei Antante. În special întrevădarea dintre trimisul diplomatic al unei mari puteri și ministrul ungar din Austria a constituit un motiv de alarmă pentru factorii de decizie români. În timpul întîlnirii, primul „căuta să convingă pe «ungurii care se deșteaptă» că numai în urma unei acțiuni comune (...) aceștia vor putea recîștiga teritoriile pierdute și, în special, Transilvania”⁶. În anul următor, în 1925, la Londra, același diplomat s-a întîlnit cu reprezentantul guvernului horthyst căruia i-a transmis: „Nu cerem guvernului ungar să-și schimbe metodele reacționare, ori să-și potolească propaganda naționalismului violent; dimpotrivă, cerem ca ungurii să-și intensifice acțiunea lor naționalistă în Transilvania, cît mai mult și cît mai repede, să dea chiar semnalul de revoltă în Transilvania (...). Singura bază a cooperării noastre este ura neîmpăcată pe care o avem împotriva românilor (...). Veți avea mijloace materiale, sprijinul indirect al Germaniei care cooperează în determinarea de schimbări în Europa Centrală. Veți avea, cred, și neutralitatea binevoitoare a Italiei”⁷.

Avînd cunoștință de respectivele contacte, cercurile decizionale de la București apreciau că „intențiile agresive față de noi, cum și revendicările teritoriale (Transilvania) la care se gîndesc ungurii ne fac să credem în existența unei alianțe care, chiar dacă nu există în mod formal”, grupează țări revizioniste din Europa și desfășoară acțiuni vizînd destabilizarea situației, crearea unei stări internaționale tensionate, înființarea unor noi centre de putere care să impună prin forță modificarea frontierelor în folosul lor.

Guvernul fascist de la Roma, care detașase Italia de foștii săi aliați din primul război mondial, a manifestat mai mult decît o simplă „neutralitate binevoitoare” față de programul extern horthyst, fiind, de altfel, direct interesat în subminarea Miciei Antante, prin pozițiile sale revizioniste în legătură cu unele regiuni ale Iugoslaviei. La 5 aprilie 1927, relațiile amicale dintre Ungaria și Italia au primit un statut oficial: tratatul de prietenie. Chiar de la prima întrevvedere, primul ministru Bethlen István i-a relevat lui Benito Mussolini că „factorii care determină acțiunea noastră sînt frontierele noastre prezente, ființa noastră dezarmată și încercuțată de Mica Antantă”⁸. În convorbirile avute cu Ducele, Bethlen i-a făcut cunoscut faptul că o politică externă „activă” implică reînarmarea țării sale, Ungaria așteptînd un masiv ajutor din partea Italiei care este liberă pe mișcările sale⁹.

Realizarea alianței cu Italia mussoliniană s-a făcut simțită în atitudinea pe care Ungaria horthystă a adoptat-o față de vecinii săi. După cum apreciază chiar autori unguri, tratatul cu Italia „era primul pas făcut de Ungaria pe piața politicii externe. Campania revizionistă prindea aripi noi”¹⁰. Rapoartele transmise Departamentului de Stat al S.U.A. de către ambasadul J. Butler Wright de la Budapesta subliniau „campania pentru revizuirea tratatului de la Trianon care a fost atît de activ purtat în ultimele șase luni”¹¹.

■ MIHAI RETEGAN

(continuare în pag. 39)

CAVALERIA

în istoria modernă și contemporană a României

Conjunctura politico-militară de după pacea de la Adrianopol (1829) a reprezentat un element favorizant pentru reorganizarea oștirii române în sens modern. Dacă infanteria își constituia atunci trei regimente, ca unități militare distincte, cavaleria își forma în Muntenia șase escadroane atașate regimentelor de infanterie, iar în Moldova două escadroane. Astfel cavaleria apărea ca armă, nu însă și cu unități distincte proprii.

Primul regiment de cavalerie se va forma mult mai târziu, în 1856, prin concentrarea celor șase escadroane existente în tot intervalul 1830—1856. Această întârziere de circa un sfert de secol își are rațiuni politice categorice: Imperiul otoman, ca putere suzerană, și Rusia, ca putere protectoare, s-au împotrivit sistematic și energic tuturor încercărilor de a spori potențialul militar românesc și cu atât mai mult cavaleria — armă de forță și izbire în armatele vremii. Încercările de constituire a unui corp distinct al cavaleriei n-au lipsit în tot intervalul menționat. Dar de fiecare dată (1835, 1847, 1851) acestea s-au spulberat sub impactul marilor puteri. Atunci când după Congresul de pace de la Paris (1856) se puneă capăt protectoratului țarist asupra țărilor române și sporea autonomia acestora, conducerea politică și militară a Țării Românești Muntenia a hotărât constituirea Regimentului de lăncieri, a cărui structură organizatorică completă corespundea principiilor militare ale vremii. Efectivul regimentului era de 20 ofițeri și 574 călăreți. Primul său comandant, colonelul Ion Odobescu, deținea și funcția de Mare spătar (ministru de război).

Anii domniei lui Cuza au însemnat mari progrese și în domeniul cavaleriei. Tabăra de la Florești (mai—septembrie 1859) reunea și cavaleria, în totalitatea ei: Regimentul de lăncieri din Muntenia, cele două escadroane, devenite divizionul de lăncieri, din Moldova, precum și detașamentele de călărași și dorobanți. Apoi, în Moldova, cavaleria și-a dublat forța, divizionul existent devenind Regimentul 1 lăncieri; cel din Muntenia a primit numărul 2. Totodată, s-a intensificat procesul de instruire a trupe și ofițerilor, s-a adoptat uniformă comună, s-a creat un detașament model la București (care mai târziu se va

numi Centrul de instrucție al cavaleriei), au fost aduși instructori francezi, iar unii ofițeri de cavalerie din țară urmau studii în străinătate.

Efectivele regimentelor de cavalerie au crescut considerabil, ajungând pentru un regiment la 1712 oameni în 1863. Dotare: sabie, lance și carabină franceză, model 1863.

În acel timp, cavaleria era singura armă cu mare mobilitate în cîmpul tactic și avea ca misiuni cercetarea, siguranța, executarea manevrelor de întoarcere și învăluire, urmărirea inamicului.

Pe lângă cavaleria permanentă, s-a constituit încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea cavaleria teritorială, formată din detașamente călări de dorobanți și grăniceri, incluzînd mai multe escadroane. Aceste trupe se pregăteau, în comunele lor, cel puțin o dată la două săptămîni și se concentrău anual, pentru manevre, timp de o lună. Căii erau proprietatea călăreților sau a comunelor.

Din aceste elemente de cavalerie se vor constitui mai târziu regimentele de călărași ale armatei teritoriale, cu o pondere însemnată în puterea armată a statului român modern. Prin legea armatei din 1872 au fost create opt regimente de călărași, compuse din 3—5 escadroane și subordonate diviziilor teritoriale. În 1876, regimentele de călărași au fost organizate în patru brigăzi, cite una de fiecare divizie teritorială.

În preajma Războiului de independență, cavaleria permanentă era formată din două regimente (1 și 2 roșiori — denumire primită în 1871 și amintind de roșiorii lui Mihai Viteazul), organizate pe cite 4 escadroane. Cavaleria teritorială dispunea de 32 escadroane. Deci, existau 40 escadroane, cu un efectiv de 205 ofițeri și asimilați, 1905 militari permanenți și 9216 militari cu schimbul, ceea ce reprezintă un total de 11 326 oameni.

Pe cîmpurile de luptă pentru cucerirea independenței, cavaleriștii și-au adus o contribuție apreciabilă; regimentele de călărași au luptat alături de celelalte arme ale diviziilor române la Grivița, Rahova, Vidin, precum și în acoperire pe Dunăre, executînd misiuni specifice trupelor de cavalerie. Regimentele de roșiori — trupe de elită ale armatei noastre din acea vreme — au fost dispuse în sectorul de vest și nord-vest al încerc-

Insigne onorifice „7 ani în aceeași unitate”. Din colecția locotenent-colonelului (r) Ioan Mihăileanu

Pentru ofițerii din Regimentul 4 călărași

Pentru ofițerii din Centrul de instrucție al cavaleriei

Pentru ofițerii profesori din Școala specială de cavalerie

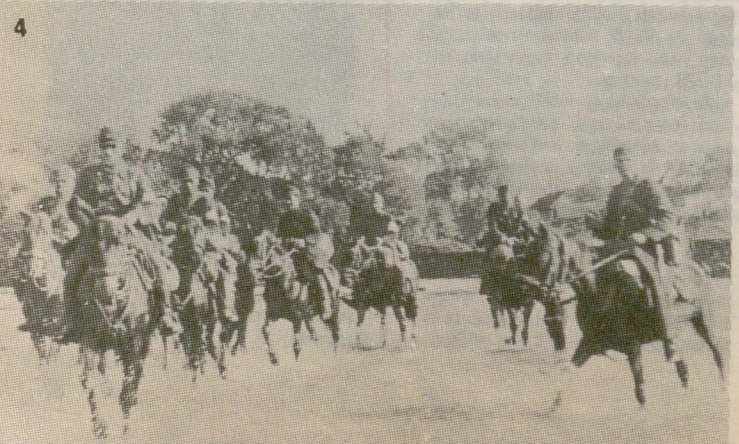
1. Sublocotenent și trompet din regimentul de roșiori (reproducere după Albumul armatei române, 1873)

2. Roșiori 1877—1878

(desen de Theodor Aman)

3. Cavaleriști români (1916—1918) în formație de marș

4. Formație de cavalerie română din timpul primului război mondial

cuirii de la Plevna, care era cel mai dificil și vulnerabil. Alături de cavaleria rusă, roșiorii români au executat servicii de patrulare și supraveghere, ziua și noaptea, pentru completa încercuire a inamicului. În timpul acestor acțiuni, la Kneaja (5 septembrie 1877), ei au capturat un stindard otoman — cel de-al doilea luat de armata română în acest război. Cu această ocazie, domnitorul adresându-se comandantului Regimentului 1 roșiori, aprecia că roșiorii „s-au dovedit la modul cel mai onorabil în toate acțiunile la care au luat parte de la începutul acestui război și, prin disciplină, valoare și chip inteligent și onorant cu care și-au îndeplinit datoria, au câștigat stima aliaților noștri”. În luptele de la Rahova și Vidin, roșiorii au avut sectoare distincte de atac, iar contribuția lor la cucerirea celor două fortărețe a fost dintre cele mai mari.

După războiul de independență, cavaleria — care se dovedise o armă eficientă — s-a dezvoltat, sporindu-și efectivul, gradul de înzestrare și înstruire și perfecționându-și organizarea, adevătată necesitate a artei militare și evoluției ascendente a infanteriei. Cavaleria permanentă s-a impus în misiunile de cercetare ale corpului de armată.

În războiul pentru eliberare și reintegrare națională, cavaleria a intrat în organica corpurilor de armată cu 104 escadroane, organizate în două divizii de cavalerie (cuprinzând regimentele de roșiori) și cinci brigăzi de călărași. Divizia 1 cavalerie a executat în campania anului 1916 acoperirea unor importante sectoare pe Dunăre, printr-un continuu și istovitor serviciu de patrulare, cercetare și supraveghere, combinat cu acțiuni îndrăznețe de rezistență. Divizia 2 cavalerie a intrat în compunerea Armatei de Nord, a asigurat flancul stâng al armatei și s-a remarcat în bătălia de la Oituz (1916). De acum, prezența masivă a artileriei și armelor automate crea mari probleme cavaleriei. Neprietenii vor rămâne eroicele șarje de la Prunaru și Robănești, când cavaleria română a fost nevoită să șarjeze artileria germană. Noua realitate a cimpului de luptă impunea cavaleriei de multe ori ceea ce în campania anului 1917 devine o regulă: lupta cavaleriștilor ca pedestri. În bătălia de la Oituz (1917), Divizia 1 cavalerie a fost de mare folos rezistenței organizate de Armata 2 română pe dealurile Ștîbor și Coșna.

În perioada interbelică — pornind de la învățămintele primului război mondial care dovedise că arma cavaleriei trebuia să sufere transformări profunde sub impactul războiului modern, dar și ținând cont de particularitățile reliefului nostru, cit și de posibilitățile financiare naționale —

cavaleria română a evoluia pe un drum propriu. Procesul de motorizare și mecanizare care a cuprins întreaga armată română a influențat decisiv și cavaleria, pentru care se punea problema nu atât de desființare ca fiind depășită de realitatea cîmpului de luptă, ci de perfecționare a ei, ca element de forță, de izbire, de cercetare și manevră. Misiunea ei seculară încă se vedea necesară și armatelor moderne. A urmat cavalcada înlocuirii calului cu motorul. Procesul respectiv, de durată și destul de complex, va duce în final la apariția altor genuri de arme, care preiau misiunile cavaleriei și modifică substanțial modul de ducere a războiului. Aceste radicale schimbări se vor petrece abia în cel de-al doilea război mondial, chiar dacă necesitatea lor a fost înțeleasă demult de către teoreticienii militari români.

Cel de-al doilea război mondial ne va găsi cu importante efective de cavalerie, organizate în mai mult de zece divizii, din care șapte au participat la războiul antihitlerist, atât ca

divizii de cavalerie călare, cit și purtate. Efectivul unei divizii era în medie de 9 400 de oameni și aproape tot atîta cai. Diviziile 1, 8 și 9 cavalerie au fost pe front în tot intervalul de la 23 August 1944 pînă la 12 mai 1945, contribuind la înfrîngerea armatelor fasciste de la Marea Neagră pînă în Podișul Boemiei. De exemplu, Divizia 1 cavalerie, după acțiunile antifasciste din zona lanca — Brăila, a luptat în centrul Transilvaniei, pe Mureș, apoi pe direcția Apahida — Gherla — Negreni — Satu Mare, în Ungaria, pe direcția Tisa, apoi peste munții din nord-estul teritoriului ungar și peste riurile Bodrog și Hernad, iar în Cehoslovacia alături de Armata 4 română, peste munții Metalici, Tatra Mică, Fatra Mare, Fatra Mică și Carpații Albi, pînă dîncolo de riurile Hron, Nitra, Vah și Morava...

După război, în contextul ampler transformări pe care le-a cunoscut armata română sub impactul noilor realități ale cîmpului de luptă, dar și al mutațiilor social-politice românești,

unitățile și marile unități de cavalerie s-au transformat în unități de tancuri și blindate.

Concluzionînd, subliniem contribuția vitejească a cavaleriei noastre la apărarea vetrei străbune¹¹, împreună cu întreaga armată, cu întregul popor. Istoria noastră militară păstrează la loc de cinste tradiția bogată a cavaleriei și respectă memoria faptelor de arme ale cavaleriștilor români din epoca modernă și contemporană pentru unitatea, independența și suveranitatea poporului român.

■ Căpitan IOAN VLAD

¹¹ Vezi în acest nr. Monumentele luptei...
¹² N.r. Pentru amănunte, vezi Istoria militară a poporului român, Editura Militară, București, 1984 vol. 1, p. 252-261, 324-330; vol. 2, Editura Militară, București, 1986, p. 32-109, 514-524; „Lupta întregului popor” nr. 3 (5)/1985, p. 47

Incredibil, dar adevărat...

(urmare din pag. 36)

Pe aceeași linie, la începutul anului 1928, Ungaria horthystă a respins propunerea făcută de statele Micii Antante de a se realiza un acord după modelul pactului de la Locarno: „Ungaria nu are frontiere să garanteze; de aceea, aici nu există nici o șansă să comparăm Locarno cu vreun angajament de același fel cuprinzînd și Ungaria. Dr. Beneș a declarat frecvent că un Locarno oriental poate fi posibil numai cu condiția ca Ungaria să garanteze ferm, definitiv, frontierele existente. Aceasta ar însemna ca Ungaria să renunțe la orice drept asupra teritoriilor care i-au aparținut în trecut”¹².

Ajutorul italian în armament a fost transferat cînd din domeniul promisiunii, în cel al realității: la sfîrșitul lunii decembrie 1927, vameșii austrieci au descoperit cinci vagoane cu mitraliere expediate din Italia spre Ungaria. Aprovizionarea secretă cu armament a Ungariei horthyste fusese, astfel, dată în vileag. Datorită poziției ferme a Micii Înțelegeri, care „consideră de datoria sa să atragă atenția Consiliului Societății Națiunilor asupra urmărilor care ar putea decurge din această”¹³, Liga Națiunilor a inițiat o anchetă, în martie 1928, menită să elucideze „afacerea mitralierelor”. Comisia a fost însă împiedicată în cercetările ei de către guvernul ungar care a distrus toate documentele și a avansat ideea că armele erau destinate Poloniei.

Aproape concomitent cu desfășurarea anchetei, în martie 1928, la Debrețin, Bethlen Istvan a afirmat în cadrul unei mari adunări că „în zona bazinului dunărean unde sînt așezați ungurii pacea nu este definitiv asigurată de tratatele de pace în vigoare astăzi (...) Ce ne trebuie nouă nu este o revizuire a păcii, noi vrem frontiere diferite (...) Problemele de frontieră sînt nu numai o chestiune de justiție și lege, ele sînt, de obicei, probleme de putere”¹⁴. La rîndul său, ministrul de externe Walko a subliniat că țelul principal al politicii ungare este modificarea tratatului de pace¹⁵. Programul expus fără echivoc fixa ca normă de conduită acțiunea agresivă împotriva statelor din jur, eventual pe cont propriu, dar cel mai sigur în cooperare cu alte forțe revizioniste, nemulțumite de felul în care poapoarele din centrul și sud-estul continentului trasaseră frontie-

rele potrivit dreptului lor istoric și legităților obiective ale existenței și progresului națiunilor.

Propaganda revizionistă horthystă și-a găsit un avocat activ în persoana lui Mussolini. Într-o ședință a Senatului italian, Ducele a declarat că „Tratatul de la Trianon a tăiat prea adînc, în carnea vie a poporului ungar care merită o soartă mai bună. Nici un tratat nu este etern”¹⁶.

Discursurile amenințătoare la adresa statelor din Mica Antantă se succedau rapid. Cu ocazia dezvelirii monumentului eroilor unguri, contele Bethlen a ținut să reitereze programul său extern în prezența membrilor corpului diplomatic de la Budapesta: „Pe mormintul eroilor unguri numai o singură corană se cuvine și este demnă și anume coroana Carpaților”¹⁷. Încă o dată Ungaria horthystă își reafirma fățiș apetitul teritorial la adresa statelor învecinate și cu deosebire a României, care se întregise, potrivit hotărîrii întregului popor, în hotarele ei fi-rești.

¹ Arh. Stat. București, microfilme Austria, rola 121, c. 402-403.

² A.R. M. Ap. N., rola P. II 1, 640, c. 398.

³ B.A.R., msse., Arh. I.I.C. Brătianu, I. varia 1, f. 353.

⁴ A.R. M. Ap. N., rola P. II 1, 785, c. 25.

⁵ Ibidem, fond 333 P., dosar nr. 78, f. 18.

⁶ Arh. Stat. București, fond Casa Regală, dosar nr. 26/1925, f. 59.

⁷ Ibidem.

⁸ Juhász Gyula, Hungarian Foreign Policy (1919-1945), Budapest, 1979, p. 82.

⁹ Ibidem, p. 83. Relevant asupra atitudinii cercurilor horthyste este că descheriderile către Italia mussoliniană au fost efectuate după încetarea supravegherii de către Comisia Interlatală de Control (31 martie 1927) în paralel, Gombós Gyula, unul din liderii organizațiilor fasciste, a fost cooptat în guvern, ceea ce spune destul despre direcția imprimată politicii externe horthyste.

¹⁰ Apud Regimurile fasciste și totalitare din Europa, vol. I., București, 1979, p. 41.

¹¹ Arh. Stat. București, microfilme S.U.A., rola 643, c. 12-13.

¹² Ibidem, c. 57. Țara Românească Transilvania a fost anexată de Ungaria, împotriva voinței poporului român, în perioada 1867-1918 (n.r.).

¹³ Apud Milan Vanku, Mica Înțelegere și politica externă a lugoslaviei, 1920-1938, București, 1979, p. 52.

¹⁴ Juhász Gyula, op. cit., p. 86.

¹⁵ Arh. Stat. București, microfilme S.U.A., rola 643, c. 112.

¹⁶ Ungaria și revizuirea Tratatului de la Trianon, București 1936, p. 36.

¹⁷ Ibidem, p. 16. Milan Vanku, op. cit., p. 57.

MONUMENTELE LUPTEI

Colonel dr. FLORIAN TUCA

Timp de mai mulți ani am străbătut drumurile țării, oprindu-mă în locurile istorice unde, în înclăstările din timpul primului război mondial, străbunii, bunicii și părinții oamenilor din generația de astăzi au ridicat zidul viu al vitejiei, dîrzeniei și eroismului împotriva cîmpitorilor străini. Am călcat pas cu pas zone întinse care sînt de milenii vatră a poporului român; am trecut prin trecători Carpaților, pe acolo pe unde au debușat la atac victorioase, în numele unor țeluri nobile și drepte, trupele române în vara fierbinte a anului 1916; am drumețit pe străvechiul pămînt românesc dintre Dunăre și Mare pentru a vedea, cu luare aminte, o parte din fostele cîmpuri de bătălie de acum șapte decenii; m-am cufundat în zările Cîmpiei Muntene și am drumețit apoi pe pămîntul dulce al Moldovei, oprindu-mă la Mărăști, Mărășești și Otuz, acolo unde s-a încrustat, prin fapte de vitejie înălțătoare, triumghiul eroismului românesc. Munții și dealurile, șesurile, pădurile și apele țării au fost martorii bărbăției cu care sute de mii de oameni, soldați și ofițeri, pușcași și mitralieri, tunari și vînători, pionieri și transmisioniști, marinari și aviatori ori luptători simpli, din popor, îmbrăcați în straie civile, au etalat pagini de eroism nepieritor. Ei au dus mai departe și, totodată, au ridicat pe noi culmi vitejia și gloria înaintașilor, ale oștenilor lui Burebista și Decabal, Glad, Gelu, Menumorut și Dobrotiță, Basarab I și Mircea Voievod cel Mare, lancii de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, ale pandurilor lui Tudor și ale dorobanților de la '77. Printr-o necăritate dusă pînă la extrem, vitejii noștri din timpul campaniilor din 1916—1917 au înscris, în tumultul bătăliilor, cu sînge și jertfe, deviza-Jurămînt: „Pe aici nu se trece!”.

Mulți, foarte mulți din combatanții români ai primului război mondial nu s-au mai întors la căminele unde îi așteptau mamele, nevestele, copiii și bătrînii. I-au secerat plumbii și schije, i-au străpuns baionetele ori i-a doborât tifosul. Au pierit în lupte, au udat cu sîngele lor plaiurile țării ori au fost dați dispăruți aproape 800 000 de oameni. În memoria și în slava lor, pe cuprinsul patriei s-au înălțat mii și mii de monumente. Aproape că nu este oraș și comună în aria de trăire românească în care să nu se omagieze, în bronz și în piatră, jertfele date de români în timpul luptelor din prima confruntare mondială a secolului al XX-lea. Trei dintre aceste însemne memoriale vor fi prezentate în cele ce urmează.

ROBĂNEȘTI. MONUMENTUL EROILOR DIN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. Se află într-un luminiș de la marginea satului Robăneștii de Sus și este creația sculptorului Constantin Dimitriu-Bîrlad. A fost ridicat în memoria eroilor unui escadron de cavalerie din Regimentul 9 roșiori, care în luptele din toamna anului 1916 a executat la Robănești o șarjă devenită legendară. Subunitatea primise o misiune grea: să șarjeze o baterie de artilerie germană care bara drumul trupelor române ce acționau în zonă.

Era în dimineața zilei de 23 noiembrie 1916. La ora stabilită, după ce toate pregătirile fuseseră încheiate, ro-

șiorii s-au avîntat în luptă. Ei s-au apropiat în galop de bateria dușmană. La rîndul lor, înspăimîntindu-se de iureșul șarjei, tunarii germani au înhamat caii la atelaje și au început să se retragă. Au rămas în poziție doar cîteva mitraliere. Iar cînd roșiorii s-au apropiat la circa 150 de metri de ele, asupra lor s-a abătut o grindină deasă de plumbi. În numai cîteva minute peste 100 de viteji zăceau în țărîna Robăneștilor, înfrățindu-și sîngele cu seva pămîntului. Pieriseră aproape toți cei ce se avîntaseră în șarjă. Dar cu prețul vieții lor determinaseră retragerea bateriei inamice din acea zonă. Monumentul înălțat chiar pe fostul cîmp de luptă de acum 70 de ani le preamărește și faptele, și amintirea. Elementul central al însemnului memorial îl constituie un grup statuar, turnat în bronz, ce reprezintă un cal și un călăreț surprinși de sculptor într-o poziție plină de măreție, dinamism și frumusețe. Pe una din plăcile de marmură fixate pe postamentul monumentului

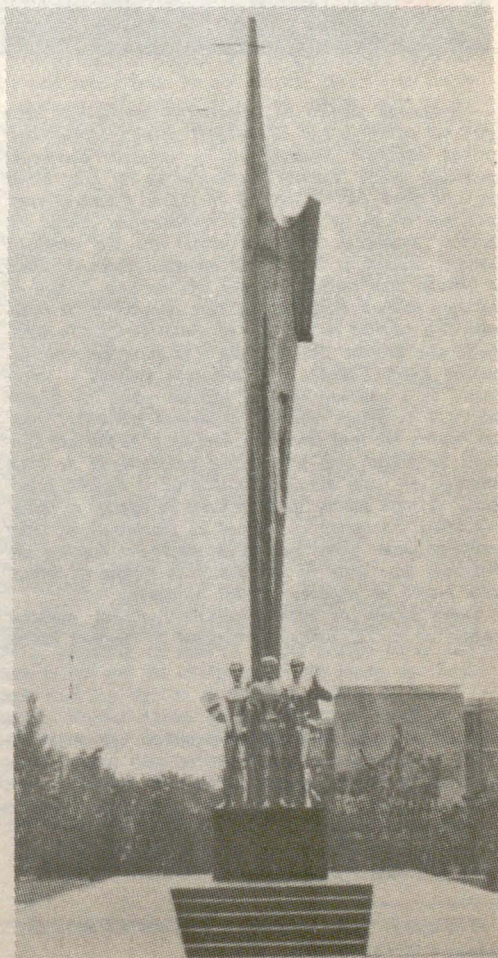
Robănești

Drobeta-
Turnu
Severin

este înscris următorul text omagial: „În amintirea vitejilor călăreţi din escadronul 3 al Regimentului 9 roşiori, care sub comanda căpitanului Filiitti C.Al., privind moartea în faţă, s-au năpustit asupra tunurilor vrăjmaşe pentru întregirea hotărului şi unirea tuturor românilor. 10/23 noiembrie 1916”. Pe o altă placă, sub inscripţia „Eroii morţi în şarje din escadronul 3 al Regimentului 9 roşiori”, sînt înscrise numeroase nume de ofiţeri, subofiţeri, gradaţi şi soldaţi care şi-au rupt firul vieţii în nemuritoare şarjă de la Robăneşti. Între acestea se află şi numele sergentului voluntar Gheorghe Donici, veteran al războiului de la 1877—1878. În sfîrşit, pe cea de a treia placă comemorativă fixată pe acest însemn memorial sînt citate peste 70 de nume de militari din localitate care şi-au jertfit viaţa în luptele din primul război mondial.

BRAŞOV. MONUMENTUL EROILOR DIN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. A fost ridicat lângă vechea gară braşoveană Bartolomeu, pe locul în care în primul război mondial o companie românească a ţinut în loc, timp de două zile, valurile de atac inamice. Vreme de 48 de ceasuri, cîteva zeci de militari cu dragoste de ţară şi cu înaltul simţ al datoriei în suflet au rămas pe poziţii. Au rămas în tranşee, vărsînd foc ucigător asupra viiturilor duşmane. Trupele germane numai după ce au primit întăriri copleşitoare sub raport numeric, care au tocat metodic cu mitralierele, pînă la ultimul om, subunitatea românească, au putut trece peste tranşeele din zona Bartolomeu. Fiind adînc impresionat de cerbicia cu care românii şi-au apărat poziţiile, ca şi de dispreţul lor faţă de moarte, un corespondent străin avea să noteze după însingurata înclătăre: „Compania moartă zace acum în ţărîna din marginea drumului. Om lângă om, stau acolo, aşa cum au căzut în ziua luptei, sub focul năprasnic al mitralierelor”. Jertfa acelor minunaţi bărbaţi ai datoriei, ca şi a altor eroi căzuţi în luptele desfăşurate în zona oraşului Braşov a fost immortalizată după numai trei ani de la eveniment printr-un frumos însemn memorial. Pe un soclu masiv, înalt de 3 m, din blocuri de piatră, veghează un vultur turnat din bronz. Pe cele patru laturi ale soclului se află înscrise următoarele texte omagiale şi dedicate: „Eroi au fost, eroi sînt

(continuare în pag. 49)

colonelului Rudeanu* (III)

Promovarea politicii de „expectativă armată” de către guvernul român în anii 1914-1916, corespunzătoare intereselor naționale fundamentale, a cunoscut numeroase momente dificile datorate presiunilor de tot felul făcute de cele două coalitii angajate în război. Obținerea recunoașterii oficiale a legitimității revendicărilor privind eliberarea provinciilor românești aflate încă sub dominație străină, precum și necesitatea pregătirii corespunzătoare a armatei erau condiții sine qua non ale unei viitoare intervenții militare românești, pe care guvernul de la București le-a susținut cu tact, dar cu multă fermitate în raporturile sale externe. „Nu se dorea – va arăta mai târziu generalul Vasile Rudeanu – o înfăptuire șubredă și trecătoare, ci o împlinire trainică, înscrisă adînc, cu singele nostru în conștiința omenirii”. Implicarea statului și armatei române era însă privită de Antantă și de Puterile Centrale, în primul rînd, prin prisma consecințelor de ordin strategic ale unei asemenea intervenții – ruperea echilibrului de forțe aparent de pe teatrele de operații în favoarea uneia din tabere –, în timp ce problemele de ordin politic-teritorial, vizînd garantarea drepturilor legitime ale României erau luate în subsidiar și în funcție de interesele proprii în regiunea sud-est europeană.

Ținînd seama de această situație complexă, guvernul condus de Ion I.C. Brătianu a acționat cu prudență pentru

a nu provoca prin manifestații premature o acțiune agresivă externă căreia să nu-i poată face față. Aceasta în condițiile în care, așa după cum am mai subliniat, orientarea spre coaliția Antantei reprezenta totuși o opțiune definitivă. Lucru precizat de premierul român ministrului Republicii franceze la București, Emile Blondel: „Țin să nu vă înșelați asupra intențiilor mele. Voința mea fermă, de la începutul războiului, este de a ieși din neutralitate în favoarea Triplei Antante. Dacă am întîrziat să mă pronunț în mod deschis – adăuga el – este în scopul de a completa preparativele mele militare, fără a fi expus la reclamații prea puternice din partea inamicilor noștri”.

Guvernele viitorilor aliați trebuiau să fie convinse de voința României de a li se alătura și să sprijine efectiv, în timpul cel mai scurt posibil, întărirea capacității combative a armatei române, printr-o aprovizionare ritmică și continuă cu armamente, muniții și materiale de război.

Cel de-al treilea episod din memoriile inedite ale lui Vasile Rudeanu este consacrat tocmai prezentării momentului semnării primei Convenții militare (secrete) cu Franța din 23 februarie/8 martie 1915¹, act care, prin implicațiile politice, a depășit considerabil caracterul propriu-zis militar, deschizînd practic lunga și multilaterală cooperare româno-franceză din timpul războiului mondial.

„Ajuns la Paris, am iscălit convenția și l-am rugat pe ministrul Lahovary² s-o contrasemneze; cum primise telegrafic de la Brătianu această însărcinare, a făcut-o imediat.

La Ministerul de Război, ministrul Millerand⁴ îmi spuse că semnarea convenției de guvernul francez întîmpina unele dificultăți. Pentru a le înlătura, trebuiau consimță-

mintul generalului șef Joffre⁵ și acordul ministrului de externe Delcassé⁶. Să văd întîi pe generalul șef Joffre. Avea să-i telefoneze ca să mă primească.

Aminarea semnării mă surprinse. Mă îngrijora foarte mult și-mi întîrzia întoarcerea în țară, unde președintele nostru de Consiliu mă aștepta cu răspunsul din Italia.

Peste cîteva ore am fost înștiințat printr-un curier, la hotelul unde locuiam, că în dimineața următoare un automobil avea să mă ducă la Marele Cartier General francez unde, la orele unsprezece, aveam să fiu primit de generalul șef Joffre.

* În fotografie, colonelul Rudeanu la manevrele de la Castelnovo (1914).

PRIMA MEA CONVORBIRE CU GENERALUL ȘEF JOFFRE

A doua zi la orele nouă un automobil militar condus de un șofer având alături un însoțitor armat, două frumoase figuri de soldați, de «Poilus», cum li se zicea, în ținută de campanie, mă aștepta la intrarea hotelului. La orele nouă și jumătate, în ținuta zilei de colonel român de artilerie, m-am urcat în automobil, prevenind șoferul că la orele unsprezece fără un sfert trebuia să fiu la Marele Cartier General. Așezat într-un colț al spațiului automobil, eram nerăbdător să văd și să vorbesc cu acela care, prin viitoarea sa victorie de la Marna, răsturnase pe neașteptate balanța războiului, înclinată până atunci de partea Imperiilor Centrale. Eram și puțin neliniștit de cum o să fiu primit, fiindcă la Paris mi se spusese că generalul șef Joffre nu avea o părere bună despre politica guvernului nostru []

Am fost trezit din gândurile ce aveam printr-o bruscă întoarcere a automobilului. Intrasem în curtea marelui hotel de la Chantilly «Le Grand Condé» unde era instalat Marele Cartier General francez. Automobilul s-a oprit în fața scării principale a hotelului, în capul căreia un căpitan mă aștepta. Mă invită să-l urmez la aide-majorul general al Armatei, generalul Pellé. Introdus în biroul său, m-am găsit în fața unui general cu o figură fină, slab, palid, uitătură vie, talie mijlocie, îmbrăcat într-o uniformă extrem de simplă. La Paris mi se spusese că era un general distins, dublat de un bun diplomat.

Sunind ora unsprezece, căpitanul care mi primise mă anunță că generalul Joffre mă așteaptă. Am mulțumit aide-majorului general de buna primire care mi făcuse și am urmat pe căpitan. Am trecut prin marile hoi al hotelului și am traversat parcul până în fața unei vile foarte modeste, unde însoțitorul meu îmi spuse că locuia și lucra generalul șef Joffre. La vila locuită de Joffre nici o sentinelă, nici un fel de indicație exterioară că acolo se găsea generalul șef. Liniște completă de jur împrejurul ei. Căpitanul mă introduse în antreul vilei, deschise ușa biroului generalului șef, pronunță tare gradul și numele meu și se retrase. Joffre era singur, lucra la biroul său. Când căpitanul ieși, ridică puțin capul și mă privi, apoi se sculă încet în picioare și-mi dete mîna. Avea ochi mari, albaștri, frumoși. Privirea sa adîncă era puțin umbrită de lungi, stufoase sprîncene albe. Figura regulată cu o groasă mustață albă și un bogat păr alb. Uniforma atît de simplă încît, dacă n-ar fi fost micile stelute de pe mîncaci și placa de mare ofițer al Legiunii de Onoare, ce purta, s-ar fi zis a fi a unui soldat curat îmbrăcat.

Generalul șef începu prin a-mi spune că ministrul de război îl informase asupra misiunii ce aveam în Franța. Doream ca industria franceză să lucreze muniții și armamente pentru armata română. Era însă o dorință foarte greu de satisfăcut. Armata franceză avea continuu mari nevoi de muniții și armamente, la care se alăturau cererile insistente ale aliaților săi și, în primul rînd, ale armatei ruse. Industria franceză, cu toate eforturile ce ministrul de război făcea, nu parvenea să le satisfacă. Urmă o scurtă tăcere, apoi deodată mă întrebă:

«Cunoașteți situațiunea pe frontul oriental rus?» Și fără a aștepta răspunsul meu, zise: «Acum e momentul ca România să intervină.»

Se sculă de pe scaun și se îndreptă spre una din hărțile agățate pe perete, în fața biroului său, unde se vedeau trasate cu linii groase, roșii și albastre, frontul oriental rus și cel germano-austriac. Mergea încet, calm, cu talia sa masivă puțin aplecată către stînga. Fața sa luate o expresiune severă, cu privirea fixată pe harta spre care se îndrepta. Ajuns lîngă ea, zise:

«Armatele ruse biruitoare se găsesc la frontiera Ungha-

riei, pe înălțimile careia intenționează să pătrundă, spre Budapesta. Hotărîrea o găsesc foarte bună. Socotesc mult mai ușor pentru armatele țării să obțină în această parte un succes, decît dacă ar ataca mai la nord, unde ar avea nevoie de o artilerie grea, puternică, cu mari cantități de muniții, ceea ce se pare că le lipsește. Din nefericire, ofensiva armatelor ruse de sud se lovește de lanțul Munților Carpați și de faptul că, odată munții trecuți, aripa stîngă rusă, care pînă aci se sprijinise de frontiera de nord a României, rămînea deodată în vînt, fiindcă frontiera română coboară brusc spre sud pe o adîncime de circa 300 km. Neajunsurile, continuă Joffre, dispar dacă România se hotărîrea să intervină și să ia de revers trecerile din Carpați, prelungind totdeodată aripa stîngă rusă pînă la frontiera nordică a Valahiei.»

Generalul îmi indică pe hartă, cu mîna sa, direcțiunea în care trebuia să se pronunțe ofensiva armatei române; apoi tăcu și mă privi.

«Da, domnule general, am răspuns, nimeni, cred, n-ar putea contesta veridicitatea considerațiunilor ce ați bine voit a-mi expune; ele rămîn în picioare chiar dacă Italia, a cărei intervenție alături de Antantă, în curs de discuție la Londra, ar intra în război. Cred însă că rezultatul ce dumneavoastră doriți va fi obținut dacă s-ar produce o intrare simultană a Italiei și României în război, la care înaltul Comandament austro-ungar, cu cea mai mare probabilitate, nu va putea opune forțele necesare. Intervenția armatei române cere, însă, urgența sa pregătire de război (...). Rusia nu e în măsură de a ne ajuta fiindcă armamentele sale sunt diferite de ale noastre. Munițiile lor nu pot fi întrebuințate în armele și tunurile noastre, toate de proveniență germană sau austriacă. Pe de altă parte, nu e de gîndit că industria rusă care, după cum dumneavoastră ați observat, nu e în măsură să facă față la nevoile armatei ruse, s-ar putea instala ca să fabrice muniții pentru armata noastră. Dar, chiar dacă ar face-o, îi va trebui mult mai mult ca o lună pînă să instaleze o nouă fabricație pentru noi, să ne fabrice un prim stoc, să-l împacheteze, să-l exporte și să ajungă în țară la noi. Industriile austriacă și germană sunt singurele în stare să dea la timp armatei noastre, dacă ar intra imediat în război, munițiile necesare, fiindcă în trecut le-au fabricat deseori în mari cantități. Posedă tot utilajul necesar și cunosc bine fabricația lor. Imperiile Centrale ar admite-o, dacă România ar trece de partea lor. O știu bine, mi s-a spus oficial la Berlin și Viena. Am chiar impresia că ar face-o cu mare bucurie. Obțin un spor de forță de peste o jumătate milion de oameni și o nouă bază de acțiune de o valoare strategică excepțional de importantă. Industriile franceză și engleză nu ne pot ajuta decît după ce își vor fabrica utilajul și pune la punct fabricația munițiilor noastre, ceea ce, față de cererile numeroase și imperioase ale armatelor franceze și engleze, le vor cere una la două luni. Dacă se adaugă timpul fabricării primului lot, împachetarea și transportul pe uscat și pe apă, cu îmbarcările și debarcările ce comportă, se vede că armata noastră nu va putea avea primul stoc de muniții trimis din Franța sau Anglia decît după trei luni de la hotărîrea acestor țări ca să le fabrice. Neîntinind seama de cele arătate și intrînd în război imediat, așa cum se găsește armata noastră, după cel mult o lună și jumătate va fi silită să înceteze lupta din lipsă de muniții. Va fi pentru țara noastră o catastrofă, iar Antanta va suferi o grea lovitură. Nu numai că ar irosi

■ DUMITRU PREDA

(continuare în pag. 47)

Războaie și conflicte locale

INDONEZIA 1945-1946

La 2 septembrie 1945, la bordul cuirasatului american „Missouri” a avut loc o ceremonie care puneă capăt celui de-al doilea război mondial — semnarea actului de capitulare a Japoniei. Aproximativ cincizeci de milioane morți, dintre care aproape jumătate civili, zeci de milioane răniți și mutilați de război, suprafețe întinse ale globului pămîntesc pustii, mii de localități ruinate ori șterse de pe suprafața pămîntului, milioane de monumente de cultură și opere de artă distruse sau deteriorate, acesta era o parte din bilanțul luptelor desfășurate în cele 2 191 zile de război.

Se părea că omenirea avea să intre într-o lungă perioadă de pace, că bubuluiul tunurilor se va auzi numai cu ocazia ceremoniilor solemne. Dar dacă este adevărat că pînă astăzi nu s-a mai produs o conflagrație mondială generală, la fel de adevărat este că nici pace generală nu a existat. Într-un studiu dat publicității de către Organizația Națiunilor Unite se arată că, în perioada postbelică, în lume s-au desfășurat peste 150 războaie și conflicte locale, numai între 1945-1982 numărul victimelor umane fiind de aproximativ 20 milioane.

Înfringerile suferite de puterile coloniale în ultimul război mondial au stimulat mișcările de eliberare națională. De aceea, multe din conflictele postbelice au avut un caracter drept, scopul lor fiind eliberarea națională și socială, cucerirea independenței de stat. Alte conflicte însă s-au declanșat ca urmare a politicii marilor puteri imperialiste de împărțire și de reîmpărțire a lumii în zone de influență. Pentru „liniștirea” opiniei publice, inițiatorii acestor războaie, pe care le califică „locale”, încearcă să le prezinte ca fiind inofensive, ca un fenomen de descătușare a energiei belice acumulate. Se escamotează, astfel, caracterul deosebit de periculos al acestor războaie, care pot evolua lesne către proporții planetare, iar declanșarea energiei cuprinse în armele nucleare existente poate provoca dispariția omului și a vieții de pe globul pămîntesc. În asemenea condiții, soluția nu poate fi decât una singură, subliniată cu fermitate de secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Existența unor puternice mijloace de distrugere a însăși vieții pe planeta noastră face ca războiul să nu mai fie posibil de conceput. Nu există nici o altă alternativă decât aceea a înlăturării cu desăvîrșire a războiului, decît o politică de colaborare și pace!”.

Înținem din acest număr un serial în care vom prezenta principalele războaie locale desfășurate după cea de-a doua conflagrație mondială, cauzele, desfășurarea și implicațiile lor politice.

LUPTLE POPORULUI INDONEZIAN PENTRU CUCERIREA INDEPENDENȚEI

La 17 august 1945, adică la numai două zile după ce împăratul Japoniei, părăsindu-și pentru prima dată imperiala-i izolare, cerea poporului său, într-o declarație radio-difuzată, să înceteze ostilitățile, Indonezia se proclama republică independentă. Se încheia, astfel, un capitol întinecat din istoria acestei țări. Colonie olandeză din secolul al XVII-lea, ea cunoscuse puternice mișcări anticoloniale.

Cele organizate și conduse de Partidul Comunist Indonezian în anii 1926-1927, de exemplu, fuseseră urmate de măsuri deosebit de dure: arestări, deportări, execuții. Între anii 1942-1945, Indonezia s-a aflat sub ocupație japoneză. O parte din liderii mișcării de eliberare națională considerau drept sarcină imediată lupta împotriva ocupanților japonezi, acționînd în acest sens. Alta, reprezentată de Sukarno, Hatta și alții, realizînd că pericolul principal venea din partea colonialismului olandez, a ales calea dialogului cu japonezii, pregătindu-se pentru confruntarea cu puterea colonială.

Olanda — putere colonială — traversa ea însăși o perioadă dificilă. Aflată mai mulți ani sub ocupație hitleristă, cu guvernul în exil la Londra, ea nu mai conta practic ca putere militară. Trupele olandeze din Indonezia fuseseră înfrînte și capturate de către japonezi. Deși ocupația nazistă se terminase, Olanda era confruntată cu mari probleme interne.

În declarația de independență citită la 17 august se sublinia că „... transferul puterii și alte probleme vor fi soluționate pe cale pașnică și în cel mai scurt timp...”. Dar pînă la recunoașterea internațională a acestui act istoric, Indonezia mai avea de străbătut un drum anevoios.

„A fost o greșeală (proclamarea independenței — n.r.) — declara mai tîrziu un fost ministru olandez pentru colonii: țara era în ruine. Noi am fi transformat-o într-o mare națiune. Nu dispunea decît de 400 absolvenți de colegiu. Și scopul nostru era ca Indonezia să devină independentă, dar după vreo 30-40 de ani”. Încercînd să descrie în continuare „marile avantaje” de care s-ar fi bucurat Indonezia dacă și-ar fi păstrat statutul de colonie, demnitarul olandez omitea din demonstrația sa aspecte esențiale: timp de sute de ani, bogățiile acestui mare stat insular fuseseră spoliade de străini; rarele investiții făcute avuseseră ca singură țintă profitul, deci intensificarea exploatații.

Guvernul tinerei republici a căutat să realizeze infrastructura statală necesară: ministere, instituții publice, armată etc. El dispunea de aproximativ 80 de mii de oameni sub arme. Înzestrarea acestora cu material de profil era nesatisfăcătoare — armament de infanterie și cantități neînsemnate de tehnică de luptă grea. Armata Republicii Indonezia nu avea tancuri, avioane, nici măcar marină, cum era de așteptat la un stat insular. Efectivele erau insuficient instruite, aveau o organizare militară specifică detașamentelor de partizani, în schimb, își cunoșteau bine țara, erau conduse de un guvern central, ce se făcea simțit în cele mai îndepărtate insule, și, mai ales, le anima un profund patriotism.

Trăsătura caracteristică a acestui conflict a constituit-o împlinirea acțiunilor militare cu cele politice și de aceea luptele s-au desfășurat cu intermitențe (1945-1947, iulie-august 1947, 1948-1949). În acest fel, conducerea Republicii Indonezia s-a impus ca un organism de care a trebuit să se țină seama încă de la început, recunoscut în cele din urmă pe plan internațional.

La 16 septembrie 1945, o misiune militară aliată, incluzînd și un reprezentant olandez, sosește la Jakarta. Cîteva zile mai tîrziu o urmează o subunitate de infanterie marină britanică. Pentru a se face simțită și autoritatea colonială, aceasta din urmă este însoțită de mici grupuri

de militari olandezi — foști prizonieri din lagărele japoneze. Prezența efectivelor britanice provoacă nelișteta conducerii politice indoneziane, care se teme că puterea colonială olandeză va fi înlocuită cu cea engleză. Declarația șefului misiunii că „trupele sale se află acolo pentru a menține liniștea și ordinea” nu spulberă temerile. Se produc ciocniri între britanici și detașamentele republicane. Reprezentantul olandez în misiunea aliată cere arestarea „liderilor teroriști” din Java. La înfrînirea dintre dr. Sukarno, guvernatorul olandez al Indiei (denumirea olandeză a fostei colonii) și șeful misiunii britanice, acesta din urmă declară că recunoaște în insule numai autoritatea guvernului de la Haga, ceea ce însemna o declarație de război adresată Republicii Indonezia.

Singurele trupe care puteau interveni efectiv împotriva armatei republicane erau cele japoneze, nedizolvate încă. De aceea, autoritățile britanice, care trecuseră la dezarmarea unităților militare, puse pe capitulasă, încetează acțiunea și, dimpotrivă, le reînarmează, aruncându-le în luptă împotriva patrioților indonezieni. Între timp, britanicii au primit întăriri. În lunile noiembrie și decembrie 1945, japonezii luptă umăr la umăr cu englezii în insulele Java, Sumatra și Bali. Ciocnirile devin tot mai înverșunate, se renunță la trupele nipone, cărora le lipsește spiritul combativ necesar, deoarece scopul războiului le era străin. Cele mai grele lupte au loc în localitatea Surabaya, cu o populație de 330 mii locuitori, unde tineri patrioți indonezieni înzestrați cu armament de infanterie și artilerie rezistă efectivelor unei divizii și jumătate britanice, înarmate cu armament modern și beneficiind de sprijinul aviației. În această perioadă, metropola concentrează masiv trupe în Indonezia, fără ca ele să participe la acțiunile militare. La sfârșitul lui 1945, efectivele trupelor olandeze ajung la aproximativ 15 mii de militari care, din punct de vedere logistic, depindeau în exclusivitate de Marea Britanie. La începutul lui 1946, olandezii intră în luptă și ocupă insula Bangka din estul Sumatrei, apoi, beneficiind de prezența engleză, debarcă în Surabaya.

Autoritățile britanice își dau seama că situația trupelor lor se va complica dacă cele două părți nu ajung la un acord. De aceea, la intervenția lor, între guvernatorul olandez și un reprezentant al guvernului Republicii Indonezia încep tratative pentru reglementarea pe cale politică a conflictului. În faza inițială, guvernatorul olandez propunea guvernului indonezian o „colaborare democratică” pentru o perioadă nedefinită, după care indonezienii urmau „să decidă asupra propriului lor destin”. Ulterior se precizează că perioada urma să aibă durata unei generații. Guvernul indonezian cere recunoașterea imediată a independenței statului, fără nici o „colaborare”. La 14 octombrie 1946 se încheie un armistițiu. La 19 noiembrie se semnează acordul de la Linggajati, prin care olandezii recunosc Statele Unite Indoneziane în schimbul unor considerabile avantaje economice. Totodată, în teritoriile pe care nu le consideră a fi sub autoritatea republicii, Olanda înființează cîteva state, cu scopul subminării unității poporului indonezian și atragerii acestora la viitoarele acțiuni militare împotriva republicii. La Haga, acordul va fi semnat târziu, fără a fi practic aplicat niciodată.

La 29 noiembrie, trupele britanice se retrag din Indonezia. Între timp, efectivele olandeze din Java, Sumatra și Madura cresc (deși prin acordul încheiat, Olanda recunoaște *de facto* autoritatea republicii asupra acestor teritorii), ajungînd să numere, la mijlocul anului 1947, aproximativ 100 mii oameni înzestrați cu armament și tehnică de luptă moderne (tancuri, marină, aviație).

La 21 iulie 1947, trupele olandeze, încălcînd prevederile tratatului încheiat cu opt luni în urmă, reiau acțiunile militare pe care le denumesc „acțiune polițienească” pentru a induce în eroare opinia publică internațională. Ele ocupă principalele centre urbane din insulele amintite. Luptînd, detașamentele republicane se retrag în munți și păduri. Practic, ele controlează mediul rural și prin comportament demonstrează că sînt pregătite să desfășoare un război îndelungat, pentru a-și realiza scopul. Pe plan internațional se intensifică protestele împotriva abuzurilor puterii coloniale.

La intervenția Consiliului de Securitate al O.N.U. se formează un Comitet pentru bune oficii, care aduce din nou cele două părți la masa tratativelor. După discuții aprinse, la 17 ianuarie 1948 se încheie acordul „Renville” (după numele vasului comercial la bordul căruia s-au desfășurat negocierile).

Prin acest acord, Republica Indonezia este recunoscută pe plan internațional, dar teritoriul său restrîns numai la părți din insulele Sumatra și Java. Fosta putere colonială nu se poate împăca cu situația. În interiorul republicii se manifestă nemulțumiri deschise, urmate de tulburări, provocate de prevederile acordului. Profitînd de această situație, trupele olandeze declanșează, la 19 decembrie 1948, a doua „operație polițienească”, violînd fățiș prevederile celor două acorduri încheiate. Acțiunile militare sînt înverșunate. Este bombardată Jogyakarta (capitala de atunci a Republicii Indonezia), se instituie blocada teritoriului republican și se intensifică măsurile menite să provoace lichidarea economică a statului. Trupele de desant aerian olandeze sînt întrebunțate pentru a ocupa principalele orașe, precum și punctele de importanță strategică ale teritoriului indonezian. Sînt arestate majoritatea oficialităților republicane. Dar acțiunile de rezistență împotriva ocupanților se intensifică și în scurt timp trupele olandeze sînt obligate să treacă la apărare. Aplicînd strategia războiului de guerilă, detașamentele republicane îl obligă pe adversar să poarte un război pentru care nu este pregătît și căruia nu-i poate rezista timp îndelungat.

Trupele olandeze încep să se retragă din zonele ocupate, iar la 24 iunie 1949 părăsesc Jogyakarta. La 27 decembrie 1949, Olanda recunoaște independența Republicii Statelor Unite ale Indoneziei în cadrul unei uniuni olando-indoneziane. La 17 august 1950, Indonezia se proclamă republică unitară, iar la 10 august 1954 uniunea este denunțată de către guvernul indonezian. Din acest moment raporturile dintre cele două state sînt edificate pe baze egale, fără nici o prevedere care să amintească de vechea situație.

■ Căpitan NICOLAE DOLGHIN

Războaie și conflicte locale

INDONEZIA 1945-1946

„PE AICI INAMICUL NU VA TRECE”

pagini inedite ale eroismului românesc din vara anului 1917

După cum este bine cunoscut, participarea României la primul război mondial a fost determinată de necesitatea obiectivă a formării statului național unitar. Idealurile înalte și drepte care animau întregul popor român pentru eliberare și reîntregire națională le regăsim amintite și în „Gazeta Ostașilor” din 11 septembrie 1916 sub semnătura lui Onisifor Ghibu: „Ce vrem noi oare? Noi nu vrem să cucerim pământul altora, noi voim să luăm îndărăt pământul nostru, care ni s-a luat cu nedreptate și în care patru milioane de români au fost asupriți sute (...) de ani. Noi vrem să scăpăm din robie pe frații noștri din Transilvania și Bucovina; vrem să redobândim pământul în care își dorm somnul de veci arhanghelii neamului nostru: Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare. Noi vrem pământul străvechi al părinților noștri, al fraților noștri... Nu vrem răul nimănui, dar vrem dreptate pentru noi și frații noștri...”

Pentru dreptate au luptat legendarii eroi, așa cum rezultă și din documentele de mai jos, intrate nu demult în bogatul fond al Muzeului Militar Central. Ele provin din arhiva personală a generalului de armată Constantin Vasiliu-Râșcanu (vezi și „Lupta întregului popor” nr. 1/1984, p. 94—95) care, în vara anului 1917, era căpitan și comanda Batalionul II din Regimentul 3 vânători — aflat în organica Diviziei a 5-a română. Este vorba de câteva ordine de operații și rapoarte redactate pe cîmpul de luptă în intervalul 25.07—28.07.1917, atunci cînd armata română a înscris în analele sale epopeea Mărăști, Mărășești și Oituz. După cum menționează documentele vremii, Divizia a 5-a română a intrat în poziție în cursul nopții și în dimineața zilei de 25 iulie se afla în sectorul Moara Albă — Moara Roșie — marginea de sud a satului Doaga, pînă la Siret, în direcția Furceni — conform celor menționate în darea de seamă înaintată de Armata I română Marelii Cartier General, referitoare la acțiunile din aceste zile: „...Linia principală de rezistență ocupată de trupele noastre este liziera vest pădurea Călini, pe la pădurea Cotul Lușei, cota 58—55 vest Doaga, liziera sud satul Doaga pînă la Siret... Trupele Diviziei a 5-a au lăsat infanteria (adversă — n.n.) să se apropie pînă la 100 de pași, iar în urmă deschizînd un foc puternic de arme și mitraliere au contraatacat la baionetă și au respins atacul inamicului dintre satul Doaga și Străjescu. Inamicul a avut pierderi mari, lăsînd cîmpul de luptă plin de cadavre. În urma acestor acțiuni s-au semnalat mișcări de retrageri

ale unor unități inamice și s-a dat ordin trupelor să profite de aceasta și să urmărească pe inamic”.

La unele din aceste acțiuni se referă și documentele pe care vrem să le facem cunoscute și pe care le reproducem în continuare:

Locul de plecare P.C. Doagele data 25.07. 1917 ora 12.30

Comand. căpitan Vasiliu

Către comand. R.V.

Bombardamentul violent de artilerie ce mă bate de 4 ore mi-a pricinuit pierderi în efectivul companiilor pe care nu pot să vi le comunic acum exact. Începe a se pronunța atacul infanteriei. Dreapta mea nu e asigurată avînd un gol de 500 m. Rog luați măsuri să mi se asigure dreapta. Nu pot face legătura telefonică din cauză că bombardamentul rupe firul.

Căpitan C. Vasiliu

Locul de plecare Pădurea Prisaca data 26.07. 1917 ora...

Comand. B. II

Către Comand. R3 V.

La ordinul dumneavoastră am onoare a raporta:

1. Legătura s-a făcut cu Reg. 8 Buzău chiar la instalare, iar această legătură s-a rupt la ora 19.30 cînd s-a retras.

2. Companiile 5 și 6 s-au instalat pe poziții la orele 8 dimineața (...).

3. Acțiunea a decurs în modul următor: la ora 8 dimineața, împreună cu d. maior Culici, conform ordinului d-lui colonel Lișcu am ocupat poziția indicată pe schiță. Oamenii au început să-și facă măști. Am trimis să mi se facă legătura telefonică cu Regimentul ce nu s-a putut stabili decît la ora 14 prin artilerie.

La ora 9.30 a început bombardamentul artileriei inamice care a durat mai bine de 5 ore producîndu-mi pierderi în ofițeri și oameni. În acest timp infanteria dușmană a încercat atacul asupra companiei a 6-a însă a fost mereu respinsă.

La ora 19 reîncepe un bombardament violent de artilerie dușmană cu calibrele 210 și 150 asupra tranșeeilor și

Arh. M. Ap. N.-M.St. M., fond M.C.G., Secția operații, dosar nr. 17/4 a/1917, f. 226—229 (Dare de seamă a Armatei I, nr. 5551 din 26 iulie 1917).

Au spus: „Pe-aici nu se trece” și inamicul a fost oprit.

Adăposturi militare din timpul primei conflagrații mondiale

satului Doaga. La ora 7.45 legătura cu R. 8 Buzău este ruptă iar la ora 8.05 pe lângă atacul artileriei concentrat numai asupra tranșeeilor companiei a 5-a, sînt atacat din satul Doaga de dreapta și în spate.

În acest timp compania a 5-a este atacată de infanteria inamică din fața și cu focuri de mitralieră (lipsă restul raportului — n.n.)...

Locul de plecare P.C. Pădurea Prisaca data 27.07.1917 ora 13.20.

Comand. R. 3 Vinători

Către Comand. Bat. II

1. În sectorul nostru inamicul ocupă satul Doaga pînă la Siret.

2. Divizia a 5-a ia ofensiva (...).

6. Primul obiectiv: satul Doaga. Pentru atac Bat. I maior Ignătescu va ataca de front în sectorul său satul Doaga cu puține trupe și mitraliere iar pe la dreapta va căuta să întoarcă cu grosul satul Doaga pe la vest.

R. 8 Inf. va ataca de asemenea de front în sectorul afectat satul Doaga cu puține trupe și mitraliere mai multe, iar cu grosul prin insula împădurită, va căuta să întoarcă satul Doaga pe la est: ținînd în același timp de front pădurea de la estul satului Doaga și Străjescu(...).

9. După ce satul Doaga s-a cucerit, batalionul maior Ignătescu se va organiza cît mai repede pe liziera de sud a satului pregătindu-se pentru al doilea obiectiv: satul Străjescu. După ce batalionul maior Ignătescu a părăsit tranșeele cap de pod — o unitate pe care o voi indica la timp va ocupa aceste tranșee, alta va ocupa pe cele ale R.8 infanterie. După ce Doaga este definitiv cucerită, rezerva ocupă complet tranșeele cap de pod.

10. Ora pornirii la atac se va comunica de Divizie (...).

17. Se adaugă acestui ordin două anexe. Aceea dată de domnul general Grigorescu se va citi și explica tuturor. Trebuie să învingem. Dușmanul trebuie gonit din țara noastră.

Comand. Reg. 3 Vinători

lt. col. Jujescu

Loc de plecare, linia de tranșee, data 27.07.1917 ora 23 Comand. Bat. II

Către Comand. Regiment 3 V.

Companiile 6 și 7 au fost atacate la instalarea lor de inamic care a ajuns pînă la rețelele de sîrmă unde a fost respins.

Sectorul e prea întins, rog a mi se da și compania a 5-a.

Mă leg la dreapta cu un batalion din Reg. 7 Prahova (Bat. II căpitan Constantiniu) și la stînga cu Batalionul nostru I (maior Ignătescu).

Toți oamenii sînt bine și luptă cu curaj. Pe aici inamicul nu va trece.

Comandantul Bat. II

căpitan C. Vasiliu

Acestea sînt doar cîteva din ordinele care au circulat în acele zile de foc ale anului 1917. Datorită bărbăției cu care au luptat ostașii noștri, înaintarea germană a fost încetinită și apoi oprită. În urma pierderilor suferite, cît și a focului de artilerie de pe malul de est al Siretului, care a lovit puternic flancul drept al unităților germane, comandamentul inamic a hotărît să-și deplaseze efortul ofensiv spre vest. Deși pierderile armatei române în această operație au fost deosebit de mari, totuși, datorită spiritului de sacrificiu dovedit de ostașii noștri și dragostei profunde pentru patrie, idealurilor înălțătoare care i-au îmbărbătat în luptă — idealuri împărtășite de întreaga națiune română — inamicul, superior numeric, nu a putut trece.

■ NECULAI MOGHIOR
■ ADRIANA TUCĂ

Misiunile colonelului Rudeanu

(urmare din pag. 43)

o armată aliată de mai mult ca o jumătate de milion de soldați, dar, încă, ar vedea cîzînd în mîinile Imperiilor Centrale toate bogățiile solului și subsolului nostru și un teritoriu cheie: poarta Rusiei de sud și a întregii Peninsule Balcanice. Odată instalate în România, Imperiile Centrale se vor găsi la frontiera Rusiei de sud, partea cea mai vitală a Rusiei: la Dunăre și la Marea Neagră. Legătura lor pe mare cu Turcia va fi asigurată și Bulgaria va fi atrasă în alianța lor.»

Generalul șef, care ascultase cu atenție, zise: «E regretabil». Apoi se întoarse, tot încet și liniștit, la biroul său. Îmi dete mîna și mă invită să iau dejunul cu el. [...] În tot timpul mesei, generalul șef nu pronunță un singur cuvînt. Tăcerea sa îmi apărea ca impusă de dorința de a-și păstra cît mai mult prestigiul [...].

Cînd dejunul fu terminat se sculă, se apropie de mine și îmi zise:

«Nu se poate cere armatei române să intervină în starea de nepregătire în care se găsește. N-am nimic împotriva Convenției».

Îmi dete mîna și adăugă:

«Sper să vă mai văd».

Fără a mai vorbi cu cineva, plecă la biroul său. Locotenent-colonelul Buat îl urmă.

Împreună cu generalii de Castelnau și Pellé, am ieșit în parcul hotelului [...].

Am cerut voie să mă retrag. Generalul Pellé dete ordinul să vină automobilul. Am mulțumit celor doi generali de bună voință cu care mă primiseră. M-am urcat în automobil și m-am întors la Paris. Plecam de la Marele Cartier General francez cu credința că generalul șef Joffre era convins de toată importanța strategică ce avea intervenția României, fie de partea Imperiilor Centrale, fie a Antantei, precum și de imposibilitatea momentană în care armata noastră se găsea ca să înceapă un război alături de Antantă. «După cum îmi spusese, nu avea nimic de zis împotriva semnării Convenției de guvernul francez. Eram mulțumit [...]»

¹ Raymond Poincaré, *Au service de la France. Neuf années de souvenirs*, vol. VI Les Tranchées 1915, Paris, 1930, p. 216

² General Rudeanu, Albert Thomas, *București*, 1934, p. 41-46 (Prin acordul semnat, Franța se angaja să dea, întreg concursul pregătirii armatei române, furnizîndu-i pentru început 40 de avioane, 50 000 kg de pulbere de artilerie, 50 milioane de cartușe de infanterie, 200 000 proiectile de artilerie, plus unele materii prime strategice.)

³ Alexandru Em. Lahovary (1855-1950)

⁴ Alexandre Etienne Millerand (1859-1943), ministru de război al Franței între 27 august 1914-29 octombrie 1915.

⁵ Generalul Joseph-Jacques Joffre (1852-1931), șef al Marelui Stat Major (1911-1914) și apoi al Marelui Cartier General francez (1914-decembrie 1916).

⁶ Thèophile Delcassé (1852-1923), ministru de externe al Franței între 27 august 1914-12 octombrie 1915.

HENRI GAIDOZ: Românii sînt un popor unitar

Henri Gaidoz (1842-1932) este unul dintre cei mai renumiți erudiți ai Franței de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul veacului nostru. Specialist în domeniul arheologiei și mitologiei, el este cunoscut prin lucrările sale privind cultura și miturile vechilor gali. A predat geografia și etnografia la Școala de științe politice chiar din anul întemeierii acesteia (1872). A deținut funcția de director pentru limba și literatura celtică la Școala de înalte studii de la Paris. În „Revue de Paris” din 15 mai 1894, Gaidoz a publicat studiul „Les Roumains de Hongrie. Leur origine. Leur histoire. Leur état present”. (Românii din Ungaria. Originea lor. Istoria lor. Starea lor prezentă.) Articolul a fost imediat tradus în limba română de George Moroiianu „în momentul, cum el însuși spune, cînd atențiunea tuturor românilor este îndreptată spre Cluj”, unde „se debate marelui proces al memorandumului”. Este cazul să bînuim legătura dintre studiul lui Gaidoz și interesul stîrnit în opinia publică europeană de mișcarea națională a românilor din Austro-Ungaria. Cit despre importanța lucrării, autorul traducerii nu ezită să susțină că „fără îndoială, va fi pusă printre cele mai bune din cîte s-au publicat în anii din urmă în străinătate asupra românilor și valoarea ei crește prin faptul că autorul cunoaște perfect raporturile etnografice, politice și sociale ale tuturor naționalităților din monarhia habsburgică și ale românilor în particular”.

Redăm mai jos cîteva pasaje din studiul etnografului francez.

„Se înțelege dintr-o privire, întinzînd o hartă etnografică a domnului Kiepert, de pildă: toată partea răsăriteană a Ungariei este românească, nu numai Transilvania, ci și comitatele din vestul Transilvaniei (...).

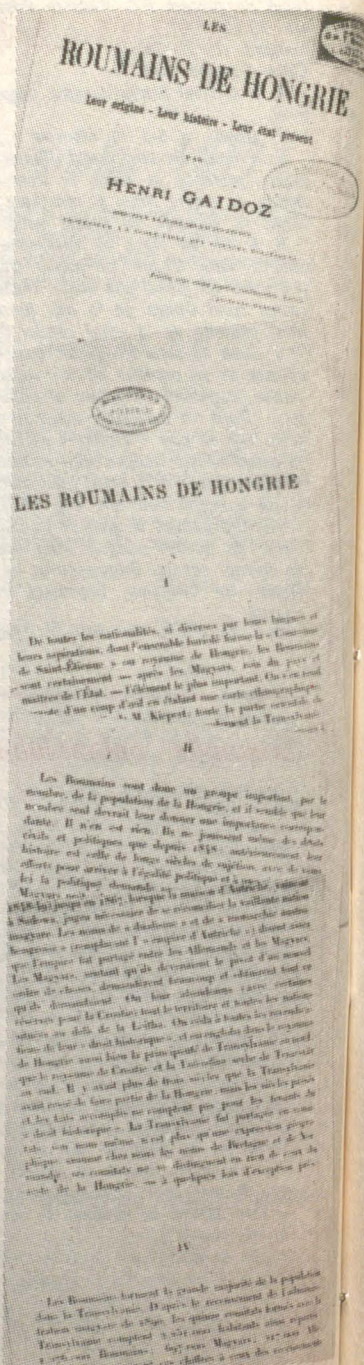
Românii ocupă în Ungaria un spațiu aproape tot atît de mare ca și cel ocupat de unguri. Numai frontiera politică, adică o linie fictivă, îi separă de frații lor din regatul României. Astfel, simpla vedere a unei hărți etnografice dă despre națiunea română o idee cu totul diferită de cea pe care o dau hărțile obișnuite, căci geografia zisă politică este pentru naționalități un adevărat pat al lui Procust. Pe o hartă etnografică se vede națiunea română formînd un cerc vast, compact peste tot, cu excepția centrului. În mijloc chiar, în Transilvania, se vede un grup de secu- ci (...) și cîteva insule de populație

germană, sașii, cum sînt numiți, descinzînd din coloniștii chemați de regii Ungariei în secolele XII și XIII. Tot restul este românesc de la Marea Neagră pînă în cîmpiile Ungariei și de la Nistru la Dunăre: dar acest vast domeniu a fost împărțit de istorie și prin ambiția marilor state” (p.3—4)

„Românii formează marea majoritate a populației în Transilvania. După recensămîntul administrației ungare din 1890, cincisprezece comitate care formează Transilvania numără 2 251 000 locuitori, astfel repartizați: 1 276 000 români², 697 000 unguri, 217 000 germani. Comparînd aceste cifre cu cele ale recensămîntelor făcute anterior (sub regimul centralist) de o administrație germană se constată că românii sînt staționari, în timp ce germanii scad și ungurii sporesc” (p. 12)

„Ecoul revoluției franceze s-a făcut simțit pînă în Europa răsăriteană. În 1791, românii din Transilvania adresa- ră o jalbă împăratului Leopold II, pentru ca existența lor națională să- fie recunoscută prin constituția țării. Împăratul a primit favorabil această jalbă și a trimis-o Dietei Transilvaniei, care o respinse. În 1834 o petiționare similară, organizată de episcopii celor două rituri, nu avu mai mult succes: în adevăr, Dieta feudală a Transilvaniei care reprezenta națiunile privilegiate nu vroia ca recunoștin- ta drepturilor românilor să-și reducă vechile privilegii. Românii nu puteau să-și facă nici un loc în această societate care nu îi recunoștea. În 1845, un român de la Brașov cu studii de drept ceru un loc în administra- tia orașului său natal: i s-a refuzat pe motiv că era român. El a pornit un proces care a mers pînă la Viena; municipalitatea săsească, în memoriu său justificativ, invoca vechile ei privilegii care rezervau funcțiile publice numai sașilor și protesta „împotriva opresiunii și sărăcirii sașilor în favoarea românilor, contrariu legilor și privilegiilor care protejează națiunea săsească” (p. 16)

„Sadova³ schimbă orientarea imperiului. Ungurii, victorioși prin înfrîngerea imperiului, cerură anexarea Transilvaniei, motivînd prin vechi rapo- rturi istorice și prin prezența unui element maghiar important în Transil- vania (n.r. — dar minoritar întotdeauna românilor). Parlamentul ungar votă această anexare și, pentru a-i

Facsimile din lucrarea reputatului istoric francez

da o aparență de legalitate, făcându-se votată de o Dietă a Transilvaniei, întrunită la Cluj; numai că această Dietă fusese aleasă nu după decretul-lege din 1863, ci după legea feudală din 1734, astfel că românii nu au fost chemați să-și dea votul asupra unei măsuri care le ruina toate speranțele. Legea din 1863 asupra folosirii limbilor era *ipso facto* abrogată. Iată-i, deci, de la 1868, pe românii din Transilvania cetățeni sau, mai bine spus, supuși unguri" (n.r. — timp de 51 de ani) (p. 18)

„După anexarea la Ungaria, românii din Transilvania au trebuit să re-

nunțe la speranța de a face din Transilvania un mic stat românesc în interiorul monarhiei austriece, mărit cu colțul de sud-est al Ungariei sau Banatul Timișoarei (care este locuit de români) și Bucovina limitrofă, austriacă numai după 1775 și desmembrată de la Moldova. Românii au trebuit să renunțe la acest vis. Și mai este încă un vis mai îndepărtat — constată judicios istoricul H. Gaidoz, anticipând evenimente care se vor desfășura peste aproape un sfert de secol: reunirea într-un singur stat a pământurilor românești. Dar această realizare a „patriei române”, a Daciei (...) nu ar fi posibilă decât după un

cataclism european și după dislocarea monarhiei austro-ungare” (p. 18—19)

■ PAUL OPRESCU

¹ Românii din Ungaria. Originea, istoria și starea lor prezentă de Henri Gaidoz, traducere de George Moroianu, București, 1894, p. 3

² Recensăminte ulterioare atestau existența a circa 3 milioane de români.

³ Autorul se referă la bătălia de la Sadowa care a avut loc la 3 iulie 1866 și a decis soarta războiului dintre Prusia și Austria

Monumentele luptei

(urmare din pag. 41)

încă / Și-or fi în neamul românesc./ Căci rupti sînt ca din tare stîncă./ Românii orișunde cresc”; „Nu vărsați lacrimi pe mormintele eroilor, ci mai curînd slăviți-i în cîntece, așa ca faima numelui lor să rămînă un ecou prin legenda veacurilor”; „Aici odihnesc ofițerii și soldații eroi din Regimentele de infanterie 6, 15, 2, 10, 21, 24, 45, 61, 35, 46, căzuți pentru patrie”; „Patria recunoscătoare scumpilor săi fii”.

Monumentul de la Bartolomeu este încadrat cu opt obuze mari, din piatră, legate între ele cu lanțuri de fier.

DROBETA-TURNU SEVERIN. MONUMENTUL PARTIZANILOR MEHEDINȚENI DIN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. Este amplasat în centrul localității și a fost dezvelit la data de 9 mai 1977. Însemnul memorial are menirea să elogieze spiritul de luptă, de dăruire și de jertfă dovedit în anii primului război mondial de populația civilă din zonă, care, asemenea patrioților din alte centre ale țării aflate vremelnic sub ocupație străină, au sprijinit acțiunile armatei române ori au luptat ca partizani înapoia liniei frontului. Cei elogiați prin acest monument și-au încorporat eforturile în lupta întregului nostru popor pentru zdrobirea cuceritorilor militariști germani. Între numeroasele grupe de patrioți civili și de partizani care au acționat în aria Severinului s-a numărat și cea condusă cu vrednicie de sublocotenentul în rezervă Victor Popescu. Acesta s-a împrietinit mai întîi cu un tânăr student din Strehaia, pe nume Ion Prunesco. Apoi și-a găsit alți

tovarăși de luptă din rîndul populației civile. Împreună cureauă plaiurile Gorjului și Mehedinților, chemînd poporul să pună mina pe arme și să lupte fără frică de moarte împotriva cuceritorilor. Pe fațadele prăvăliilor, pe stîlpii de telegraf, pe cumpenele fîntînilor, pe garduri și chiar în biserici, Victor Popescu și oamenii lui lipeau afișe și fluturași prin care chemau la luptă populația din zonă. „Nu dați arme dușmanului — se spunea într-un astfel de afiș —, ci țineți-le ascunse sau trimiteți-le la noi în munți, ca să le întrebuișăm contra dușmanilor. Nu vă îndoiți de vitejia armatei române... Ea luptă și se va strecura în curînd prin munți ca să ne desrobească pentru totdeauna”. Cînd situația a fost favorabilă, patrioții ce acționau pe plaiurile Mehedinților, asemenea celor ce luptau în alte zone ale țării, au pus mina pe arme ori au sprijinit în fel și chip lupta dreaptă, eliberatoare a armatei române, mulți dintre ei cu prețul sacrificiului suprem. Monumentul ridicat în orașul Drobeta-Turnu Severin vine să ateste și să elogieze, totodată, această luptă.

Însemnul memoriei, creația sculptorului Constantin Lucaci, impresionează atît prin dimensiuni, cît și prin realizarea sa artistică. Pe un pedestal din beton placat cu marmură neagră (1 m înălțime) se înalță o lucrare plastică din inox (cca 20 m înălțime), de forma unei flăcări frumos stilizate. Pe piedestalul monumentului se află un grup statuar, ronde-bosse (cca 2 m înălțime), reprezentînd cinci personaje: o femeie și patru bărbați care simbolizează efortul făcut de masele largi populare din țara noastră — bărbați și femei, tineri și bătrîni, inclusiv de patrioții din zonele vremelnic ocupate — pentru zdrobirea inamicului. Pe fațada principală a piedestalului stă scris: „Glorie eternă partizanilor mehedințeni, tuturor patrioților care în timpul primului război mondial și-au jertfit viața în lupta împotriva cuceritorilor, contribuind la unitatea, independența și progresele patriei”.

COPERTA I: Revoluționari pașoptiști (pictură de Gh. Labin)

COPERTA IV: Regimentul 1 lăncieri (Albumul oștirii, 1860)
La instrucție, pe timp de iarnă

CARTEA DE ISTORIE

Gheorghe Zaharia,
**UNITATEA NAȚIONAL-STATALĂ,
INDEPENDENȚA ȘI PROGRESUL SOCIAL —
ESENȚA VIEȚII POPORULUI ROMÂN.**
Editura Militară, București, 1986

Recent, a văzut lumina tiparului cartea istoricului Gheorghe Zaharia, director adjunct al Institutului de Studii Istorice și Social Politice de pe lângă Comitetul Central al Partidului Comunist Român, reputat specialist în istoria modernă și contemporană a României.

Lucrarea se impune prin tematica cuprinzătoare, maniera nouă, interesantă, de analiză a faptelor, fenomenelor și proceselor istorice specifice, prin obiectivitatea științifică.

Autorul și-a propus și a reușit să analizeze, în cuprinsul celor 12 capitole ale lucrării, lupta românilor pentru unitate național-statală, independență și progres social — acestea fiind considerate de către autor, pe drept cuvânt, esența vieții poporului român. Este remarcabil faptul că autorul a cercetat și analizat aceste de-

ziderate caracteristice devenirii noastre istorice într-o strinsă condiționare reciprocă, ca un proces unic, legic, dialectic de dezvoltare și afirmare a poporului nostru.

Alcătuind pe criteriul cronologic, dar și problematic, lucrarea este fundamentată pe tezele și aprecierile cuprinse în opera teoretică a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, autorul punând în valoare noi și prețioase informații, în bună măsură inedite sau mai puțin cunoscute: documente de epocă din arhive românești sau din arhive de peste hotare, presa vremii, lucrări memorialistice ș.a.

Evidențind, încă din *Introducere*, legătura organică dintre diferitele momente de răscruce ale istoriei patriei, dintre eforturile depuse de generații succesive de români pentru

realizarea idealurilor de unitate, libertate și dreptate socială, autorul a consacrat primul capitol din lucrare semnificației făuririi statului feudal unitar român sub domnia lui Mihai Viteazul. Unirea politică realizată la 1600 de marele voievod, arată autorul, n-a fost decît „expresia unei necesități general resimțite, a unei aspirații împătășite de toți românii, generație de generație, aspirație vitală pe care vremurile au rănit-o de seori, dar n-au putut-o ucide niciodată” (p.22).

Transformările social-economice care au avut loc în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și la începutul secolului următor, dezvoltarea conștiinței de neam într-o conștiință națională au dat noi dimensiuni luptei poporului român pentru unitate și neatinare, pentru progres social.

Sub titlul generic de *Momente revoluționare deschizătoare ale epocii moderne* sînt analizate marea ridicare la luptă antifeudală și națională a țărânimii române din Transilvania sub conducerea lui Horea, Cloșca și Crișan, apoi revoluția de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, aceste evenimente vestind marile transformări revoluționare care au culminat cu revoluția română din 1848. Unirea

GHEORGHE ZAHARIA

**UNITATEA
NAȚIONAL-STATALĂ,
INDEPENDENȚA ȘI
PROGRESUL SOCIAL —
ESENȚA VIEȚII
POPORULUI ROMÂN**

EDITURA MILITARĂ

Moldovei cu Muntenia, în anul 1859 și formarea statului român modern

Faptul că pe steagul revoluționar din cele trei principate românești erau înscrise aceleași idealuri suptreme — desființarea servitutiilor feudale, eliberarea țărânimii iobage, cucerirea de libertăți democratice, scuturarea dominației străine și realizarea unității și independenței naționale — ilustra pregnant comunitatea de interese și aspirații ce-i unea pe fiii aceluiași popor, voința neclintită de a înainta pe calea progresului economic și social, spre unitate național-statală, independență și suveranitate.

Unirea Moldovei cu Muntenia în 1859, iar mai apoi măreața victorie obținută în 1877, pe cîmpul de luptă împotriva Imperiului otoman — evenimente care a semnificat cucerirea independenței depline a țării — au constituit momente de mare importanță în evoluția României moderne, dînd un nou și puternic imbold dezvoltării economice și sociale a țării.

Participînd la marile acte naționale și transformări care au jalonat istoria noastră în epoca modernă, clasa muncitoare s-a integrat organic în efortul pentru dezvoltarea țării pe calea progresului, pentru pregătirea și înfăptuirea marelui act al făuririi unității depline a tuturor românilor. *Partidul clasei muncitoare* — concludențează autorul — *a preluat și ridicat pe o treaptă superioară cele mai înalte idealuri ale gândirii progresiste românești și universale; el a fost conștient de faptul că lupta sa pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice era o etapă necesară pe calea înfăptuirii obiectivului său esențial, făurirea societății socialiste* (p.82).

Temeiurile luptei poporului român pentru înfăptuirea statului național unitar își găsesc în lucrare o amplă prezentare. Făurită prin eforturile susținute ale întregului popor, prin conlucrarea activă dintre toate clasele și categoriile sociale ale poporului român, Marea Unire din 1918 a reprezentat o adevărată piatră de hotăr în dezvoltarea României moderne. Acest eveniment a creat condiții favorabile pentru dezvoltarea forțelor de producție, pentru afirmarea și unificarea la dimensiunile întregii țări a mișcării muncitorești și a tuturor forțelor progresiste, a determinat noi perspective pentru progresul României. În acest context, s-a făurit în 1921 Partidul Comunist Român, detașamentul politic cel mai înaintat care a organizat și mobilizat acțiunile maselor populare. Pe acest fundal istoric, autorul realizează o frescă a societății românești în perioada interbelică, formulînd o serie de judecăți noi, adesea îndrăznețe, cu privire la dinamica vieții politice și la cadrul internațional în care a acționat România. În această ordine de idei, în lucrare se arată că asupra evoluției României, a politicii ei interne și externe, și-au pus tot mai mult amprenta deplasările din raportul de forțe pe plan internațional și îndeosebi după ascensiunea la putere a hitlerismului în Germania.

Creșterea pericolului fascist, amenințarea directă exercitată de Germania nazistă și Ungaria horthystă asupra integrității și independenței noastre naționale au dus, treptat, la coalizarea tuturor forțelor, partidul comunist militînd cu consecvență pentru unirea într-un front comun a

tuturor partidelor, grupărilor și cercurilor politice interesate în răsturnarea dictaturii militarofasciste și dezvoltarea țării pe calea libertății și independenței, a democrației și progresului social.

Modul în care s-a realizat revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, declanșată la 23 August 1944, este analizat prin prisma luptei forțelor revoluționare, democratice și patriotice pentru eliberarea țării de sub dominația Germaniei naziste și a contribuției României la înfrîngerea fascismului.

Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă a încununat cu succes lupta clasei muncitoare, a tuturor forțelor naționale — revoluționare, democratice și patriotice —, în frunte cu partidul comunist, descătușînd, totodată, uriașul potențial revoluționar al maselor populare, deschizînd drum larg afirmării pe arena politică a țării a forțelor progresiste și revoluționare ale societății românești și inaugurînd în acest sens o nouă eră în istoria României. Anilor revoluției și construcției socialiste — anii celui mai înalt grad de independență și progres social — autorul le consacră capitolul final al lucrării.

Victoria socialismului, generalizarea relațiilor de producție socialiste și statornicirea noilor structuri sociale au determinat încheierea și consolidarea unității social-politice și morale a tuturor claselor și păturilor societății, unite a cărei elocventă expresie o constituie adeziunea întregului popor la politica partidului comunist, la idealurile socialismului.

Dezvoltarea societății socialiste — se arată în lucrare — a cunoscut impulsuri noi și ritmuri accelerate o dată cu Congresul al IX-lea al P.C.R. care „a marcat o epocă nouă, cea mai fecundă, în amplul proces revoluționar de dezvoltare economico-socială a țării” (p.375). Unitatea și coeziunea oamenilor muncii în jurul Partidului Comunist Român constituie garanția apărării și consolidării libertății, independenței și suveranității patriei, a înaintării ferme pe calea făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate.

Alcătuită cu o exemplară rigoare și probitate științifică și scrisă cu respect pentru adevărul istoric, într-o formă accesibilă atît specialiștilor, cît și publicului larg cititor, lucrarea care face obiectul acestor rînduri se prezintă ca o realizare meritorie și se recomandă ca una dintre cele mai valoroase apariții editoriale din ultimii ani.

■ Prof. univ. dr.
NICOLAE PETREANU

**Maior Grigore
Alexandrescu,
Maior Ioan Pață,
ACȚIUNI
DE LUPȚĂ
ÎN LOCALITĂȚI,
Editura Militară,
București, 1986**

Literatura noastră militară și-a îmbogățit recent fondul cu o lucrare de certă utilitate, semnată de maiorii Grigore Alexandrescu și Ioan Pață, cercetători științifici la Centrul de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară.

Concepută în spiritul doctrinei noastre militare și avînd la bază sar-

cinile trasate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind îmbogățirea tezaurului de idei și cunoștințe necesare îmbunătățirii procesului de pregătire a forțelor armate și a celorlalte elemente ale sistemului național defensiv, noua carte, apărută în Editura Militară, cuprinde într-o succesiune logică conținutul principalelor acțiuni de luptă în și pentru localități. Încă de la început, autorii pun un accent deosebit pe relevarea importanței localităților și obiectivelor social-economice în dezvoltarea și apărarea României socialiste.

Pornind de la faptul că amplul proces transformator, caracteristic societății noastre socialiste multilaterale dezvoltate, a permis ca toate localitățile patriei să devină adevărate cetăți social-economice, realizatorii lucrării au evidențiat cu pregnanță că

în acest context, ele pot fi angajate în efortul general de apărare a patriei de către întregul popor. Localitățile dobîndesc un rol deosebit în sistemul acțiunilor militare, ca element de bază al apărării teritoriale, constituind piloni ai menținerii ferme a unor alinamente importante, centre de rezistență îndelungată și focare energice de hărțuire și uzare a agresorului. Astfel, așezările pregătite pentru muncă, luptă și apărare își pun amprenta asupra fizionomiei luptei armate care, așa cum se evidențiază în lucrare, va dobîndi trăsături noi și bogate, prin faptul că în întreaga activitate de organizare și ducere a operațiilor se va urmări utilizarea eficientă a tuturor avantajelor oferite de localități, iar luptele desfășurate pentru menținerea acestor obiective vor avea o pondere ridicată în ansamblul acțiunilor militare.

Cartea cuprinde aspecte cu valoare teoretică și practică privind modul de integrare a localităților în sistemul acțiunilor militare și note caracteristice ale organizării și ducerii apărării și ofensivei în așezările urbane și rurale. O atenție deosebită se acordă problemelor referitoare la pregătirea comandamentelor militare și a consiliilor locale de apărare, instruirii în comun a trupelor cu formațiunile de apărare și utilizarea cu eficiență a întregului potențial de care se dispune pe plan local pentru acțiuni desfășurate unitar în scopul înfrîngerii oricărui agresor care ar atenta la independența, suveranitatea și integritatea teritorială a patriei noastre.

Prin analiza atentă a uneia din problemele importante care preocupă arta militară actuală, lucrarea oferă o largă deschidere pentru noi abordări ale problematicei implicațiilor multiple și profunde ce le au localitățile în fizionomia acțiunilor de luptă specifice războiului de apărare cu participarea întregului popor.

■ **Colonel VALENTIN MOLDOVEANU**

Dr. Radu-Ștefan Ciobanu,
NEAGOE
BASARAB,
Editura Militară,
București, 1986

Urmărind tratarea unei teme generoase, cea a vieții și faptelor unor mari personalități politice, militare și culturale ale țărilor române

colecția „Domnitori și voievozi” a Editurii Militare se dovedește, încă o dată, consecventă atît scopolui propus, cît și valorii unanim apreciate a lucrărilor precedente.

Anii de domnie ai lui Neagoe Basarab (1512—1521) sînt analizați de autor cu minuție, atît din punctul de vedere al politicii interne (împrejurările înscăunării și implicit descendența din familia ilustră a Craioveștilor, structura statului, progresele deosebite înregistrate în viața socială,

politică, economică și culturală), cît și în legătură cu acele vremuri tulburi din Europa centrală și de sud-est. Imaginea de ansamblu este cea a unei perioade de stabilitate și prosperitate internă și de deosebit de valoroasă creație culturală, în timp ce în relațiile externe se realizează un echilibru între Poartă, care era în pragul apogeeului puterii sale în timpul stăpînului Selim I, și regatul Ungariei.

Acum 475 de ani urca pe tronul de la Tirgoviște unul dintre ctitorii de excepție ai culturii medievale românești, ale cărui *Învățăături* l-au determinat pe Bogdan Petriceicu Hasdeu să-l aprecieze a fi un „Marc Aureliu al Țării Românești, principe artist și filosof”. Fiul lui Pirvu Craiovescu și al Neagăii apărea „Blînd și cucernic, prudent, dar cu toate acestea posedă reale însușiri de militar” (p. 49), avînd o cultură aleasă, iar formația sa complexă și îndeplinirea unor înalte dregătorii și funcții l-au făcut încă din tinerețe „energic, capabil, talentat în minuirea armelor și manevrarea trupelor” (p. 61). A reușit, cu sprijinul puternicelor sale rude, să preia puterea „aducînd —

relevă autorul — liniștea și bunăstarea între români după agitații ani ai lui Mihnea cel Rău și Vlăduț” (p. 65). Concepția despre menirea domnitorului și cirmuirea statului este exprimată în remarcabila operă a literaturii române, *Învățăturile lui Neagoe Basarab* către fiul său Theodosie, rod al gândirii domnului, dar și al experienței acumulate de-a lungul secolelor de către poporul nostru, constituindu-se în „primul tratat românesc în domeniul filosofiei politice” (p. 69). Mesajul deosebit de valoros al *Învățăturilor* este cel al păcii, constantă tradițională a existenței românilor pentru care nici un efort sau sacrificiu nu este prea mare. Dar nu o pace cu orice preț. În momentul epizărilor mijloacelor diplomatice, domnitorul trebuia să organizeze lupta „că mai bine iaste moartea cu cinste, decît viața cu amar și cu ocară”. Pentru organizarea apărării erau întărite atît armata cît și cetățile, curțile domnești și așezămintele monastice fortificate.

Cirmuirea sa puternică, echilibrată — subliniază autorul — „a reușit să precizeze granițele țării, să impulsioneze sporirea populației... să încurajeze toate activitățile productive” (p. 135), iar pentru susținerea diplomației sale a adus elemente de mare efect în domeniul ceremonialului. În politica externă, o altă constantă decît cea a păcii a fost crearea unui front comun al tuturor românilor în fața răutăților vremii. Astfel, brașovenii și sibienii erau informați în detaliu asupra intențiilor și mișcărilor otomanilor, iar solia din 1519 la Roma și Veneția reprezenta atît Țara Românească Muntenia cît și Țara Românească Moldova. În domeniul artei, ctitoria sa de la Curtea de Argeș a intrat în patrimoniul cultural universal, constituind, împreună cu *Învățăturile*, două mari monumente reprezentative pentru civilizația românească, nemuritoare prin valoarea lor intrinsecă” (p. 193).

Prin expunerea clară, avînd cursivitate și bogăție de imagini și elemente, această carte, sîntem siguri, va fi bine primită de publicul larg, iar prin elementele documentare inedite și de interpretare personală a faptelor susținute de un bogat aparat critic în conformitate cu exigențele științifice, ea reprezintă un nou aport la îmbogățirea istoriografiei românești, furnizînd un instrument de lucru pentru specialiști.

O ultimă remarcă pentru iconografia elocventă, pentru bogata bibliografie selectivă și pentru ținuta tehnică îngrijită a cărții.

■ **MIRCEA SOREANU**

COMISIEI ROMÂNE DE ISTORIE MILITARĂ

Simpozion consacrat împlinirii a 2500 de ani de la prima atestare documentară a luptelor duse de poporul geto-dac pentru libertate și independență

La sfârșit de an '86, a fost organizat de Ministerul Apărării Naționale simpozionul dedicat împlinirii a două milenii și jumătate de la prima atestare documentară a luptelor de apărare duse de poporul geto-dac împotriva invaziei persane (514 î.e.n.). Simpozionul a încununat suita de manifestări politico-educative și științifice prin care, în toate județele țării, sub egida Comisiei Române de Istorie Militară și cu sprijinul organelor locale de partid, a fost sărbătorită epopeea războiului purtat de strămoșii noștri pentru apărarea vetrei străbune, pe care o primejdiau cotoptorii aparținând celei mai mari puteri militare din secolul VI î.e.n.: Imperiul persan.

În cuvîntul de deschidere, ministrul apărării naționale a R.S. România,

tovarășul general-colonel Vasile Milea, a precizat valoarea excepțională a evenimentelor desfășurate în urmă cu 2500 de ani, cînd strămoșii noștri s-au opus cotoptirii străine, ridicînd la arme întregul popor, așa cum vor face, apoi — mereu, cînd vor fi în pericol — de-a lungul întregii lor dăinuiri și statornicii în spațiul carpato-danubiano-pontic.

Comunicările au fost prezentate în plen și în două secțiuni: 1. Istoria socială, politică și militară a geto-dacilor. Relațiile lor cu alte popoare ale antichității: sciții, celți, bastarni, greci, romani; 2. Poporul român — continuator al tradițiilor de luptă ale poporului geto-dac pentru libertate și independență.

În deschiderea simpozionului, tova-

rășul Ion Coman, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., secretar al C.C. al P.C.R., a evidențiat marile realizări ale timpului socialist românesc, reliefind adevărul că poporul nostru cunoaște azi apogeul luptei sale pentru libertatea și independența patriei, că în evoluția societății românești împlinirea inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului constituie tot atîtea temeiuri de a aprecia Epoca Nicolae Ceaușescu drept cea mai rodnică perioadă din istoria multimilenară a patriei.

Tovarășul general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, adjunct al ministrului apărării naționale și secretar al Consiliului Politic Superior al Armatei, președintele Comisiei Române de Istorie Militară, a susținut comunicarea „Două milenii și jumătate de luptă neîntreruptă a poporului român pentru libertate și independență”, relevînd eroica existență a geto-dacilor și românilor, neasemuita lor dăruire și pilduitoarea lor abnegație de a înfrunta vicisitudinile istoriei, alesele lor virtuți ostășești dovedite în multe, marile și vitejeștile ridicări la luptă pentru apărarea gliei străbune.

Comunicarea conf. univ. dr. Gheorghe Zaharia — director adjunct al Institutului de Studii Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R. — intitulată „Opera secretarului general al P.C.R. despre trecutul glorios al poporului român” a abordat strălucita concepție a tovarășului Nicolae Ceaușescu des-

pre istoria noastră, unică și unitară, excepțională contribuție a conducătorului nostru la dezvoltarea științei istorice pe baza de nezdruclinat a materialismului dialectic și istoric, la cunoașterea și înțelegerea trecutului nostru glorios, la înlăturarea ideilor dogmatice, a rigidității de interpretare, a simplificărilor și tendințelor de mistificare a adevărului, acționind stăruitor pentru a ne reda nouă și lumii adevărata istorie din spațiul carpato-danubiano-pontic.

De larg interes și maximă receptivitate s-au bucurat, de asemenea, comunicările prezentate de academician Ștefan Pascu, academician Alexandru Rosetti, profesor dr. docent Dumitru Berciu, conf. univ. dr. Ion Ardeleanu, dr. Constantin Preda și colonel dr. Gheorghe Tudor privind epopeea rezistenței poporului geto-dac în secolele VI î.e.n. — II e.n. împotriva cotoritorilor, campania din 514 î.e.n. a lui Darius I în spațiul de viață și luptă al strămoșilor noștri, originalitatea, continuitatea și tradiția civilizației geto-dace, etnogeneza și statornicia poporului nostru, formarea limbii române, marile personalități ale lumii antice: Dromichaetes, Burebista, Decebal.

Lucrările desfășurate pe secțiuni au continuat demersurile de înaltă ținută științifică în abordarea istoriei spațiului carpato-danubiano-pontic. Generali și ofițeri activi și de rezervă, specialiști, cercetători din domeniul istoriei au abordat o problemă largă și semnificativă referitoare la societatea geto-dacă, relațiile acesteia cu alte semănții trace, cu celții, grecii, romanii și populațiile migratoare, latinizarea limbii poporului român, întemeierea și consolidarea statelor feudale românești, lupta poporului român pentru unitate și independență. Dintre comunicările privind perioada de după revoluția de eliberare socială și națională, anti-fascistă și antiimperialistă amintim Partidul Comunist Român, continuatorul celor mai glorioase tradiții ale poporului român pentru libertate și independență; Congresul al IX-lea al P.C.R. — moment crucial în dezvoltarea economică și socială independentă a patriei socialiste; Apărarea independenței și suveranității naționale — obiectiv fundamental al doctrinei militare a Republicii Socialiste România; Contribuția tovarășului Nicolae Ceaușescu la dezvoltarea gândirii și practicii revoluționare în pro-

cesul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate.

La încheierea lucrărilor, într-o atmosferă însuflețitoare, participanții la simpozion au adresat o telegramă conducătorului nostru de partid și de stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în care au fost exprimate afit semnificațiile pe care le au înalta cinștire și profunda omagiere a eroicelor tradiții și glorioaselor virtuți ale poporului, cit și dragostea fierbinte față de patrie, popor și partid, față de comandantul nostru suprem, totala adeziune a armatei la politica internă și internățională a României, legămîntul ăștiri de a înfăptui neabătut sarcinile reșeșite la Congresul al XIII-lea al partidului și din Directiva privind pregătirea militară și politică, de a acționa pentru afirmarea armatei ca înaltă școală de educație politico-educativă și culturală a tinerei generații, pentru cunoașterea măreșelor fapte ale înaintașilor, pentru prețuirea prezentului luminos și formarea încrederii în viitorul de aur al patriei.

■ Căpitan de rangul III
ILIE MANOLE

CONSFĂTUIREA COMISIEI ROMÂNE DE ISTORIE MILITARĂ ȘI A CONDUCERII FILIALELOR

La 4 decembrie 1986 s-a desfășurat în București prima consfătuire a Comisiei Române de Istorie Militară și a președinșilor și secretarilor de la cele 40 de filiale înfiinșate în anii 1984-1985, din inițiativa și sub îndrumarea nemijlocită a președintelui Comisiei Române de Istorie Militară. În scurta perioadă care a trecut de la înfiinșarea lor, filialele și-au perfecționat continuu activitatea și s-au dovedit viabile și utile în sfera cercetării fenomenului istoric militar și în domeniul educației patriotice, pentru cunoașterea istoriei poporului român, în general, și a istoriei militare în special.

Organizată în zilele în care poporul român a sărbătorit împlinirea a 2 500 de ani de la prima atestare documentară a luptelor strămoșilor noștri geto-daci împotriva invadatorilor persani și a 68 de ani de la Marea Unire din 1918, consfătuirea se înșcrie în climatul de înălțător avînt revoluționar cu care întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, înfăptuiește cu fermitate hotărîrile Congresului al XIII-lea, sarcinile celui de al optulea cincinal.

Participanții au auziat Raportul privind activitatea Comisiei Române de Istorie Militară și a filialelor sale în anii 1985/1986 și direcțiile de acțiune în perioada următoare. Ei au primit din timp proiectul Atribușilor Comisiei Române de Istorie Militară și ale filialelor, asupra cărora și-au spus cuvîntul în vederea îmbunătășirii lor.

În continuare, membri ai Comisiei Române de Istorie Militară au prezentat o suită de expuneri, menite să clarifice rolul și sarcinile filialelor, activitatea pe care trebuie să o desfășoare acestea pe plan local, în domeniul istoriei militare a poporului român:

Academicianul Ștefan Pascu a susșinut în fața celor prezenți o frumoasă și elocintă pledoarie privind rolul istoriei în educarea tineretului. În legătură cu importanța istoriei ca factor educativ, vorbitorul a arătat că educația patriotică reprezintă o problemă fundamentală, vitală, mai ales cînd este vorba de generația tinără, domeniu în care — așa cum afirma prestigiosul istoric — „sîntem în situația de a aprecia pozitiv activitatea majoră a Comisiei Române de Istorie Militară”.

Profesorul universitar dr. Dinu C. Giurescu, abordînd aspecte semnificative privind locul și rolul istoriei poporului român în istoriografia internațională, și-a axat expunerea asupra participării României la primul război mondial, relevînd caracterul just al acesteia și legitimitatea revendicărilor poporului nostru pentru desăvîrșirea unității sale naționale. Marea Unire din decembrie 1918 s-a integrat în procesul ireversibil și obiectiv din primele două decenii ale secolului XX pentru formarea statelor naționale. S-a subliniat ideea că istoriografia internațională situată pe temeiurile adevărului obiectiv a reflectat pozitiv actul revoluționar de la 1 Decembrie 1918, prin care poporul român și-a manifestat voința de a trăi în granițele unui stat unitar, liber și independent.

Conferenșiarul universitar dr. Ion Ardeleanu a prezentat preocupările recente din domeniul istoriografiei naționale. Au fost analizate, cu deosebit spirit de pătrundere, ultimele lucrări editate la noi și perspectivele școlii istoriografice românești. Fiește, se acordă atenția cuvenită prezentării adevărilor fundamentale ale istoriei poporului român. De asemenea, se manifestă poziție combativă față de teoriile neștiințifice ale unor pseudo-istorici străini, care vor să denigreză poporul nostru, istoria sa și dreptul său istoric asupra patriei și vetrei

străbune, unde s-a format, a vieții, a construit și a luptat ne-
content. În acest context, a fost relevant aportul deosebit al isto-
riografiei militare românești, al Comisiei Române de Istorie
Militară.

Generalul-locotenent dr. Ilie Ceaușescu a abordat „Pro-
bleme fundamentale ale istoriei militare naționale”. Pornind
de la adevărul afirmat în documentele partidului nostru — po-
trivir căruia cunoașterea tradițiilor, a istoriei proprii a fiecărui
popor constituie un factor de stimulare a dezvoltării, al pro-
gresului și al păcii — expunerea a reliefat faptul că trăsătu-
rile de bază ale istoriei poporului român, așa cum sînt ele în-
fățișate și în Programul ideologic al partidului și în alte docu-
mente de partid, sînt *autohtonă, veche, unitate și conti-
nuitate* evoluției sale istorice în spațiul carpa-to-danubia-
no-pontic, *lupta neîntreruptă pentru libertate și neafinare, vo-
cația construcției, a păcii și buneii vecinătăți*. Președintele Co-
misiei Române de Istorie Militară a subliniat faptul că istoria
militară națională este parte componentă, inseparabilă a isto-
rii generale a patriei și are misiunea de onoare de a cerceta
și argumenta, conform specificului domeniului său de refe-
rință, aceste trăsături istoriografice definitorii.

Cercetarea istorică obiectivă studind *formarea poporului
român*, direct legată de vechimea noastră în spațiul carpa-
to-danubiano-pontic, atestă faptul că strămoșii noștri ge-
to-daci — constituți ca popor statornic și liber pe aceste me-
leaguri încă în urmă cu două milenii și jumătate, numiți de
părintele istoriei, Herodot, drept „cei mai viteji și mai drepti
dintre tracii” — au trăit neîntrerupt aici. Tot aici i-au găsit și
ostile celei mai mari puteri ale antichității: Imperiul roman.
Prin împletirea civilizațiilor dacă și romană, în secolul III a
apărut aici o nouă entitate — poporul român, continuator et-
nogenetic al poporului geto-dac. De la romani, acesta a pre-
luate limba și unele elemente ale civilizației latine. Poporul ro-
mân și-a continuat existența în acest spațiu geografic pînă în
zilele noastre. Istoriei militare îi revine sarcina de a demon-
stra, cu date și fapte noi și semnificative, modul în care s-au
împletit cele două civilizații și cum a reușit poporul român
să-și perpetueze existența și să-și dezvolte formele organizării
statale în vecinătatea și sub presiunea altor imperii din jur,
pe care istoria le-a spulberat. De asemenea, expunerea a sub-
liniat existența îndelungată și prin excelență defensivă a orga-
nizării militare la romani. Conceptul și doctrina privind oas-
tea, ca organism militar și emanație permanentă a maselor
largi, au fost preluate de la geto-daci de către romani și afir-
mate necontent pînă în zilele noastre. Armata R.S. România
este continuatoarea directă și strălucită a acestui organism
militar existent de peste două milenii; însăși doctrina militară
a României contemporane își are rădăcinile în istoria multimi-
lenară a poporului român, care de la începuturile sale s-a ridi-
cat în masă, cu arma în mînă, pentru apărarea patriei împo-
triva unor inamici aproape întotdeauna superiori ca număr și
ca înzestrare.

Și *alte probleme relevate de președintele Comisiei Române
de Istorie Militară au prezentat un interes real pentru cei pre-
zenți la constătuire, așa cum a dovedit și cuvîntul participan-
ților la dezbateri.*

*Membrii conducerii filialelor au aprobat Raportul și Atribu-
țiile prezentate, au dat o apreciere unanimă conținutului de-
osebit de valoros al expunerilor. În continuare, spicuim cîteva
aspecte mai semnificative din luările de cuvînt.*

Generalul-maior Vasile Popescu și-a manifestat acordul
deplin cu materialele prezentate, cu atribuțiile ce revin filiale-
lor. Vorbitorul s-a referit pe larg la activitatea depusă de fi-
liala Argeș a Comisiei Române de Istorie Militară pentru cu-
noașterea istoriei poporului român în rîndul militarilor, sem-
nificative în acest sens fiind simpoziunile organizate cu prile-
jul unor evenimente deosebite din istoria poporului român:
cea de-a 65-a aniversare a fătării P.C.R., împlinirea a 21 de
ani de la Congresul al IX-lea al P.C.R., 2 500 de ani de la
prima atestare documentară a luptelor duse de geto-daci pen-
tru libertate și independență. Filiala a început întocmirea fișe-
lor pentru monumentele istorice din județ și pregătește edita-
rea unui volum de documente istorice.

Profesorul Anulin Cîrjea s-a referit la unele preocupări ale
filialei pe care o conduce: simpoziune în unități militare,
școli și întreprinderi, multiplicarea documentelor și materiale-
lor expuse în cadrul simpoziunelor și cu ocazia altor acțiuni
desfășurate și punerea acestora la îndemîna oamenilor din ju-
deț. Pe viitor, filiala își va intensifica activitatea pentru ca
populația din județ să înțeleagă mai bine trecutul de luptă al
poporului nostru.

Colonelul dr. Vasile Mocanu, membru al Comisiei Române
de Istorie Militară, apreciază pozitiv importanța constătuirii,
care este menită să ofere direcții clare de viitor pentru activi-
tatea filialelor, atît pe linia cultural-educativă, cît și aceea de
cercetare a aspectelor locale ale istoriei militare a poporului
român. În calitate pe care o are, a participat la constituirea
citorva filiale ale Comisiei Române de Istorie Militară, precum
și la unele dintre activitățile acestora, apreciindu-le ca fiind
„deosebit de frumoase, bogate și utile”. A remarcat afliuența
oșterilor de rezervă, a veteranilor din cel de-al doilea război
mondial, care au sprijinit nemijlocit demersurile istoriografice
și politico-educative cu materiale deosebit de interesante.

Dr. Dumitru Zaharia a arătat că filiala pe care o conduce a
organizat reușite activități educative în mai toate unitățile mi-
litare, în întreprinderi și instituții de învățămînt, iar eficiența
a fost cea dorită. În atenția filialei s-au aflat și tinerii care
urmează să intre în rîndurile forțelor noastre armate; în pe-
rioda premergătoare încorporării, aceștia au participat la
emoționante întîlniri cu veteranii de război. De asemenea, au
fost cercetate vestigiile unor cetăți dacice și au fost investi-
gate contribuția județului la războiul din 1877—1878, precum
și unele aspecte ale bătațiilor românești din anul 1917.

Colonelul dr. Vasile Alexandrescu de la Centrul de Studii și
Cercetări de Istorie și Teorie Militară a propus ca la organiza-
rea activităților care depășesc posibilitățile unei singure fi-
liale să colaboreze două sau mai multe filiale; cele care își
desfășoară activitatea în centre universitare puternice dispun
de posibilități mai mari și pot ajuta cu folos și oportun filia-
lele vecine. De asemenea, a remarcat necesitatea ca filialele
să contacteze și să activeze cît mai mulți veterani de război,
care dispun de documente, păstrează carnete de însemnări
personale, hărți, schițe, scheme etc. Asemenea documente pot
îmbogăți fondul Comisiei și filialelor.

Colonelul dr. Mihai Romanca a relevat faptul că planul fi-
lialei din conducerea căreia face parte a inclus activități polio-
tico-educative atît în colaborare cu Comisia Română de Istorie
Militară, cît și cu comitetul județean de partid. Numai în anul
1986, au fost organizate 57 de activități de acest gen.
Totodată, au fost scrise articole în presa locală și au fost va-
lorificate memoriile unor veterani de război. Pe viitor, filiala
preconizează cercetarea unor aspecte și evenimente privind istoria
militară a poporului român, mai puțin cunoscute.

Dr. Adrian Rădulescu a scos în evidență importanța acestei
prime reuniuni cu conducerea filialelor. Filiala Constanța
acordă importanță deosebită atît rolului educativ al istoriei,
cît și cercetării științifice și, îndeosebi, săpăturilor arheolo-
gice. Considerînd că, în Dobrogea, din punctul de vedere al isto-
rii militare interesează mai ales vestigiile epocii romane
— castrele —, care au fost mai puțin investigate prin săpă-
turi, afirmă că este necesară cercetarea arheologică a acesto-
ra, pentru a cunoaște mai bine însuși procesul etnogenezei
românești. Trebuie făcute — împreună cu unitățile militare
din Dobrogea — mai multe cercetări în limesul pontic și pe
fluviul Dunărea, precum și în valurile de apărare, care sînt mai
puțin cunoscute.

Dr. Viorel Faur referindu-se la activitatea filialei și-a ex-
primat convingerea că este eficientă popularizarea rezultatelor
acesteia prin editarea unor suplimente ale revistei județene, de-
dicată documentelor de istorie militară. Bunăoară, au fost pu-
blicate articole în publicațiile locale. Tot aici s-a organizat o
expoziție cu materiale aflate în posesia veteranilor: docu-
mente, obiecte, piese proprii de echipament militar. O reali-
zare de excepție: prima sesiune științifică, organizată cu forțe
proprii, profilată exclusiv pe fenomenul militar local. Vorbitorul
este de acord că prin cooperarea între două sau mai multe fi-

liale pot fi realizate acțiuni comune de anvergură și de mare eficiență, pe toate planurile.

Au luat cuvîntul și alți membri ai Comisiei Române de Istorie Militară și ai filialelor — istorici și cercetători ca dr. Viorica Moisuc, locotenent-colonel Romică Botezatu, Ion Moraru, colonel Aurel Petri, dr. Nechita Adăniloiaie etc. care au relevat valoarea constatării și au făcut propuneri importante.

Constătura, în întregul ei, se poate aprecia că a fost rod-

nică și a dinamizat bunul mers al Comisiei Române de Istorie Militară și filialelor acesteia, precum și calitatea muncii de cercetare a renumelui militar, contribuind la diversificarea formelor și mijloacelor de activitate în domeniul istoriei militare.

■ Locotenent-colonel ANGHEL FILIP

În atenția filialelor: PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICO-MILITARE NAȚIONALE din perioada aprilie—iunie

APRILIE

● **2/13 aprilie 1711** — Încheierea la Luck a Tratatului de alianță dintre Dimitrie Cantemir, domnitorul Țării Românești Moldova, și Petru cel Mare, țarul Rusiei, privind colaborarea celor două țări în lupta antiotomană. Articolul XI al tratatului menționa realitatea istorică a existenței graniței dintre cele două țări, pe Nistru.

● **15 aprilie 1762** — Înființarea regimentelor grănicerești în Țara Românească Transilvania.

● **6/18 aprilie 1877** — Decretarea mobilizării generale în România aduce sub arme, în numai zece zile, aproximativ 100 000 de oameni, dintre care 58 700 formau „armata de operațiuni”. Trupele române ocupă poziții de apărare pe Dunăre.

● **24 aprilie 1600** — Oastea voievodului Mihai Viteazul intră în Țara Românească Moldova, înfrînge cîteva rezistențe ale polonilor și ajunge la cetatea de scaun Suceava, care își deschide porțile în fața domnului român unificator.

● **24 aprilie 1574** — Oastea condusă de Ioan Vodă repurtează o importantă victorie împotriva trupelor otomane, la Ji-
liște.

● **26 aprilie/ 8 mai 1877** — Ca răspuns la acțiunile ofensive ale otomanilor, artileria română bombardează cetatea Vidin.

● **aprilie 1945** — Armata 4 română continuă luptele începute la 26 martie 1945 pentru zdrobirea trupelor hitleriste și horthyste din masivele muntoase Fatra Mare și Fatra Mică din Cehoslovacia; Armata 1 română desfășoară operația ofensivă dintre râurile Hron și Morava; Regimentul 2 care de luptă participă la luptele pentru eliberarea Austriei.

„Soarele la București răsare”

(urmăre din pag. 18)

atunci pe strada I.L. Caragiale (clădire existentă azi, pe aceeași stradă, la nr. 31, adăugîndu-i-se între timp un etaj). „În biroul meu din strada Caragiale 29 s-au tratat în mare parte și s-au încheiat convențiile noastre cu Aliații. Bineînțeles, amănuntele militare se discutau de Iliescu (n.n.: general D. Iliescu, subsecretar de stat la Ministerul de Război), cu Tatarinov (n.n.: colonel A. Tatarinov, atașatul militar al Rusiei) și cu ceilalți atașați”, notează I.G. Duca în memoriile sale.

În fine, după redactarea cunoscutelor convenții — una politică și alta militară, prin care aliații au recunoscut dreptul le-

MAI

● **9 mai 1877** — Proclamarea independenței de stat a României, consfințită ulterior pe cîmpul de luptă de armata română.

● **12 mai 113** — Inaugurarea la Roma a Columnei lui Traian în amintirea războaielor daco-romane de la începutul secolului II e.n.

● **12 mai 1945** — Încheierea participării glorioase a armatei române la războiul antihitlerist.

● **27 mai 1600** — Mihai Viteazul semnează actul care cuprinde titulatura de „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei” marcînd astfel unirea țărilor române într-un singur stat unitar, liber și independent.

● **29 mai 1821** — Înfruntarea trupelor otomane de către oastea pandurilor români la Drăgășani.

● **mai 1514** — Declanșarea războiului țărănesc condus de Gheorghe Doja.

IUNIE

● **11 iunie 1524** — Oastea Țării Românești Moldova, condusă de Ștefăniță Vodă, zdrobește un corp de oaste otoman la Tărășăuți.

● **14 iunie 1807** — Înfrîngerea trupelor otomane de către armata țaristă cu sprijinul unui corp de oaste românească la Obilești.

● **16 iunie 1462** — Atacul de noapte executat de Vlad Țepeș în fruntea unui corp de oaste asupra taberei otomane instalată lângă Tirgoviște.

● **iunie 1437** — Prima bătălie din cadrul marii răscoale de la Bobilna încheiată cu victoria țăranilor răsculați asupra armatei nobiliare.

● **iunie-iulie 514 î.e.n.** — Confruntarea militară a strămoșilor noștri geto-daci cu armata persană a lui Darius I.

■ Major GHEORGHE VARTIC

gitim al României asupra provinciilor românești din Austro-Ungaria, angajîndu-se, totodată, de a acorda sprijinul militar solicitat de guvernul român — semnarea celor două documente a avut loc, tot în mare taină, la 4/17 august 1916 în locuința ministrului de război, Vintilă Brătianu, din strada Țăranilor nr. 19 (vezi fotografia). Clădirea există și azi, la același număr, pe strada Aurel Vlaicu, și este de asemenea reședința unei misiuni diplomatice străine. Potrivit aceluiași memorii ale lui I.G. Duca, semnatarii și participanții la respectiva solemnitate au avut cuvîntul de ordine de a veni la locul cuvenit, separat, pe jos, pe căi ocolite și la intervale de cîte un sfert de ceas.

La zece zile de la semnarea respectivului tratat, România a intrat în război „pentru înfăptuirea unității sale naționale”, după cum se sublinia în nota guvernului român, înaintată cabinetului din Viena la 14/27 august 1916.

(urmăre din pag. 33)

abil, nu le au" a conchis Hitler. El a făcut aluzie la posibilitatea anexării unor teritorii la est de Nistru: «Priviți, deci, și chestiunea Transilvaniei în acest cadru larg. Eu am adus în Germania pe germanii din Tirolul de sud (trecut în stăpînirea Italiei — n.n.), dar acest ținut este o perlă». Guvernul român nu a acceptat însă niciodată sugestia conducătorilor naziști privind extinderea frontierelor române în est, în schimbul renunțării la teritoriul smuls prin dictatul de la Viena; la 26 iulie 1941, un funcționar al agenției de presă germane D.N.B., Schickert, îi spusese lui Bossy că „în schimbul expansiunii noastre spre est, se va da unungurilor linia Mureșului”.

În timp ce flutura în fața regimului antonescian posibilitatea revizuirii dictatului de la Viena sau a unor „compensații” teritoriale pentru teritoriul smuls României — soluție respinsă categoric de guvernul român —, Germania hitleristă desfășura o politică de jefuire a bogățiilor românești. După un dineu cu un grup de economiști germani, Bossy nota la 21 noiembrie 1941: „Se desprinde la toți voiața de a ne suge toată vloga economiei, fără contraprestațiune, nici măcar de natură politică”. Hitler însuși, în întrevederea cu Mihai Antonescu din 27 noiembrie 1941, a cerut să se facă „eforturi” pentru asigurarea livrărilor de cereale și petrol. La 10 decembrie 1941, Bossy notează că „Nemții cer livrări masive de cereale și petrol, dar fac dificultăți la fier și cărbune pentru furniturile de armament sau a unei cantități de aur pentru acoperirea inflațiunii de la noi”, rezultat al cheltuielilor de întreținere a armatei germane. La 13 decembrie 1941, Bossy a avut o convorbire, caracterizată de el drept „penibilă”, cu Clodius care a

stăruit pentru livrările de cereale: „Se pare că tot nu le-am dat destul. Din București se rezistă curajos”, scrie Bossy în jurnalul său. La 16 decembrie 1941, el consemnează: „negociierile economice cu Germania continuă a merge greu; ne dau puțin fier și ne cer multe cereale”.

Presiunile și spoliierile Germaniei hitleriste erau dublate de declarații ale liderilor naziști privind „prietenia” Reichului față de România. La 27 noiembrie 1941, Hitler i-a spus cu ipocrie lui Mihai Antonescu: „Pot să-ți declar că am toată prietenia pentru poporul român și că voi face tot ce-mi stă în putință pentru a câștiga și eu prietenia poporului român”.

A doua zi, Raoul Bossy a comunicat această declarație suveranului României, aflat în trecere prin Germania, spre Florența: „Deocamdată pot să-ți spun că (prietenia românilor — n.n.) o pierde definitiv”, i-a răspuns regele.

Jurnalul lui Raoul Bossy pune în lumină tensiunile și contradicțiile dintre regimul nazist și cel antonescian, precum și starea de spirit antifascistă a poporului român, ostilitatea lui profundă și statornică față de orice colaborare cu Germania hitleristă.

¹ Enciclopedia istoriografiei românești (coordonator: prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu), București, 1978, p. 69-70.

² Fl. Constantiniu, Izvoare noi privind istoria contemporană a României, în „Pagini de istorie românească și universală”, II, (1985), 1, p. 152-157.

³ Teroarea horthystă-fascistă în nord-vestul României (septembrie 1940 — octombrie 1944), coordonatori Mihai Fătu și Mircea Mușat, București, 1985.

⁴ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român, 8 mai 1986, București, Editura Politică, 1986, p. 8.

Mărturii germane

(urmăre din pag. 34)

La următoarea mea întrebare, dacă eventual Majestatea Sa dorește să facă un pas semnificativ în această problemă, regele a replicat că intrarea României în război este în viitor imposibilă, nici cu Germania, nici cu Rusia. România este o țară mică și și-ar pune în joc întreaga existență în război, pe cînd Germania își riscă numai cîteva provincii. I-am răspuns că este în interesele cele mai profunde ale Germaniei să fie clarificată asupra intențiilor politice ale românilor, deoarece aceasta influențează deciziile asupra continuării operațiilor militare (...)

Cînd am relevat rezultatele observațiilor mele din România și mai ales cele asupra înlînirii cu Majestatea Sa, pentru Germania reieșeau următoarele concluzii: o schimbare a cabinetului, din motivele arătate mai sus sau din voiața regelui, o consideram imposibilă; aceasta este posibilă numai printr-o puternică presiune din afară. Reprezentantul bulgar la București, Radev, mi-a declarat că putea fi în curînd în situația de a-l răsturna pe Brătianu, pentru insuccesele cabinetului actual, și printr-o promițătoare propunere către Brătianu, care printr-o interpelare a Bulgariei, orientată de Puterile Centrale, ar avea nevoie după aceasta de toate garanțiile pentru o neutralitate de durată. Mi se pare nesigur că s-ar putea da garanții de durată atîta timp cît România nu este de acord să ne dea dreptul de a utiliza și stăpîni drumurile românești. Prin aceasta România ar fi înlînuită de Puterile Centrale dacă nu ar lua parte la război, așa cum a procedat și Antanta la Salonic în Grecia. A lua o astfel de măsură mi se pare imposibil deoarece, așa cum a subliniat regele Ferdinand, întreaga comportare a românilor nu este definitiv stabilită, ci va depinde de mersul evenimentelor.

Mai trebuie încă subliniat că toate avansurile guvernului român în domeniul economic trebuie doar să rețină Germania de a pune probleme și condiții decisive în domeniul politic. Se tem actualmente de Puterile Centrale și se va vrea prin mici concesii să le mențină buna dispoziție. Orice înrăutățire a actualei noastre bune poziții militare ar schimba tabloul în România. De aceea trebuie să ne folosim în prezent puterea și vigoarea în așa fel încît să nu apară nici un pericol din această parte. Temerea că o intrare eventuală a trupelor germane în România ar putea duce la distrugerea cerealelor depozitate acolo, am discutat-o cu arhiepiscopul Netzhammer, care este un bun cunoscător al țării, așa cum o arată și cărțile sale, și el consideră că atîta timp cît românul are speranță să primească aur pentru mărfurile sale nu le-ar distruge. Prevăd că din contramăsuri ar rezulta cu totul alt mod de comportare.

Berlin, 25 februarie 1916

M. Erzberger, membru al Reichstagului

¹ M. Erzberger, Souvenir de guerre, Payot, Paris, 1921.

² Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes, Bonn, Rumänien, N° 11, Bd. 9.

³ Aprecierea este corectă, dacă ea se referă nu la „bulgari”, ci la cercurile conducătoare în frunte cu țarul Ferdinand de Saxa-Coburg, care suferiseră un grav eșec în 1913, prin dezlănțuirea și pierderea celui de al doilea război balcanic, la care participase ca adversară și România, alături de Serbia și Grecia și Imperiul otoman.

⁴ Ceea ce îi lipsea însă regelui Ferdinand I era dorința de a lupta alături de Puterile Centrale, pe care el o disimula.

⁵ Regele Carol I, mort în octombrie 1914.

Mareșalul Constantin Prezan

(urmăre din pag. 35)

iat funcția de șef al Marelui Cartier General. Din această poziție de înaltă responsabilitate militară a îndrumat activitatea de refacere a armatei române, a concurat la stabilirea obiectivelor campaniei anului 1917, la elaborarea planurilor de operații, a

condus convorbiri de comandament purtate cu reprezentanții aliați, a contribuit la succesul marilor victorii de la Mărăști, Mărășești, și Oituz. În 1918, Prezan — devenit general de corp de armată — a răspuns de operația de demobilizare temporară a trupelor impusă de pacea de la București, a coordonat apoi operațiile de alungare a trupelor inamice de pe întregul teritoriu național (1918—1919). Trecut în cadrele de rezervă (1930), a fost avansat mareșal. A fost, de asemenea, senator de

drept și membru al Academiei Române.

Genist, cu solide cunoștințe militare, s-a distins ca stat-majorist și ofițer de comandă. A opus numărului și armamentului superior ale adversarului, manevra pe spații largi și surprinderea; în atac, ca și în apărare a apelat la lovituri combinate, frontale și de flancuri etc. Meticulos, cu singe rece, s-a impus, așa cum re marca Nicolae Iorga, prin „ținuta și gură și vorba scotită (...) de cuge tare îndelungată”.

Comitele Albert Huet

(urmăre din pag. 35)

Universității Saxonice Transilvane, urmînd în această demnitate rudei sale Augustin Hedwig. Alegerea nu era înîmplătoare. Nobilimea pornise o înverșunată luptă pentru a-și asigura primatul politic absolut în principat, atît prin înăsprirea exploatării românilor, cît și prin îngrădirea, dacă nu suprimarea, libertăților publice. Între ele, și cele ale Universității Saxonice care apelase la luminile lui Albert Huet pentru a se apăra. Cu o impresionantă argumentare istorică el a obținut la 18 februarie 1583, la Cracovia, din partea voievodului transilvan Ștefan Báthory, ales rege al Poloniei, confirmarea privilegiilor sașilor. Dreptul sășesc, astfel codificat datorită lui Albert Huet și cronicarului Marcus Fronius, a permis Universității Saxonice să-și mențină multă vreme un rol economic de prim ordin, în bună măsură determinat de comerțul cu țările române extracarpătice. Întemeiat pe cercetările istorice, întreprinse cu seriozitate și cu mijloacele ce i le puseseră la îndemînă înaltele studii urmate, Albert Huet a susținut cu strălucire la 10 iunie 1591 în fața dietei principatului de la Alba Iulia o adevărată disertație despre originea, viața și comerțul sașilor.

Dar dincolo de activitatea susținută de apărare — potrivit concepțiilor vremii — a libertăților, dar și privilegiilor egoiste ale alor săi, Albert Huet s-a ridicat mai sus în înțelegerea imperativelor vremii, îndeosebi a necesității luptei antiotomane. De aici deplina sa angajare în efortul militar al lui Mihai Viteazul.

Susținător al alianței cu Habsburgii, Albert Huet a căutat să dea consistență și continuitate politică acțiunii principelui Sigismund Báthory. A urmărit cu atenție evenimentele desfășurate la sud de Carpați în

iară 1594/1595, în primăvara și vara anului următor, marcată de glorioasă rezistență de la Călugăreni condusă de Mihai Viteazul împotriva invaziei forțelor otomane ale marelui vizir Sinan pașă.

Legăturile Brașovului și Sibului cu tabăra Viteazului de la Stoenesti pe Dimbovița s-au menținut neîntrerupte, judele Albert Huet, acum la aproape 60 de ani, neezitînd să încalce în fruntea alor săi pentru a veni să se unească românilor în lupta comună antiotomană.

O narațiune a campaniei din toamna anului 1595 a detașamentului de sprijin format din 100 de toscani — atribuită lui Filippo Pigafetta — include și descrierea contingentului condus de Albert Huet între cei 7 000 de călăreți veniți cu principele transilvan: „sînt înarmați cu lăncii lungi cît sînt sulilele mijlocii de 25 de palme, poartă la șa buzdugan și la șold iatagan, atîrnînd de cealaltă parte a șei o sabie care străbate în jos (rezemată) de flancul calului, o foloșesc cînd călăresc și întrebunțează iataganul împotriva dușmanului (cînd luptă) pe jos; își apără viața și pieptul cu o cămașă de zale dînt-un pieptar și un spătar cu mînci și mînușă tot de zale și au pe cap un coif, după portul unguresc, care le acoperă tot gîtul și fața”.

După trecerea munților, oastea reunită a celor trei țări române — avînd în avangardă forțele conduse de Mihai Viteazul — a declanșat acțiunea antiotomană prin eliberarea Tirgoviștei. Corpul condus de judele Albert Huet împreună cu 2 000 de trabanji a format ariergarda în ordinea de marș, ulterior participînd la lupte alături de forțele lui Mihai Viteazul.⁴

Prelungită pînă la Dunăre, unde Giurgiu și cetatea din ostrovul Sfîntul George au fost eliberate, acțiunea antiotomană a dat lui Albert Huet măsura posibilităților luptei unite, cît și a figurii lui Mihai Viteazul. Astfel se vor explica atitudinea sa în vremea bătăliei de la Șelimbăr, participarea sa la dietele transilvane reunite de Mihai Viteazul, unificatorul.

După moartea Viteazului, Albert Huet a rămas credincios orientării politice antiotomane continuată de Radu vodă Șerban, iar contemporanii, între care cronicarul transilvan Michael Veyss, au consemnat memoriile cuvîntări ale comitelui sas, „prea învîțat bărbat în mersul afaceilor”⁵. Nu este de mirare că moartea lui Albert Huet în noaptea de 23 aprilie 1607 a fost anume marcată în cronicile transilvane „nu fără multe lacrimi ale tuturor stărilor”⁶.

Luptător antiotoman și colaborator al lui Mihai Viteazul, Albert Huet rămîne deopotrivă și un remarcabil învîțat al vremii sale. Gazdă italianului Franco Savori, secretarul lui Petru Cercel, și cu deosebire a ilustrului cărturar francez Jacques Bongars, el era descris de vicentinul Filippo Pigafetta în 1595 drept un „mare iubitor al neamului nostru, vorbind latina și italiana și domn bogat, de națiune sas”⁷. Atracția pentru Italia, largă viziune umanistă au susținut acțiunea lui Albert Huet pentru propășirea învățămîntului sibian. Iar valoroasa bibliotecă cuprinzînd comorile livrăști ale celui ce se numea latinește Huterus a străbătut vicisitudinile timpului, îmbogățind colecțiile muzeului Bruckenthal din orașul său.

⁴ Călători străini despre țările române, vol. IV, ed. Maria Holban, M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, 1972, p. 128.

⁵ V.Fr. Teutsch, Der Sachsengralt Albert Huet, Hermannstadt, 1875; Gustav Gündisch, Albert Huet, in Taten und Gestalten, Bilder aus der Vergangenheit der Rumäniendeutschen, I, ed. Dieter Drotleff, Cluj-Napoca, 1983, p. 117—119.

⁶ Călători străini despre țările române, vol. III, ed. Maria Holban, M.M. Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, 1971, p. 581.

⁷ Ibidem, p. 582—584.

⁸ Quellen zur Geschichte der Stadt

Brassó, vol. V, Brașov, 1909, p. 159.

⁹ Chronicon Fuchsi-Lupino-Oltardium, ed. Josephus Trausch, vol. I, Coronea, 1847, p. 237.

¹⁰ Călători străini despre țările române, vol. III, p. 553.

Henri Bernard, profesor emerit la Școala Militară Regală din Bruxelles și președinte de onoare al Uniunii Naționale a Evadatilor de Război, membru al Comitetului de Acțiune al Forțelor Belgiene din Marea Britanie în perioada 1940—1944, este un cunoscut autor și publicist belgian cu o prestigioasă activitate universitară și cu multiple preocupări în domeniul istoriei militare universale. Autor al Enciclopediei celui de al doilea război mondial, apărută în Franța și Belgia — alături de alți prestigioși profesori și cercetători ai fenomenului militar —, profesorul Henri Bernard acordă un spațiu amplu prezentării mișcării de rezistență din România din anii 1941—1944*, consemnând: „...Începînd din noiembrie 1941, germanii constată cu groază că actele subversive de la sondele de petrol de la Ploiești au micșorat produc-

î: Domnule Henri Bernard, sînteți cunoscut în România — și nu numai în țara noastră — ca un eminent specialist în istoria celui de-al doilea război mondial și, îndeosebi, ca istoric al mișcării de rezistență din Europa împotriva agresiunii naziste. Acum ați luat cunoștință de cartea **200 de zile mai devreme**, publicată în Belgia**. Care sînt opiniile dumneavoastră privind rezistența antifascistă a poporului român și importanța internațională a Actului de la 23 August 1944?

R: Sînt plin de admirație pentru mișcarea de rezistență

Convorbire cu HENRI BERNARD

Maior dr. MIHAIL E. IONESCU

ția cu 15–20%. Muncitorii de la uzinele de avioane, tancuri, piese de artilerie desfășoară un sabotaj științific, făcînd inutilizabile, prin defecte sistematice de fabricație, un mare număr de arme. La 12 iunie 1942, un incendiu devastează arsenalul militar de la Tîrgoviște. În iarna anului 1943 este incendiat depozitul uzinelor de armament de la Mîrșa și sînt distruse 70 000 de proiectile (...). În legătură cu declanșarea și desfășurarea actului de la 23 August 1944, autorul scrie: „Insurecția armată izbucnește la București la 23 (august — n.tr.), patru zile după cea de la Paris. În mai puțin de jumătate de zi, toate punctele cheie ale capitalei sînt ocupate și menținute, guvernul antonescian este răsturnat și șeful său arestat. Insurecția se propagă în țară, îndeosebi la Ploiești și în celelalte centre economice importante pe care mișcarea de rezistență le apără de distrugerea inamică. Armata întoarce armele (...). La 28 (august — n.tr.) nu numai capitala, dar și regiunea înconjurătoare sînt complet eliberate (...). La 30 (august — n.tr.) trupele sovietice intră în oraș. Ele au înaintat cu arma în bandulieră”.

Semnificația revoluției din august '44 este astfel apreciată de profesorul belgian: „Insurecția română prezintă o importanță capitală. Datorită ei o țară întreagă, cu resurse indispensabile pentru Reich, este smulsă inamicului brusc și fără bătălii importante. Poarta spre Europa Centrală este deschisă...”

REDACȚIA
Traducerea: Monica Fiscuteanu

Răspunzînd invitației revistei noastre, profesorul Henri Bernard a avut amabilitatea să ne acorde următorul interviu:

română și pentru eficacitatea ei, așa cum am scris și la rubrica „România” din „Encyclopédie de la guerre, 1939–1945” (...). Aș fi detaliat și mai mult istoria acestei mișcări de rezistență dacă aș fi avut elementele de care dispun domnii Ilie Ceaușescu, Florin Constantiniu și Mihail E. Ionescu, care au expus admirabil importanța fundamentală a acțiunii de la 23 August. Sînt de acord [cu autorii — n.r.] în a aprecia că această întoarcere a armelor a scurtat, fără îndoială, cu 200 de zile războiul în Europa. Cred că este vorba de un caz unic în istorie să vezi o armată, cum a fost armata română — intercalată între forțele germane, evident inferioară numeric — executînd o întoarcere magistrală. Ce organizare prealabilă și cită discreție! Este evident că rolul Rezistenței interne a fost foarte important pentru reușita operației.

Î: Ați predat mult timp la Școala Militară Regală din Bruxelles, primind titlul de profesor civil emerit. Care este opinia dumneavoastră asupra relației învățămînt–cercetare?

R: Relația învățămînt–cercetare este fundamentală. Dacă pentru fizică, chimie, biologie nu există nici un dubiu în acest sens, afirmația este la fel de adevărată și pentru istorie. Învățămîntul este steril dacă nu este completat de o cercetare constantă.

Î: Ați publicat recent o carte frumoasă — **Panorama unei înfringeri** — asupra bătăliei din Belgia și Dunkerque (10 mai – 4 iunie 1940). Am citit unele recenzii care subliniază valoarea științifică a lucrării dumneavoastră. Care vă sînt proiectele de viitor?

R: Datorită vârstei înaintate, nu mai dispun de forța fizică necesară pentru a întreprinde cercetări și a răsfosi arhivele. Am în schimb succesori la Școala Militară Regală, cercetători tineri, fervenți... În încheiere, vă asigur că păstrez o excelentă amintire despre vizita colegilor români la Bruxelles.

* Encyclopédie de la guerre, 1945, Editura Casterman, 1977, p. 363–366

** Ilie Ceaușescu, Florin Constantiniu, Mihail E. Ionescu, 200 jours plus tôt, Groeninghe Drukkerij, 1986, Belgique.

DIALOG cu cititorii

PENTRU TOȚI CEI CARE NE-AȚI SCRIS ÎN ANUL 1986: prezentul număr al revistei, fiind primul editat în 1987, ne oferă deosebit de plăcutul prilej de a vă mulțumi călduros pentru rodnicia colaborării. Se cuvin, de asemenea, sincere mulțumiri pentru felicitările și urările transmise nouă — colegiului și colectivului de redacție. Ceea ce ne doriți vă dorim, la rîndul nostru, spre bunul mers al revistei române de istorie militară, care — iată! — a intrat în al treilea an de existență pe frontul istoriografiei contemporane.

Capitan ILIE SCHIPOR, București: Considerațiile privind efortul economic și militar al poporului român pentru susținerea cauzei naționale în anii primului război mondial trebuie completate cu trimiterea bibliografice de rigoare.

Capitan PETRE OTU, București: Articolul despre „Cercetașii României” va fi pregătit pentru publicare în vara acestui an. Trimițeti, vă rugăm, și materialul iconografic adecvat.

Prof.dr. ANTON MOISIN, Brașov: Despre arta militară în studiul lui Mircea cel Mare au fost publicate mai multe studii în revista noastră. Sinteza pe care ați trimis-o, referitoare la rolul marelui voievod în făurirea artei militare medievale românești, se află la Comisia Română de Istorie Militară.

Prof. MIODRAG MILIN, Timișoara: Referitor la participarea voluntarilor sîrbi, în primul război mondial, pe frontul din Dobrogea, reproducem din studiul dumneavoastră rîndurile de mai jos: „Iarna 1915/1916. Atacată simultan de forțele copleșitoare ale Germaniei, Austro-Ungariei și Bulgariei, armata sîrbă, luptînd cu disperare, își căuta izbăvirea spre sud; traversînd cu imense sacrificii munții Albaniei, rămășițele epuizate ale unităților militare au fost în cele din urmă recuperate de flota franceză, pe insula Corfu. Aici a început și procesul de regenerare militară-politică a Serbiei. Comandamentul armatei a decis refacerea potențialului și prin constituirea trupelor de voluntari din numărul imens de prizonieri iugoslavi aflați în Rusia. Inițiativa s-a bucurat de însușirilor ecou, în cîteva luni concentrîndu-se la Odesa peste 18 000 de soldați, din care a luat ființă Divizia I de voluntari sîrbi.

Animăți de înalte sentimente, voluntarii sîrbi au dat frumoase probe de vitejie ostășească în toamna anului 1916, pe frontul din Dobrogea. Măturie elocventă a faptelor lor de arme stau și documentele păstrate la Arhivele Statului din București. * Astfel, luăm cunoștință că încă din zilele dramatice ale luptelor pe frontul din Dobrogea au fost distinși cu ordine și medalii de război românești în jur de 900 de militari sîrbi „pentru bravura și devotamentul ce au arătat pe cîmpul de luptă, în 1916”. Colonelul Jivan Mitrovitch, comandantul Brigăzii a 2-a de voluntari sîrbi s-a distins prin hotărîre și energie, „...prin vitejie și iscusință” în luptele din 25 august și 11—24 septembrie 1916. Colonelul Velibor Trebinatz, comandantul Regimentului 4 voluntari sîrbi «a condus

cu vitejie și avînt regimentul» în luptele de la 25 august—8 octombrie. «Deși rănit, a rămas în capul regimentului și l-a condus în toate luptele ce au urmat». Locotenent-colonelul Radosav Jivkovitch, din Regimentul 3 voluntari sîrbi «s-a distins în mod special în luptele de la 25 august și de la 5 și 6 octombrie, cînd a înaintat cu batalionul său cîntînd la atac. A fost rănit pe cîmpul de onoare». Locotenent-colonelul Aleksandar Stankovitch, din Regimentul 4 voluntari sîrbi s-a evidențiat prin «vitejia și îndrîjirea cu care a luptat la 25 august 1916; a respins un puternic atac al inamicului, l-a contraatacat, i-a ocupat pozițiunile și în aceeași zi a respins mai multe atacuri date de forțe inamice superioare numericeste. A fost grav rănit pe cîmpul de onoare». Maiorul Jovan Kostitch, din Regimentul 3 voluntari sîrbi s-a remarcat prin «vitejia și îndrîjirea cu care a comandat batalionul în aprigele lupte de la 5 și 6 octombrie 1916; după ce a respins toate atacurile inamicului, a contraatacat și i-a ocupat pozițiunile. A rezistat apoi cu tenacitate de la 19 septembrie la 8 octombrie, împotriva tuturor atacurilor date de forțe inamice superioare numericeste». Maiorul Vojin Maksimovitch, șeful de Stat Major al Diviziei I de voluntari sîrbi «la a secundat cu destoinicie și curaj pe comandantul diviziei în conducerea operațiunilor din Dobrogea, în 1916. La 5 septembrie, a luat dispozițiuni atît de bune încît a doua zi divizia a întreprins un contraatac care s-a terminat la 7 septembrie prin victorie, respingînd forțele inamice. În timpul luptelor de lîngă Amzacea (19—24 septembrie și 6—14 octombrie), a dat probe de energie și de hotărîre colaborînd de aproape la conducerea luptelor». Maiorul Bochkovitch din Regimentul 1 de voluntari sîrbi, la 6 septembrie 1916, dovedind curaj și o destoinicie remarcabile, a atacat cu batalionul său inamicul de la nord de Cocarcea. Fiind rănit la brațul drept și în piept, «i se pansază rănila, apoi reia comanda batalionului, atacă din nou pozițiunile inamice, le ocupă și le organizează pentru apărare. În seara de 19 septembrie răzbate în mod vitejesc în satul Amzacea și dă din nou dovadă de frumoase calități militare». Remarcabile au fost vitejia și energia cu care a luptat și sublocotenentul Franja Balatcha, din Regimentul 2 de voluntari sîrbi, «distingîndu-se în mod special la 5 septembrie, cînd a salvat o baterie română, amenințată de capturare, și la 6 octombrie, în cursul aprigelor lupte de la Amzacea».

Pentru «curajul și destoinicia ce au arătat în timpul operațiunilor din Dobrogea» unui număr de 141 de ofițeri sîrbi le-au fost conferite decorații de război — „Coroana României”, „Steaua României” și „Mihai Viteazul” —, iar 760 de subofițeri, gradați și soldați au fost distinși cu medalia „Virtutea Militară” de război, clasa I și a II-a, și cu medalia „Bravură și Credință” cu spade, clasa a II-a și a III-a.

Cot la cot cu ostașii români, voluntarii sîrbi au înscris momente memorabile de eroism pe pămîntul sînt al României, cu prețul generos a peste 8 000 de jefse pentru cauza dreaptă a celor două popoare prietene.

Locotenent-colonel (r) IOAN MIHĂILEANU, București: Articolul privind reorganizarea artileriei a.a. românești în perioada interbelică este, desigur, o continuare a articolului „Lupta împotriva fîntelor aeriene inamice la primele ei izbînzii”, pe care l-am publicat în numărul 4(10)/1986. Bogăția informațiilor și iconografia îndreptățesc intrarea studiului în fluxul redacțional, pentru a-l tipări într-unul din numerele viitoare.

Dr. DUMITRU V. FIROIU, Cluj-Napoca: Vă rugăm să luați legătura cu redacția.

Colonel ALEXE GHEORGHE: Încă nu am primit fotografiile care să ilustreze participarea tanchiștilor din Regimentul 2 care de luptă la războiul antifascist, pentru eliberarea patriei noastre și a țărilor vecine:

Ungaria, Cehoslovacia, Austria. Pentru a cinsti memoria ostașilor români care s-au jertfit cu vitejie, aducind lumina libertății pe pământul românesc și în cele trei țări vecine, vom publica în continuare articole și documente — inclusiv fotografii. Astfel, va fi evidențiat adevărul că armatele noastre au dat grele jertfe pentru victoria asupra fascismului, iar însemnele așezate deasupra locurilor unde au trecut în neființă ostașii noștri — și sint atitea și atitea în România, Ungaria, Cehoslovacia, Austria — merită căldura recunoștinței, cum spune unul din cîntecele noastre: „Presărați pe-a lor morminte/ Ale laurilor foi/ Spre a fi mai dulce somnul/ Fericiților eroi”.

Dr. DUMITRU ZAHARIA, Bacău: Am primit articolul „Aprecieri și ecouri în presa italiană despre eroismul românilor în luptele din vara anului 1917”. Vă mulțumim! Va apare, credem, în vara acestui an.

Locotenent-colonel MIHAI AVRAM, Alba Iulia: Ne bucură vrednicia și izbinzile cercului de istorie al unității militare în care lucrați. Despre săpăturile arheologice executate în colaborare cu Muzeul Unirii vom scrie într-unul din numerele viitoare, probabil sub genericul „De la filiale. Azi, Alba Iulia”.

Locotenent-colonel (r) SIMEON DIACONU, Iași: Pentru cercetări în arhive sînt necesare într-adevăr aprobările de rigoare. Fondurile Ministerului de Război și Arhiva M.Ap.N. nu fac, desigur, excepție. Or, dumneavoastră, pentru completarea studiului privind Regimentul de dorobanți „Războieni nr. 15”, aveți ne-

voie tocmai de documente din aceste fonduri. Pentru a avea acces la ele, adresați o cerere U.M.02600 București, după modelul: *nume și prenume* (nume purtat anterior); *locul și data nașterii*; *prenumele părinților*; *buletin de identitate, seria, nr., eliberat de, la data de*; *adresa exactă*; *locul de muncă și funcția* (pentru pensionari, ultimul loc de muncă și funcția pe care au avut-o). Din studiul trimis, vom folosi cîteva excerpte în grupajul „9 Mai. Proclamarea independenței de stat. Victoria asupra fascismului”, pe care îl pregătim pentru numărul viitor al revistei.

ȘTEFAN PLOȘOREANU, Bălteni-Gorj: Mulțumim pentru urări și aprecieri. Ne vom strădui să le confirmăm și în acest an, inclusiv în a fi combativi față de „cei care vor să denatureze adevărul istoric sau să-l întunece”. Dv., aparținînd unei familii în care veteranii de război numără trei generații și participînd la acțiunile antihitleriste din zona Călărași, aveți, firește, elemente „despre care ar fi multe de scris”. Așa că un redactor urmează să ia legătura cu dv. cit de curînd.

■ REDACȚIA

* *Fondul Consiliului de Miniștri, dosar nr. 13/1917, f.192-219, 229-235, 302-305. Documentele ne-au devenit accesibile prin semnarea lor de către tovarășul muzeograf Vasile Dudaș, de la Complexul Muzeal Timiș, Timișoara, și prin amabilitatea personalului arhivist de la instituția de păstrare din București. Folosim această împrejurare și le exprimăm cele mai sincere mulțumiri pentru ajutorul prețios acordat.*

Vechimea și continuitatea poporului român în spațiul carpato-danubiano-pontic oglindite în opera secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — **Redacția** 1(7), p. 1

ADEVĂRURI FUNDAMENTALE ALE ISTORIEI NAȚIONALE

Păstrarea neștirbită a vetrei străbune — obiectiv fundamental al doctrinei luptei întregului popor pentru apărarea patriei la români — **General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU** 1(7), p. 28
 Partidul Comunist Român — continuatorul celor mai glorioase tradiții ale luptei pentru apărarea patriei — **General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU** 2(8), p. 34
 Necesitatea obiectivă a formării și consolidării statelor feudale românești independente Transilvania, Muntenia și Moldova — **General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU** 3(9), p. 24
 2500 de ani de luptă pentru păstrarea ființei naționale, pentru unitate, libertate și independență — **General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU** N.S.* p. 24
 Unitatea — trăsătură definitorie a evoluției istorice a poporului român — **General-locotenent dr. ILIE CEAUȘESCU** 4(10), p. 20

CONDUCEREA DE CĂTRE PARTIDUL COMUNIST ROMÂN A SISTEMULUI NAȚIONAL DE APĂRARE

Concepția partidului nostru cu privire la apărarea patriei — **Colonel dr. VICTOR DEACONU** 2(8), p. 24
 Sistemul național de apărare, materializare a concepției Partidului Comunist Român cu privire la apărarea patriei de către întregul popor — **Colonel dr. AUREL PETRI** 2(8), p. 27

GETO-DACII „CEI MAI VITEJI ȘI MAI DREPTI DINTRE TRACI”

Vechimea și continuitatea în spațiul carpato-danubiano-pontic, caracteristici fundamentale ale istoriei poporului român — **Conf. univ. dr. MIRCEA MUȘAT, conf. univ. dr. ION ARDELEANU** N.S., p. 1
 Marea confruntare militară din anul 514 î.e.n. dintre geto-daci și perși — **Colonel dr. GHEORGHE TUDOR** N.S., p. 8
 Burebista, marele strateg al Daciei secolului I î.e.n. — **Prof. dr. ION HORAȚIU CRIȘAN** N.S., p. 11

* N.S. — număr special

Epopoea luptei dacilor pentru libertate sub conducerea regelui erou Decebal împotriva expansiunii romane — Prof. univ. dr. DUMITRU BERCIO	N.S., p. 13
Oastea geto-dacă: organizare, înzestrare, logistică — MIHAIL ZAHARIADE	N.S., p. 10
Sistemul de fortificații al geto-dacilor — FLORICEL MARINESCU	N.S., p. 18
Recitind pe Herodot — Prof. dr. VIRGIL CÂNDEA	N.S., p. 21
Epopoea rezistenței poporului geto-dac împotriva invaziei persane — Prof. univ. dr. DUMITRU BERCIO	4(10), p. 5
Spațiul carpato-danubiano-pontic, cadru esențial al unității etno-culturale a poporului român — Prof. univ. dr. ȘTEFAN ȘTEFĂNESCU	N.S., p. 27
Descoperirile arheologice, dovezi ale vechimii și continuității poporului român — Colonel dr. CRISTIAN VLĂDESCU	N.S., p. 46
Armatele marilor imperii care s-au confruntat cu geto-dacii — General-maior CONSTANTIN ANTIP	N.S., p. 23
Trepte ale împlinirii idealurilor românești de dreptate socială, neafirmare și unitate națională — Dr. FLORIN CONSTANTINIU	N.S., p. 33

1900 DE ANI DE LA URCAREA LUI DECEBAL PE TRONUL DACIEI

Decebal — mare strateg și om politic al lumii antice — Academician EMIL CONDURACHI	1(7), p. 4
Oastea geto-dacilor — factor activ în lupta împotriva cuceririi străine, pentru libertate și independență — Colonel dr. GHEORGHE TUDOR	1(7), p. 6
Dacia și poporul dac în scrierile autorilor antici — MIHAIL ZAHARIADE	1(7), p. 10

600 DE ANI DE LA URCAREA PE TRON A DOMNITORULUI MIRCEA CEL MARE

O glorioasă și îndelungată domnie consacrată afirmării idealurilor de libertate și independență la români — Conf. univ. dr. MIRCEA MUȘAT, conf. univ. dr. ION ARDELEANU	3(9), p. 1
Cîntor și unificator de țară, domn până la Marea cea Mare — Locotenent-maior MIRCEA DOGARU	3(9), p. 3
Isusit diplomat de anvergură europeană — Colonel dr. GHEORGHE ROMANESCU	3(9), p. 5
Rovine. Strălucita birușină antiotomană a oastei celei mari, condusă de ilustrul voievod — Colonel VASILE MOCANU	3(9), p. 7

165 DE ANI DE LA IZBUCNIREA REVOLUȚIEI CONDUSE DE TUDOR VLADIMIRESCU

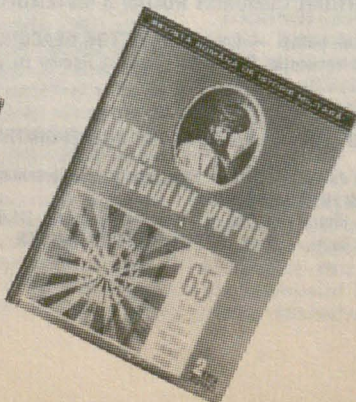
Peste 100 de zile sub steagul lui Tudor — Colonel dr. FLORIAN TUCĂ	1(7), p. 16
Eroi din oastea lui Tudor Vladimirescu — Maior COSTICĂ PRODAN	1(7), p. 19
Revoluția de la 1821. Documente de epocă — Dr. DORINA N. RUSU	1(7), p. 22

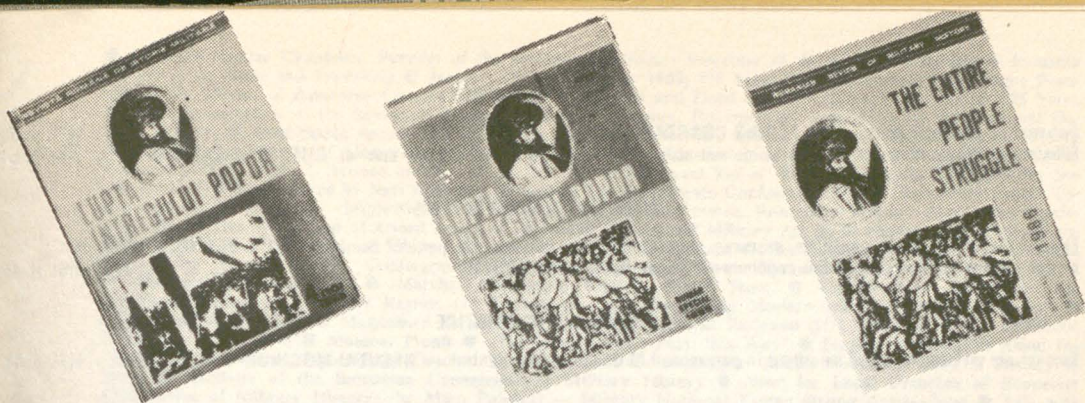
ROMÂNIA ÎN RĂZBOIUL DE ELIBERARE ȘI REÎNTREGIRE NAȚIONALĂ

Repere cronologice — Colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU, Dr. DORINA RUSU	3(9), p. 19; 4(10), p. 14
Războiul invizibil în România (1914—1918) — VASILE BOBOCESCU	4(10), p. 17
Misiunile colonelului Rudeanu — DUMITRU PREDĂ	3(9), p. 31; 4(10), p. 30
Marea Unire din 1918, un act de profundă dreptate istorică — REDACȚIA	4(10), p. 1

65 DE ANI DE LA FĂURIREA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Partidul Comunist Român — inițiatorul și organizatorul luptei revoluționare de apărare a independenței și suveranității patriei — Conf. univ. dr. ION ARDELEANU, conf. univ. dr. MIRCEA MUȘAT	2(8), p. 1
Problemele armatei și apărării naționale în opera secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — General-colonel VASILE MILEA	2(8), p. 6
Făurirea Partidului Comunist Român — moment hotărîtor în desfășurarea activității revoluționare în armată — Colonel dr. GHEORGHE TUDOR	2(8), p. 11
„Membru activ și bun propagandist comunist”. Cinci decenii de la procesul intentat militanților comuniști și antifasciști judecați la Brașov — Prof. univ. dr. ȘTEFAN LACHE	2(8), p. 13
Un imperativ suprem: „Nici o brazdă nu vom ceda din glia străbună” — Prof. univ. dr. GHEORGHE IONIȚĂ	2(8), p. 16
Chemările înflăcărâte ale partidului adresate armatei — mobilizator program în lupta de rezistență antifascistă și în războiul antihitlerist — Colonel dr. CONSTANTIN TODERAȘCU	2(8), p. 19

Mișcarea de rezistență națională condusă de Partidul Comunist Român în anii celui de-al doilea război mondial — **MIHAI RETEGAN** 2(8), p. 22
 23 August 1944. Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, inițiată, organizată și condusă de Partidul Comunist Român — **Prof. dr. NICOLAE PETREANU** 3(9), p. 13

FUNDAMENTE ALE DOCTRINEI MILITARE ROMÂNEȘTI

Lupta întregului popor pentru apărarea patriei de la geto-daci pînă în contemporaneitate — **Colonel EMANOIL STANISLAV** N.S., p. 36
 Din trecutul gândirii strategice românești — **Colonel dr. VASILE ALEXANDRESCU, maior GRIGORE ALEXANDRESCU** 1(7), p. 36
 Mircea cel Mare și „oastea cea mare”. Elemente de strategie și tactică în lupta întregului popor — **Colonel dr. GHEORGHE TUDOR** 3(9), p. 33
 Lupta pentru localități — **Maior GRIGORE ALEXANDRESCU** 4(10), p. 27

TRADIȚII

Arma geniului — **Căpitan TIBERIU VELTER, prof. IONEL BATALLI** 1(7), p. 48
 1906. Un moment istoric în evoluția aviației: primul zbor din lume cu mijloace proprii de bord realizat de inginerul român Traian Vuia — **Colonel dr. CONSTANTIN UCRAIN** 2(8), p. 56
 Sub falduri tricolore românești, cuvînt și faptă feminine — **Dr. ELISABETA IONIȚĂ** 3(9), p. 42
 Lupta împotriva țințelor aeriene inamice la primele ei izbînzii — **Locotenent-colonel (r) IOAN MIHĂILEANU** 4(10), p. 36
 Inventatorul pistolului-mitralieră „ORIȚA” — **CORNEL SCAFEȘ** 4(10), p. 39
 Sus, pe creste, spre victorii — **Maior VASILE TUTULA, căpitan IOAN CÎRCU** 4(10), p. 40

BREVIAR MILITAR. ISTORIA LUMII ȘI LUMEA ISTORIEI

Ankara, 28 iulie 1402; Mylae — idee ingenioasă, acțiune victorioasă — **MIRCEA SOREANU** 3(9), p. 49
 Salutul naval cu salve de tun — **Căpitan de rangul III ILIE MANOLE** 4(10), p. 52

VETERANII ÎȘI AMINTESC

Cu vinătorii de munte în luptele din masivul Javorina (februarie 1945) — **Colonel (r) MARINEL DUMITRIU** 1(7), p. 40
 O zi de lucru pe frontul antihitlerist într-un comandament de corp de armată — **Colonel (r) ION MAILAT** 1(7), p. 41
 Evocări din anii războiului antifascist — **Căpitan dr. ȘTEFAN PĂSLARU** 2(8), p. 52
 Ultimele mine pe Dunăre — **NICOLAE KOSLINSKI, GHEORGHE SANDU, ANGELO STROESCU** 3(9), p. 39

COMANDANȚI DE OȘTI, PERSONALITĂȚI MILITARE

General Dămăceanu I. Dumitru; general Manafu Marin; general Crețulescu Ilie — **REDACȚIA** 2(8), p. 50
 Darius I; Alexandru Macedon; Dromichaites, Burebista, Decebal, Traian — **REDACȚIA** N.S., p. 52
 Vlad Țepeș; Ioan Vodă cel Viteaz — **Colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU** 1(7), p. 46
 Radu de la Afumați cel Viteaz; Mihnea al III-lea — **ADRIAN PANDEA** 3(9), p. 37
 Pavel Zăgănescu; Ecaterina Teodoroiu — **REDACȚIA** 4(10), p. 34

EROI AU FOST, EROI SÎNT ÎNCĂ...

Militanți revoluționari socialiști și comuniști în lupta pentru libertate și dreptate socială și națională — **Dr. NICOLAE COPOIU** 2(8), p. 48
 Stroe Buzescu; Baba Novac — **Căpitan DAN RĂDULESCU** 3(9), p. 36
 Eroismul poporului român în lupta pentru apărarea pămîntului străbun — **Prof. univ. dr. DUMITRU ALMAȘ** N.S., p. 44

BĂTĂLII DIN ISTORIA ROMÂNEASCĂ ȘI UNIVERSALĂ

Bătălia de la Grîunwald — **Colonel dr. GHEORGHE ROMANESCU** 1(7), p. 52
 Operația Budapesta — **Colonel dr. GHEORGHE ROMANESCU** 2(8), p. 40
 Adamclisi — **Colonel dr. VASILE MOCANU** N.S., p. 55

Debarcarea din Normandia — Dr. FLORIN CONSTANTINIU	1(7), p. 50
Eliberarea părții de nord-vest a României de sub ocupația horthysto-hitleristă — Conf. univ. dr. GHEORGHE ZAHARIA	2(8), p. 54

MEMORIA DOCUMENTELOR

Extrase din documentele emise de mișcarea muncitorească socialistă și de partidul comunist pînă la 23 August 1944 privind armata și problemele apărării naționale — Maior ALEANDRU DUȚU	2(8), p. 45
--	-------------

MĂRTURII MUZEISTICE

Vestigii ale civilizației geto-dace aflate în patrimoniul Muzeului Militar Central — NECULAI MOGHIOR	1(7), p. 44
---	-------------

MONUMENTELE LUPTEI

Monumentul „Tropaeum Traiani”, Adamclisi; Monumentul comemorativ consacrat regelui Decebal și împăratului Traian, Tapia; Statuia ecvestră a lui Decebal, Deva; Bustul monumental al lui Decebal, Drobeta-Turnu Severin — FLORIAN T. ARGÊSANU	1(7), p. 42
Monumente care evocă lupta revoluționară desfășurată de P.C.R. pentru libertate și dreptate socială și națională: Monumentul Lupeni '29, Lupeni; Placa memorială dedicată participanților la luptele eroice din 15—16 februarie 1933, București; Monumentul dedicat luptătorilor antifasciști, Doftana — Colonel dr. FLORIAN TUȚĂ	2(8), p. 46
Monumentul eroilor războiului antifascist, Oarba de Mureș; Tabăra de sculptură „In memoriam”, Oarba de Mureș; Statuia ecvestră a lui Mircea cel Mare, Tulcea; Bustul lui Mircea cel Mare, Tirgoviște; Statuia lui Mircea cel Mare, Rîmniciu Vilcea — Colonel dr. FLORIAN TUȚĂ	3(9), p. 47
Monumentul lui Burebista, Măgura; Bustul monumental al lui Decebal, Cluj-Napoca; Statuia ecvestră a lui Mihai Viteazul, București; Statuia lui Tudor Vladimirescu, Tirgu Jiu; Monumentul Independenței, Calafat; Monumentul Victoriei, Tișița — MARIN BĂRBOI	N.S., p. 49
Monumentul dedicat patrioților uciși mișelește de horthyști, Treznea; Monumentul dedicat victimelor terorii horthyste, Ip; Monumentul partizanilor, Sighetul Marmăției; Monumentul dedicat unor luptători antifasciști, Jimbolia — Colonel dr. FLORIAN TUȚĂ	4(10), p. 47

INCREDIBIL, DAR ADEVĂRAT...

Ipoteza „X”. Resorturile și implicațiile unei înțelegeri secrete — Maior dr. IOAN TALPEȘ	1(7), p. 38; 2(8), p. 43
„Il ciocirtiră cu iataganele la ceasurile de noapte, cînd fac isprăvi tilharii” — Lector univ. dr. G. D. ISCRU	3(9), p. 29
Programul revizionist al regimului horthyst (1) — MIHAI RETEGAN	4(10), p. 50

ATITUDINI

Adevăruri istorice care nu pot fi contestate — Colonel dr. CONSTANTIN TODERAȘCU	1(7), p. 54
Istoria trebuie scrisă așa cum a fost — REDACȚIA	4(10), p. 43

• • •

Voievozii Gelu, Glad, Menumorut și voievodul de Alba — apărători de neam și țară — Academician ȘTEFAN PASCU	1(7), p. 12
Atestarea formațiunilor statale dobrogene conduse de Tatu-Tatos, Sacea-Satza și Sestlav — Dr. ADRIAN RĂDULESCU	4(10), p. 8
550 de ani de la înscăunarea lui Vlad Dracul pe tronul Țării Românești Muntenia. O viață dedicată luptei pentru apărarea independenței țării — Prof. univ. dr. CAMIL MUREȘAN	4(10), p. 12
Scheia — în șirul biruștelor lui Ștefan cel Mare — SERGIU IOSIPESCU	1(7), p. 15
Noi mărturii privitoare la domnitorul Mihai Viteazul. Două gazete occidentale despre campania din 1595 — Dr. EUGEN GLÜCK	4(10), p. 32
Virtuțile militare ale românilor în viziunea cronicarului otoman Idris Bitlisi — Lector univ. dr. MIHAI MAXIM	3(9), p. 10
Momente ale luptei poporului român pentru independență și unitate statală în evul mediu — Locotenent-major MIRCEA DOGARU	N.S., p. 30
Lupta pentru Unirea Principatelor în contextul european — Prof. univ. dr. GHEORGHE PLATON	1(7), p. 24
1866. Un plan de apărare a țării pe direcția Văii Oltului — MARIA GEORGESCU	3(9), p. 22
Coloana înfrîntă a independenței românești — Colonel CONSTANTIN CĂZĂNIȘTEANU	2(8), p. 31
Refacerea economică, obiectiv important al poporului român în perioada războiului antihitlerist — Colonel dr. CONSTANTIN TODERAȘCU	3(4), p. 17
Marele efort uman și material al României pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei — Maior GHEORGHE VARTIC	4(10), p. 10
30 Decembrie 1947. Proclamarea Republicii Populare Române. Armata își exprimă totala adeviune — Căpitan DUMITRU DOBRE	4(10), p. 19

• • •

Convorbire cu profesorul american Keith Hitchins de la Universitatea din Illinois, S.U.A — REDACȚIA	1(7), p. 61
Interviul nostru (cu profesorul belgian Roger Gheysens) — Dr. FLORIN CONSTANTINIU, maior dr. MIHAIL E. IONESCU	3(9), p. 61
Personalități străine despre istoria poporului român: Keith Hitchins, Alfred Rambaud — ANDREI BUSUIOCEANU, PAUL OPRESCU	4(10), p. 53

● Comrade Nicolae Ceausescu, Founder of the Doctrinaire Military Structure of the Socialist Romania ● Romania — Country of Peace and Friendship ● January 1512 — January 1987: 475 Years from the Ascension of Neagoe Basarab on the Throne of Romanian Country Wallachia. With Mind and Deed for the Country's Defence ● 125 Years from the Inauguration of the Romania's Unique Legislative Assembly. Parliamentary Procedures on the National Defence Matters ● Remarkable Romanian Participation in the First World's Military Aviation Contest: Reims, 1911 ● Romania during the War of Liberation and National Reunification. Chronological Facts (III) ● The Invisible War in Romania (1914—1918). 2. Actions and Heroes ● „The Sun in Bucharest Raises” ● Did I.V. Stalin Know that the Soviet Union Will Be Attacked by Nazi Germany, or not? ● The Paris Peace Conference 1946 ● „Romanian People Takes Part not as Defeated”. Impression of a Participant in the Conference. Romanian Military Aspects on Conference Procedures ● Concept of Armed Action in the World History and Military Art (I) ● Fundamental Truths of the National History. The Epoch of Modern Revolutions with the Romanians ● The Document's Memory ● Romania during the Second World Conflagration. German Evidences About Romania during Neutrality's Years ● Outstanding Personalities ● Marshal Constantin Prezan. Albert Huet ● Unbelievable... but True. The Revisionist Program of Horthy Regime (2) ● Traditions: Cavalry during Modern and Contemporary History ● Monuments of the Fight ● Magazine's Serials ● The Tasks of Colonel Rudeanu (III). Wars and Local Conflicts: Indonesia, 1945—1946 ● Museum Proofs ● „The Enemy won't Pass, this Way” ● Foreign Personalities About the History of Romanian People Henri Gaidoz: The Romanians Constitutes a Unitary People ● Book of History ● From the Activity of the Romanian Commission of Military History ● News for Local Branches of Romanian Commission of Military History: the Main Political — Military National Events during April—June ● Talk with Henri Bernard ● Dialogue with the Readers ● Summary of Contents in 1986.

● Le camarade Nicolae Ceausescu, fondateur des principes de la doctrine militaire de la Roumanie socialiste ● La Roumanie, terre de paix et d'amitié ● Janvier 1512 — janvier 1987: 475 ans depuis l'accession de Neagoe Basarab au trône du pays roumain de Valachie. Pensée et action au service de la défense du pays ● 125 ans depuis l'inauguration de l'assemblée unique législative de la Roumanie. Débats parlementaires concernant les questions de la défense nationale ● Une remarquable participation roumaine au premier concours aéronautique militaire du monde: Reims, 1911 ● La Roumanie dans la guerre de libération et reunification de tous ses territoires nationaux ● Références chronologique ● La guerre invisible en Roumanie (1914—1918) 2. Action et héros ● „C'est à Bucarest que le soleil se lève” ● A-t-il su I.V. Stalin que l'Union Soviétique sera attaquée par l'Allemagne nazie? ● La conférence sur la paix de Paris, 1946, ● „Le peuple roumain ne s'y présente en vaincu”. Les impressions d'un participant à la conférence ● Questions militaires roumaines dans le débats de la conférence ● Le concept d'action armée dans l'histoire et l'art militaire universelle (I) ● Les vérités essentielles de l'histoire nationale. L'ère des révolutions modernes chez les Roumains ● La mémoire des documents ● La Roumanie pendant les années de la 2-e conflagration mondiale. Témoignages allemands concernant la Roumanie dans les années de la neutralité ● Des hommes illustres ● Le Maréchal Constantin Prezan ● Albert Huet ● Incroyable mais vrai. Le programme révisionniste du régime horthyste (2) ● Traditions: La cavalerie dans l'histoire moderne et contemporaine de la Roumanie ● Les monuments de la lutte ● Les sérials de la revue: Les missions du colonel Rudeanu (III). Guerres et conflits locaux: Indonésie, 1945—1946 ● Témoignages des musées. „L'ennemi n'y passera pas” ● Personnalités étrangères sur l'histoire du peuple roumain. Henri Gaidoz: les Roumains sont une peuple unitaire ● Le livre d'histoire ● De l'activité de la Commission Roumaine d'Histoire Militaire ● A l'intention des filiales: les principaux événements politiques-militaires nationaux des mois avril-juin ● Colloque avec Henri Bernard ● Dialogue avec nos lecteurs ● Le sommaire des sommaires de l'année 1986.

● Товарищ Николае Чаушеску — основатель военной доктрины Социалистической Румынии ● Румыния — страна мира и дружбы ● Январь 1512 — январь 1987: 475-летие вступления Нягге Басараба на престол Румынской страны Мунтении. Смыслом и делом в службе обороны родины ● 125-летие открытия единого законодательного собрания Румынии. Парламентские обсуждения по вопросам национальной обороны ● Успешное румынское участие в первом в мире авиационном конкурсе: Рейме, 1911 г. ● Румыния в войне за освобождение и национальное восстановление ● Хронологические данные (III) ● Невидимая война в Румынии (1914—1918 гг.). 2. Действия и герои ● „Солнце в Бухарест всходит” ● Знал ли И.В. Сталин что Советский Союз будет атакован Нацистской Германией, или нет? ● Парижская конференция, 1946 г. ● Румынский народ не представляется собой как потерпевший войну. Впечатления одного участника на конференции. Румынские военные вопросы в обсуждениях конференции ● Понятие о военном действии в мировой военной истории и искусстве (I) ● Фундаментальные истины национальной истории. Эра современных революций у румын ● Память документов ● Румыния в годы второй мировой войны. Германские свидетельства о Румынии в годы нейтралитета ● Знаменитые личности ● Маршал Константин Презан. Альбер Гюе ● Невероятно, но... верно. Ревизионистская программа хорватского режима (2) ● Традиции: Кавалерия в современной и настоящей истории Румынии ● Памятники борьбы ● Серийные статьи журнала: Поручения полковника Рудяну (III). Местные войны и конфликты: Индонезия, 1945—1946 ● Музейные доказательства. „Здесь, противник не пройдет” ● Зарубежные личности об истории румынского народа. Эри Гайдоз: Румыны представляют собой единый народ ● Книга по истории ● Из деятельности Румынской Комиссии по Военной Истории ● Диалог с читателями ● До сведения филиалов Румынской Комиссии по Военной Истории: главные политическо-военные национальные события в период апреля-июня ● Беседа с Эри Бернанд ● Перечень содержаний журнала за 1986 г.

● Genosse Nicolae Ceausescu, gründer des militärischen Doktrinegebäude des sozialistischen Rumäniens ● Rumänien, Land des Friedens und der Freundschaft ● Januar 1512 — Januar 1987: 475 Jahre seit Neagoe Basarab den Thron des rumänischen Landes Wallachey bestieg. Mit Geist und Tat im Dienste der Landes verteidigung ● 125 Jahre seit der Eröffnung der einzigen Gesetzgebenden versammlung Rumäniens. Parlamentarische Debatten in Beziehung zu den National verteidigungsproblemen ● Bemerkenswerte rumänische Teilnahme an den ersten militärischen Weltflugwettkamps: Reims, 1911 ● Rumänien im Krieg für Nationale Befreiung und wiederergänzung ● Chronologische Merkszeichen (III) ● Der unsichtbar Krieg in Rumänien (1914—1918) 2. Taten und Helden ● „Die Sonne geht in Bukarest auf” ● Hat I.V. Stalin gewusst oder nicht das Sowjet Union von Nazi-Deutschland angegriffen sein würde? ● Die Friedenskonferenz in Paris, 1946 ● „Das rumänische Volk stellt sich nicht als ein Besiegter vor”. Eindrücke eines Konferenzteilnehmers. Rumänische Militär problemen in den Debatten der Konferenz ● Konzept der bewaffneten Aktion in der Universell-militärischen geschichte und Kunst (I) ● Grundlegende Wahrheiten der Nationalgeschichte. Zeitalter der modernen Revolutionen bei den Rumänen ● Gedächtnis der Dokumente ● Rumänien während des zweiten Weltbrandes ● Deutsche zeugenaussagen bezüglich Rumänien in den Neutraljahren ● Bedeutende Persönlichkeiten ● Der General-Feldmarschall Constantin Prezan ● Albert Huet ● Unglaublich aber wahr... Das revisionistische Program der Horthyregierung (2) ● Traditionen: die Kavallerie in der modernen und zeitgenössischen Geschichte Rumäniens ● Die Denkmäler des Kampfes ● Die Serialen der Zeitschrift. Die Aufträge des Obersten Rudeanu (III) ● Lokale Kriege und Konflikte: Indonesien, 1945—1946 ● Museums Zeugenaussagen ● „Hier Kommt der feind nicht durch” ● Fremde Personalitäten über die Geschichte des rumänischen Volkes. Henri Gaidoz: Die Rumänen sind ein einheitliches Volk ● Das Geschichtsbuch ● Aus der Tätigkeit der rumänischen Kommission für Militärgeschichte ● In der Aufmerksamkeit der Filialen: die bedeutendsten politisch-militärischen National-ereignisse der Periode april-juni ● Besprechung mit Henri Bernard ● Wechselrede mit den Lesern ● Inhaltsangabe der Inhaltsangaben des Jahres 1986.

Redactori:

- ALEXANDRU DUȚU
- JEAN GHELIUC
- MIHAIL E. IONESCU
- ION JIANU
- ILIE MANOLE
- NECULAI MOGHIOR
- IOAN TALPEȘ
- GHEORGHE VARTIC

Macheta și
tehnoredactarea:

- DUMITRU ISPAS
- Coperta:
- GHEORGHE CĂLĂRAȘU
- Ilustrația:
- GHEORGHE CHIRU
- VIRGIL ULIERU

